

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושמונים-ושלוש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"א בשבט התשנ"ד (2 בפברואר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דיווח על השתתפות יושב-ראש הכנסת וסגן יושב-ראש הכנסת בטקס לציון 49 שנים
לשחרור אושוויץ

דין-וחשבון משלחת הכנסת למליאת מועצת אירופה
שאלות בעל-פה

פיצוי לאדם שזוכה לאחר תשע שנים

החלטת רשות שמורות הטבע להרוס אנדרטה לזכרם של האחים ליבוביץ'
מדיניות השיכון של יהודי אתיופיה

הפסקת אבטחת בתי-הספר

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – בחירות לפני חתימת הסכם)
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

הצעת חוק שירות המדינה (שכר ותנאי עבודה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' תיקון)

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

הצעה לסדר-היום

רכישת הספר "האקדח" על-ידי משטרת ישראל

הצעות לסדר-היום

פרי עטו של סופר אנטישמי בהוצאת "עם עובד"

הצעת חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו)
(תיקון – הגדרת ראש רשות), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – חובת הודעת המחזיק לעניין גביית ארנונה),
התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעות לסדר-היום

גילויי "קול ישראל" על הונאה באישורי כשרות

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

ממצאים ארכיאולוגיים יהודיים ביריחו

ביטול תמריצים למורים ביהודה ובשומרון

גני טרום חובה ביישובים הערביים בנגב

ליקויים בטיחותיים בבית-ספר בנתיבות

נשירת תלמידים מבתי-ספר

בחינות הבגרות במתמטיקה

אזכור בית-לחם כעיר בירדן בתעודה מטעם

לימודי היהדות בבתי-הספר התיכוניים

בחינות בגרות בערי הפיתוח
לימוד ערבית כמקצוע חובה
הצעה לסדר-היום
מערכת החינוך בעיריית תל-אביב והוראות הממשלה
הצעה לסדר-היום
חינוך, טיפול, בריאות ורווחה בגיל הרך
הצעות לסדר-היום
דברי ראש הממשלה כלפי השרה שולמית אלוני
הצעת חוק העתיקות (תיקון) (ויתור על עתיקה), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)
הצעות לסדר-היום
התגברות האלימות בבתי-הספר
שאלות ותשובות
חינוך דתי לנער עולה
הצעת חוק להסדר הימורים בספורט (הוראת שעה), התשנ"ב–1992
(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)
הצעה לסדר-היום
שנה לפעילות הכנסת – ציפיות וכישלונות

דיווח על השתתפות יושב-ראש הכנסת וסגן יושב-ראש הכנסת בטקס לציון 49 שנים

לשחרור אושוויץ

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"א בשבט התשנ"ד, 2 בפברואר 1994.

ברשותכם, אני רוצה להודיע לחברי הכנסת על שינויים מסוימים שיהיו לנו היום בסדר-היום. כל הנושאים שסגן שר הביטחון אמור היה להשיב עליהם – לא נטפל בהם היום. אנחנו נשתדל לשבץ את כולם, עד כמה שאפשר, ביום שני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני חושב שאין לעבור על כך לסדר-היום. מתקיים היום בארץ מבצע "מכפיל", שבוע חיכנו, והיום סגן שר הביטחון – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, תקשיב לי. אני ביקשתי ממזכיר הכנסת להודיע לכל חברי הכנסת באופן אישי מדוע זה קורה. תאמין לי שמאוד רציתי שהדיון יתקיים היום. אולי חבר הכנסת זאבי יסביר לך מדוע דחינו זאת ליום שני.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה שר הביטחון לא בא?

היו"ר ש' וייס:

קורה לפעמים שלשר הביטחון, שהוא גם ראש הממשלה, יש סדר-יום עמוס.

דוד מגן (הליכוד):

גם זאת שאלה – הוא גם ראש הממשלה וגם שר הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

זה נושא אחר לדין. דווקא בהזדמנות אנושית זאת להעלות זאת לדין – זה בלתי אנושי. תודה. לא התכוונתי אליך – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני גם לא יודע על מה מדובר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו, נוסף על הכול ובין היתר גם בני אדם, חוץ מזה שאנחנו אנשים פוליטיים.

חברי הכנסת, עקב כך שסדר-היום קצת השתנה, שילבנו שניים-שלושה נושאים שהיו מתוכננים לשעה מאוחרת יותר או ליום שני.

אנחנו נפתח את הישיבה היום בשני דיווחים קצרים. דיווח אחד – מפי סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי על השתתפותו – השתתפותנו – בטקס לציון 49 שנים לשחרור אושוויץ, טקס שבו גם היתה הכרזה מאוד חשובה, בנוכחות נשיאי פרלמנטים ופרלמנטרים רבים מאוד, בעניין המאבק נגד גזענות, נגד אנטישמיות, נגד קסנופוביה. אחר כך – דיווח על המשלחת החשובה שלנו במועצת אירופה, אותה מועצה שבה נאם גם ראש הממשלה. אלה יהיו שני דיווחים קצרים. אחר כך – שאילתות, ואחר כך נחזור לכל סדר-היום שיש לנו.

אני מזמין עכשיו את סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מסע משלחת הכנסת לפולין היה מסע אל העבר ואל ההווה כאחד, שכן הזמנים והדברים אחוזים ושלובים זה בזה.

שיאו של המסע, או אם ארצה לדייק: שעתו הנוראה ועמוסת הכאב החד כתער של מסענו זה היו הטקסים במחנה ההשמדה אושוויץ, שבאו לציון מלאות 49 שנים לשחרור המחנה.

בטקסים נטלו חלק שישה יושבים-ראש ושני סגני יושבים-ראש של פרלמנטים אירופיים, וכן 60 חברי פרלמנט מן הקהילה האירופית, ועמם גם יושב-ראש כנסת ישראל, מכובדי וידידי הפרופסור שבח וייס, וראש בית-הנבחרים הפולני.

האירוע אורגן ביוזמת הקונגרס היהודי האירופי והוכן על-ידי המרכז האירופי למחקר ולפעולה נגד גזענות ואנטישמיות. בין באיו בלטו ראשי הקונגרס היהודי העולמי.

האירוע זכה לסיקור תקשורתי רחב וצמוד של יותר מ-30 עיתונאים והרבה צוותי טלוויזיה.

עניין התקשורת חשוב להדגשה, שכן חשיפה זו היא בבחינת הזדמנות פז להגיע לבתי הפולנים בעת הזאת שלאחר מות הקומוניזם ולספר באוזני הדור החדש את הפרק הנורא שאירע בארצם, על מנת להרחיקם מן החטא.

הפרק האחר של המסע היה הביקור הרשמי ב"סיים" הפולני, ביקור שזכה להצלחה גדולה מאוד, והכול בזכותו של יושב-ראש הכנסת, ידידי שבח וייס. ויסלח לי יושב-ראש הכנסת שבח וייס אם אוסיף עוד את זאת: הצלחת הביקור ב"סיים" – ביקור שכלל מפגש רשמי עם נציגי סיעות הבית, פגישת נימוסין עם הנשיא לך ולנסה, פגישה מרתקת עם ראש הממשלה הפולני, עם יושב-ראש הסנט, ושיבת עבודה עם מר אולקסי וראשי הסיעות ב"סיים", וכן פגישה נפרדת עם יושב-ראש ועדת החוץ, מפגש עם חברי ועדת החוץ וחברי אגודת הידידות הפרלמנטרית ישראל-פולין – כל אלה היו הצלחתו האישית של יושב-ראש הכנסת, שיכולתו האינטלקטואלית, חדות לשונו ובהירותה, יכולתו לתקשר עם אנשים והאמינות והידידות שהוא מקרין שובות את הלב. זה הדבר שקרה שם בכל פגישה ופגישה.

יושב-ראש הכנסת ניצל גם את שליטתו בשפה הפולנית על מנת לקדם את ענייניהן של מדינת ישראל וכנסת ישראל בקרב המנהיגות הפולנית והעם הפולני.

הנושאים שהודגשו במסע היו הסוגיות המפרידות והסוגיות המאחדות את שני העמים על רקע השואה ועל רקע השינויים המפליגים שחלו בפולין, במזרח-אירופה ובעולם בעת האחרונה.

הביקור זכה, כאמור, לעניין ולכיסוי תקשורתי רב-היקף, שכלל כ-40 דקות ריאיון טלוויזיה, מסיבת עיתונאים רבת משתתפים ב"סיים", ולכיסוי בעיתונות הכתובה במידה מרובה מאוד.

במרוצת הביקור נערך מפגש מעניין בין המשלחת לבין 16 אינטלקטואלים יהודים. המפגש התקיים בליל שבת, עד שעות הלילה המאוחרות. במפגש השתתפו סופרים ידועים, אנשי קולנוע, תיאטרון, פרופסורים באוניברסיטאות, ונדונו בו נושאים כמו טיפוח המורשת היהודית, המשכיות הקיום היהודי על אדמת פולין וכן הזיקה של העם היהודי למדינת ישראל.

נדמה לי, שאחד הדברים החשובים שהושגו במסע הזה היה הצהרת אושוויץ, שנחתמה בביקור האמור. להצהרה יש משמעות חשובה מאוד עקב העובדה, שהנושא הזה נחתם באושוויץ עצמה, ובעצם יש בה גינוי לכל נושא האנטישמיות, לכל נושא הגזענות, וקריאה לכל אזרח ברחבי העולם

ליטול חלק במאבק החשוב בגזענות ובאנטישמיות, שאת ביטוייהן הנוראים ראינו באותו ביקור קשה ועמוס במחנות ההשמדה. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי. הוא השתתף אתי במשלחת, עשינו הכול יחד בשם מדינת ישראל ובשם הכנסת, ובקטעים רבים גם בשם העם היהודי.

אוסף רק מלה אחת. הקטע אולי המרתק ביותר, המשמעותי ביותר והבעייתי ביותר היה, כאשר שנינו יחד, יד ביד עם סימון וייל מצד ימין ופרופסור ריטה זיסמוט, נשיאת הבודנסטאג מצד שמאל, ביקרנו בצרף שבו היתה סימון וייל. כל אחד והאסוציאציות שלו לקטע הזה. תודה רבה.

דין-וחשבון משלחת הכנסת למליאת מועצת אירופה

הי"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת יוסי כץ, שהשתתף במשלחת הכנסת למליאת מועצת אירופה; בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המשלחת שלנו למועצת אירופה זכתה לחוויה מיוחדת הפעם, כמובן משום ביקורו של ראש הממשלה ונאומו המרשים בפני האספה הפרלמנטרית.

אומר כמה מלים, גם למען הציבור, על מועצת אירופה. מועצת אירופה שינתה את פניה בשנים האחרונות. בעוד לפני סיום המלחמה הקרה התרכזה מועצת אירופה בעיקר בשמירה על גבולותיה של אירופה, וכמובן על עצמאותה המדינית, הרי שאחרי סיום המלחמה הקרה היא מתרכזת בעיקר בהגנה על הערכים שלה, במובן הרחב של המלה, שהם כמובן הערכים היסודיים של דמוקרטיה, של שלטון חוק, של זכויות אדם, ערכים שהיא מנסה להנחיל גם למדינות מרכז אירופה ומזרחה, וכן גם על ערכים אחרים הכלולים בסדר-יומה של מועצת אירופה מדי אספה, וכמובן בין האספות, בוועדות השונות.

ישראל שותפה מלאה גם לערכים וגם לפעילות של מועצת אירופה. יש לה מעמד מיוחד במינו, מעמד של משקיפה במועצת אירופה, והיא היחידה שנהנית מאז 1958 ממעמד כזה.

מועצת אירופה כוללת היום כ-32 מדינות, שמייצגות לא פחות מאשר 530 מיליון נפש, והציבור הזה הוא ציבור עצום, שמתמודד עם בעיות מגוונות ביותר. מועצת אירופה היא כור ההיתוך שבו משתלבת מזרחה-אירופה, ובניגוד לשוק האירופי ולפרלמנט האירופי, שבהם עדיין אין שילוב של מדינות מזרחה-אירופה, הרי במועצת אירופה ניכרת מגמה ברורה לשלב את המדינות האלה תחילה במעמד של

מדינה אורחת, ואחר כך במעמד של חברה קבועה, וזה דבר מדהים ביותר לראות את השינוי שחל
בנציגים שבאים ממזרח-אירופה ואינם אמונים על מערכת דמוקרטית ופרלמנטרית – הם משתלבים
בצורה יפה ביותר במסגרת האירופית, ואין לי ספק שבעשור הקרוב תהיה לשילוב הזה השפעה
מכרעת על דמותה של אירופה.

המשלחת יצאה הפעם בהרכב מלא של ששת המשקיפים, שכמובן מייצגים קשת רחבה של סיעות
הבית: חברי הכנסת משה קצב ועוזי לנדאו מהליכוד, חבר הכנסת רן כהן ממרצ, חבר הכנסת אליעזר
זנדברג מצומת וחברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט ואנוכי מסיעת העבודה. נלוותה אלינו שרה יצחקי,
מהעובדות הוותיקות והמסורות, שכמובן סייעה לנו רבות בעבודתנו.

המושב האחרון עסק בנושאים מגוונים, החל בנושאים מדיניים, כמו המצב ביוגוסלביה, זכויות
מיעוטים, מצב הכורדים בעירק, מאבק בטרור, ועוד נושאים שחלקם נדונו באספה הפרלמנטרית,
חלקם בוועדות, אבל גם נושאים חברתיים מובהקים, כמו מצבו של הנוער, חינוך, טלוויזיה בכבלים
והשפעתה על הפוליטיקה, התקשורת, ונושא שבהחלט זוכה לדחיפה חזקה מאוד ביבשת – שוויון
זכויות נשים, נושאים של מים ואיכות הסביבה, נושאים רבים ומגוונים.

אבל, מעל לכול, כמובן, עמד ביקורו של ראש הממשלה. ראש הממשלה זכה לקבלת פנים יוצאת מן
הכלל. הנאום שלו הרשים את חברי האספה הפרלמנטרית, והם נתנו ביטוי לרגשותיהם גם בתשואות
וגם בחלוקה של מדליה מיוחדת מעל הבמה לכבודו של ראש הממשלה, וזה אירוע חסר תקדים.

ראש הממשלה הציג את עמדותיה המדיניות של הממשלה ללא כחל וסרק. הוא לא חסך משומעיו
ביקורת, אם מצא לנכון להשמיע, והוא בהחלט ביטא את מדיניות הממשלה, שחותרת להסכם שלום
אמיתי ומוכנה לווייתורים, תוך שמירה על ביטחונה של מדינת ישראל ועמידה על הנושאים החשובים
לביטחונה.

ראש הממשלה ביקר גם אצל נשיא האספה הפרלמנטרית, שהוא, הייתי אומר, ידיד של הבית הזה,
מיגואל מרטינז, ואת המזכירה הכללית, הגברת קתרין ללומייאר. אבל אירוע לא פחות חשוב
מבחינתנו היה מפגש שקיים ראש הממשלה בשטרסבורג עם נציגים של ראשי הקהילות היהודיות
באירופה, וקודמי, חבר הכנסת עובדיה עלי, הזכיר כאן את הביקור. אדוני היושב-ראש, הם הדגישו
בפנינו, שלמחרת הם עומדים לפגוש אתכם ולהצטרף אליכם בביקור, לדבריהם החשוב ביותר
מבחינתם. הביקור הזה גרם להם אף הוא להתרגשות. הם ניצלו את הביקור כדי לשאול שאלות
ענייניות את ראש הממשלה ולקבל, כמובן, תשובות מאוד מפורטות על המצב הכלכלי, החברתי
והביטחוני של מדינת ישראל.

אם יורשה לי לומר, ישראל חייבת להגביר את מעורבותה במועצת אירופה; לא להסתפק במעורבות
בתחומים המדיניים והביטחוניים, אלא להמשיך ולהשתלב בפעילות היומיומית, להמשיך ולפעול
בנושאים שיתפסו מקום מרכזי בעולם כולו: איכות החיים, איכות הסביבה, נושאים של חקלאות, של
מים, של חינוך, של תרבות. אלה הנושאים שבהם תעסוק היבשת בשנים הקרובות. וישראל, שיש לה
עניין להשתלב בפעילות ביבשת אירופה, ויש חשיבות כלכלית ומדינית בשילוב שלנו, חייבת להגביר
את פעילותה במסגרת מועצת אירופה ובכל תחום אחר שיש בו כדי להגביר ולחזק את שילובה
ביבשת אירופה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת יוסי כץ.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה הם הקריטריונים לבחירת המשלחת?

היו"ר ש' וייס:

זו שאלה שאני באמת חושב שצריך לדון עליה פעם עם ראשי הסיעות. בעבר, במוסדות בין-לאומיים, כשהמשלחות היו של שני חברים, בדרך כלל היו נציגים של שתי הסיעות הגדולות.

אני הלכתי, פעם ראשונה בתולדות הכנסת, אני חושב, צעד קדימה והרחבתי את המשלחת שלנו למועצת אירופה עוד לשתי סיעות. בעבר זה תמיד היה הליכוד ומפלגת העבודה, קבוע. כבר יש לנו נציגות לפי הגודל, של מרצ ושל צומת. זה לגבי המשלחות.

יש לנו משלחות, למשל, ל-IPU, האיגוד הבין-פרלמנטרי, המבוססות על שליח אחד או שניים. בדרך-כלל זה נופל על ראשי הסיעות הגדולות.

עם זאת, בעקבות שאלתך אני מוכן לזמן בקרוב את ראשי הסיעות ולדון בגיוון. אני משתדל מאוד לגוון. כשיש לנו משלחות שמזדמנות מדי פעם מול אירוע, אני מוסיף כמובן חברים מסיעות אחרות, או מסיעות יותר קטנות, כמה שאפשר. אבל הנושא שווה, לדעתי, דיון. אני מציע שתיזום אותו ונקיים אותו.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, תואיל להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 272, של חבר הכנסת אריה גמליאל, בנושא: פיצוי לאדם שזוכה לאחר תשע שנים. לאחר תשע שנים של מה, חבר הכנסת גמליאל?

פיצוי לאדם שזוכה לאחר תשע שנים

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, נועם כגן, בוחן במשרד הרישוי בחיפה, זוכה השבוע מאשמת "הפרת אמונים", שעליה נחקר ב-1985.

ברצוני לשאול:

1. הננקטו נגדו בשעתו צעדים כלשהם, לרבות פיטורין ותשלומי פיצויים?

2. האם יפוצה האיש בעקבות הזיכוי ויושב לעבודתו?

3. מי קבע שיש להגיש את כתב האישום, ומה היא מסקנתך לגביו?

הי"ר ש' וייס:

תודה. כבוד השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת גמליאל, בתשובה על השאלות:

1-2. לא ננקטו נגד הבוחן במשרד הרישוי, שזוכה לאחרונה, שום צעדים משמעותיים והוא לא פוטר מעבודתו. הוא גם לא הושעה בזמנו.

3. בתאריך 30 בספטמבר 1990 הגישה פרקליטות מחוז חיפה כתב אישום נגד הנדון, והוא הואשם בביצוע שתי עבירות של מרמה והפרת אמונים בכך שנתן יחס מועדף והפלה לטובה שני נבחנים כאשר היה בוחן במבחן נהיגה. ההעדפה נעשתה עקב פניות של שני "מקורבים".

ניהול התיק נמשך זמן רב מאוד, מאחר שהתיק עבר משופט לשופט, והיו בו דחיות רבות, בין השאר משום שלא היה לנאשם סניגור.

מן הראוי לציין, כי כתב האישום נגד הנאשם הוגש כתוצאה מחקירה רבת היקף שנערכה במשרדי, משרד הרישוי בחיפה. נגד עובדים שונים במשרד הרישוי, לרבות בוחנים בפרשה זו, הוגשו כתבי אישום נוספים.

בתאריך 13 באוקטובר 1993, לאחר שמיעת ראיות, הורשע הנידון בבית-משפט השלום בעבירות שיוחסו לו ונידון לקנס כספי. בתאריך 27 בינואר 1994 זוכה הנאשם בבית-המשפט המחוזי בחיפה בערעור שהוגש על-ידו.

היתה מחלוקת בין בתי-המשפט בשאלה משפטית מסוימת, ואין להסיק כל מסקנות כלפי מגיש כתב האישום, אם גישתו המשפטית היתה סבירה ושכנעה את בית-משפט השלום.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת גמליאל, שאלה נוספת. לאחר מכן – חבר הכנסת דוד מגן וחבר הכנסת רענן כהן.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, המקרה של נועם כגן אינו יחיד. אני יודע על יהודי יקר ממשרד הרישוי בחולון, שסבל שנים עד שזוכה, וכיום הוא שבר כלי. כולם יודעים על צרפתי ועל רפי הוכמן ועל כל אלה שסבלו מהגשת כתב אישום. כל אלו מהווים כתב אישום כלפי המערכת של התביעה. איך אמרה פעם דורית בייניש: אף פרקליטה לא פוטר כשהנאשם זוכה. רבותי, זו בדיוק הבעיה. קלות הראש בהגשת כתבי אישום, זה איום ונורא.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם תשקול ליזום קרן או קריטריונים לפיצוי אנשים שהוגשו נגדם כתבי אישום והתברר שלא היה לכתב האישום כל יסוד ובסיס?

2. האם תשקול מערכת ענישה נגד פרקליט שהחליט שרירותית על הגשת כתב אישום?

3. האם תסכים להקים מערך בקרה מסוים ולהגיש כתב אישום רק כאשר אין כל ספק שיש סיכוי להרשעה וסיבה להגשת כתב האישום?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, דקה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, דקה אחת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, באווירה של פעילות משוחררת של משטרת ישראל אנחנו נתקלים בעובדה, שכ-90% נעצרים במעצרי שווא. רבים רבים סובלים מעינויי דין כדוגמת מושא השאלתא, קרוב לתשע שנים. מה בדעתך לעשות כדי לקצר את תקופת החקירה ואת תקופת המשפט?

בצמוד לכך אני יודע, כי 32 ראשי עיריות ומועצות מקומיות נמצאים עתה בחקירת המשטרה. אני מבקש לדעת, אילו סנקציות ינקטו כלפי מעלילי השווא ומחשידי השווא של אותם ראשי רשויות, שיצאו בסופו של דבר נקיים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, לתופעה הזאת של עינויי דין אנחנו נדרשים לא אחת בכנסת. אני רוצה לשאול את אדוני השר: א. מה היקף התופעה של עובדי מדינה הנמצאים במצב כזה? ב. יש לפעמים גם תמונה הפוכה, של עובדים במשרדים שונים הנתקלים בבעיות עם הממונים עליהם ורוצים להעביר מידע על נוהל לא תקין במשרד – גם הם עוברים עינויי דין. איך אנחנו פועלים כדי לקצר את משך הדיון ולחסוך להם את עינויי הדין שהם עוברים? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן.

אדוני השר, מוטלת עליך משימה בלתי אפשרית. קיבלת שבע שאלות נוספות, כמעט כולן לא לנושא הקונקרטי. זה בניגוד לכללים, אבל זו מין מחאה של חברי הכנסת ודרך להביע את רחשי לבם. זה יפה. על כן אתה תוכל בקלות לענות במסגרת שתי דקות, כי בסיבוב השני לא נשאלת בעצם שום שאלה שנוגעת קונקרטיית לעניין הזה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה לכבוד היושב-ראש על עירנותו לשאלות הנוספות ולבעיה. אני חושב שחברי הכנסת שבעי רצון מכך שהגשת כתב אישום על-ידי פרקליט ועל-ידי תובע משטרת אינן פירושה הרשעה אוטומטית. צפוי שבין עשרות ואולי מאות אלפי כתבי אישום יהיו זיכויים. אם יש ראיות לכאורה ויש אינטרס ציבורי

להגיש, לא הפרקליט הוא השופט האחרון ויש להגיש את החומר לבית-המשפט. שאם לא כן, תבואו בביקורת, מדוע כאשר יש ראיות לכאורה ויש אינטרס ציבורי לא הוגש כתב אישום.

אני תמיד מוכן לשקול ומשרדי מוכן לשקול את האפשרות של פיצוי אדם, אם מלכתחילה לא היה יסוד להעמיד אותו לדין. אלא שמקרים כאלה אינם מובאים לידיעתך. לגבי רוב הנאשמים יש ראיות לכאורה, והם מאושרים שבית-המשפט זיכה אותם ואינם מגישים תביעות לפיצוי. אם פרקליט הגיש באופן שרירותי וזדוני כתב אישום, יינקטו הליכים. אינני מכיר מקרה כזה.

עינני דין הם בעיה כואבת. מינינו בשנה האחרונה עוד 26 שופטי שלום, זו תגבורת רצינית, עם עובדי מזכירות ומינהלה. פתחנו את בתי-המשפט למשמרת שנייה אחר-הצהריים בנושאים מסוימים, לעבודה עד 21:30. אנחנו התחלנו פרויקט בינוי להרחבת בתי-המשפט, פרויקט בלתי רגיל, שאין לו תקדים. אבל זהו, אדוני היושב-ראש, נושא אחר, שלא אוכל עכשיו להרחיב עליו. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אני עובר עכשיו לשאלתא שמופנית אל השר לאיכות הסביבה. אני רוצה, ברשותכם, לומר משפט. אתמול בבוקר קיבלתי טלפון מהאמא של האחים ליבוביץ', זיכרונם לברכה. אמרתי לה, שאני ממליץ מאוד שיפנו מייד לשר לאיכות הסביבה, כי אני בטוח שיש שם גם אוזן וגם לב. מה קרה מאז, נשמע עכשיו. בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

החלטת רשות שמורות הטבע להרוס אנדרטה לזכרם של האחים ליבוביץ'

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לאיכות הסביבה, תרשה לי הערה מקדימה אליך, היושב-ראש. אני רוצה להודות לך מקרב לב על החלטתך המהירה והנחרצת אמש, כאשר התגלה הסימון של ערבים שנכנסים לכנסת, ערבים ישראלים, ועל החלטתך המיידית להפסיק את הנוהל הזה. נדמה לי שכיבדת את כולנו בכבוד שהבית הזה מייצג.

הי"ר ש' וייס:

אני בטוח שזה על דעת חברי הבית כולם.

רן כהן (מרצ):

תודה. לכן חשבתי שאפשר להוסיף את זה.

אדוני השר לאיכות הסביבה, השר שריד, ב-30 בינואר 1994 התפרסם בתקשורת, כי רשות שמורות הטבע החליטה להרוס אנדרטה שהקימו חבריהם של האחים ליבוביץ', שנהרגו השנה בטיולם במדבר יהודה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה בדבר ההחלטה נכונה?

2. מי החליט על כך?

3. מה ייעשה בנדון?

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בתשובה על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת רן כהן, אני מתכבד להשיב:

רשות שמורות הטבע לא תהרוס את האנדרטה שהוקמה לזכרם של האחים ליבוביץ', אופיר ונחשון, שנהרגו שניהם בנחל-דרגות שבמדבר יהודה. האנדרטה לא תיהרס ולא תיעקר ולא תועתק ממקומה.

לבנו עם משפחת ליבוביץ', שעברה אסון נורא, שכלה את שני בני האהובים, ואין לאיש כוונה להוסיף צער על צערה הכבד מנשוא. תעמוד לה האנדרטה במקומה ותנציח את שמם של אופיר ונחשון, שבחייהם ובמותם לא נפרדו, וההולך בנחל יזכור אותם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להודות לשר גם על התשובה המהירה ובעיקר על תוכנה. באמת תודה מקרב לב.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד, דקה; ושאלה נוספת לחבר הכנסת רחבעם זאבי. נכון שחבר הכנסת אפרים גור נרשם שני, אבל איננו מאפשרים לשניים מאותה סיעה. אני פשוט מסביר, כדי למנוע אחר כך טענות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, אני מודה לך על התשובה וההחלטה המהירה.

רשות שמורות הטבע שמה את עצמה מעל החוק. כולנו זוכרים שבשנה שעברה היה ניסיון להרוס את האנדרטה של החלל הדרוזי סאלח טאפש, זיכרונו לברכה, שהקימה משפחתו בשמורת הטבע, וגם מה שעשו לפני חודשיים, כאשר ביצעו השמדה מסיבית של קורמורנים.

אני חושב שהגיע הזמן שגם הרשות הזאת תתחשב לא רק בטבע, אלא גם בבני אדם, שהטבע נוצר בשבילם, ולא להיפך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רו כהן (מרצ):

אני עוד לא שאלתי.

היו"ר ש' וייס:

ודאי, איזו שאלה. אתה תהיה שלישי אף שהיית צריך להיות ראשון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, האנדרטה בנחל-דרגות היא רק דוגמה לשורה ארוכה של אנדרטאות, לא רק בשמורות הטבע אלא בכל הארץ, שהולכות ומכסות את פני הארץ במקומות שונים. אנדרטאות מוקמות על-ידי יחידות, משפחות וחברים, והארץ הולכת ומתכסה משנה לשנה באנדרטאות נוספות.

בשל כך הקימותי בזמני את האנדרטה המרכזית בבקעת-הירדן, שתפקידה היה לחסל את היוזמות הפרטיות. הקימונו אנדרטה אחת ל-189 חללים, היום כבר מצוינים בה 300 חללים. אין מקום לאנדרטאות קטנות מפוזרות בכל הארץ, אין לנו גם כוח לטפל בהן.

האם תהיה מוכן ליזום חקיקה, או הסדר שייעשה סדר בנושא הזה, כדי שלא נהיה מדינה מוצפת באנדרטאות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, לך יש שתי דקות.

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, קודם כול אני רוצה מאוד להודות לך. נדמה לי שהפעילות המהירה הזאת שלך בהעלאת הנושא הזה בכנסת היתה חשובה כדי שמשפחת ליבוביץ', שלמדה יגון וסבל קשים מאוד השנה, כמו גם תלמידי בית-הספר בחיפה שבו למדו האחים ליבוביץ' וכל מי שליווה את הפרשה הנוראה הזאת, יגיעו לתחושה הזאת, שאתה והכנסת מכבדים את ההנצחה של שני הבנים הללו. אני בטוח שהיום הוספת כבוד לממשלה ולכנסת בעניין הזה.

אני מבקש לדעת שני דברים: א. האם ההודעה הזאת שלך תהיה משום קו רציף לרשות לשמורות הטבע, שאין הורסים אנדרטה לזכרם של נופלים ללא אישורך? ב. האם אפשר לעצב בדרך כלשהי הליך להקמת אנדרטאות אלה?

אני אולי חולק על דעתו של חבר הכנסת זאבי. אולי זה כן פתרון לגבי מי שנגרם לו אסון, שהאנדרטאות הללו יהיו חלק מהטיולים. אבל אני בטוח שהעניין צריך להיות מוסדר ויש לעשות אותו כהלכה.

השאלה העיקרית שלי היא לגבי מניעת הריסת אנדרטאות ללא אישור. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, תשובתך המרוכזת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מודה על השאלות. לחבר הכנסת אסעד אסעד, חבר הכנסת הנכבד זוכר, שכאשר עלתה השאלה של אנדרטה לזכרו של החייל הדרוזי סאלח טאפש, זיכרונו לברכה, זו היתה עמדתי. אני מנעת א, אני בטוח בעזרתכם ובשמכם, את הריסת האנדרטה.

עניין הקורמונים הוא נושא, אבל, ברשותכם, לא הייתי רוצה לערב אותו. אלה בכל זאת שני דברים שונים.

לשאלותיו של חבר הכנסת זאבי – העניין של הקמת אנדרטאות ראוי שיהיה מוסדר. אני מוכן לנקוט יוזמה, אבל אני מוכן גם לתמוך ביוזמה שאולי תהיה משותפת לך ולחבר הכנסת רן כהן. אם תיתנו את דעתכם על זה, אני בטוח שאני אתמוך ביוזמה הזאת.

זו בעצם גם תשובתי לחבר הכנסת רן כהן. על-פי התקדים שכבר נקבע בשני המקרים הקודמים, האנדרטה על שם סאלח טאפש, זיכרונו לברכה, בבית-ג'ן והאנדרטה בנחל-דרגות, לזכרם של האחים ליבוביץ', על-פי התקדים הזה ברור לגמרי ששאלות מן הסוג הזה בסופו של דבר מגיעות להכרעת השר. וזו היתה הכרעתי בשני המקרים שהוזכרו כאן.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לשר יוסי שריד, השר לאיכות הסביבה.

חברי הכנסת, השר לקליטת העלייה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 271, של חבר הכנסת יוסף ונונו, בנושא: מדיניות השיכון של יהודי אתיופיה. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

מדיניות השיכון של יהודי אתיופיה

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, מדיניות השיכון של עולי אתיופיה, המאפשרת מענקים גבוהים ומשכנתאות מיוחדות לרכישת דירה במספר יישובים מוגדר ומוגבל, מביאה לנהירה ליישובים האלה, פוגמת באיזון שבין עולים לוותיקים וגורמת לבעיות סוציאליות קשות ביותר ולנסיגה גדולה בחינוך. הדבר בא לידי ביטוי חריף בקריית-מלאכי.

ברצוני לשאול:

1. האם המשרד מודע לתוצאות מדיניות השיכון?

2. האם עומדים לערוך שינוי במדיניות?

3. מה יעשה המשרד ספציפית בקריית-מלאכי?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בתשובה על השאלתא בעל-פה של חבר הכנסת יוסף ונונו:

3-1. מדיניות האכלוס של משרד הקליטה באשר לעולי אתיופיה נועדה להשיג יעד מרכזי אחד – להגיע ככל שניתן לאכלוס אינטגרטיבי, שיאפשר גם חינוך אינטגרטיבי, ולמנוע ככל האפשר יצירת גטאות אתיופיים ברחבי הארץ.

מדובר במתן תמריצים חיוביים לרכישת דירות ביישובי מרכז הארץ, יישובים שבהם מובטחת אינטגרציה במערכת החינוך ובמערכת התעסוקתית.

בקריית-מלאכי, המונה כיום כ-20,500 תושבים, התגוררו עד תחילת מבצע המשכנתאות, במאי 1993, 90 משפחות מעולי אתיופיה, שמנו כ-400 נפש. במהלך מבצע המשכנתאות הנוכחי – נמצאות בתהליך רכישה כ-150 משפחות. מאחר שמדובר במשפחות גדולות, שש נפשות בממוצע, הרי שמדובר בתוספת של כ-900 נפש. לאחר הכניסה לדירות יהיו בקריית-מלאכי כ-240 משפחות, שתמנינה כ-1,300 נפש, והן יהוו כ-6% מכלל האוכלוסייה.

בשני בתי-הספר היסודיים של החינוך הממלכתי-דתי ביישוב לומדים כיום ילדי עולי אתיופיה בשיעורים גבוהים מן הרצוי; מונים בממוצע כ-20% מהתלמידים. יש להניח, שעם השלמת מעברן של המשפחות יגיעו ל-30%, דבר שלא יאפשר קליטה אינטגרטיבית.

בקריית-מלאכי יש שני בתי-ספר של חב"ד, שמסרבים לקלוט עולי אתיופיה.

אני רוצה לומר, שכבר בחודש נובמבר, כאשר נוכחתי לדעת שהרכישה בארבע ערים – קריית-מלאכי, רמלה, קריית-עקרון ויבנה – הינה רכישה מוגברת מדי, הנחיתי את הצוות המקצועי של משרד הקליטה לבוא בדברים עם משרד השיכון, במטרה להוציא ערים אלו ממסגרת המבצע. בימים הקרובים ייעשה מאמץ לסכם את הנושא בבירור בין המשרדים הרלבנטיים – שיכון, קליטה, אוצר וחינוך.

מחר, יום חמישי, יורד צוות מיוחד, בראשות מנכ"ל משרד הקליטה, לקריית-מלאכי. הצוות כולל נציגי משרד השיכון, משרד העבודה והרווחה, משרד החינוך וכן צוות מתוגבר של משרד הקליטה לצורך זה, כדי לברר עם ראשי היישוב כיצד ניתן להתמודד עם הבעיות, מתוך מגמה להציג בתוך שבוע תוכנית רב-תחומית לסיוע בקליטתם של העולים ביישוב.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת ונונו, אתה תשאל שאלה נוספת, ואחר כך יהיו עוד שתי שאלות, של חבר הכנסת אפרים גור ושל חבר הכנסת אברהם הירשזון.

יוסף ונונו (העבודה):

כפי שידוע לי, כבוד השר, וגם אמרת את זה אתה, בבתי-הספר האלה הריכוז של עולי אתיופיה בכיתות כבר מגיע לכ-30%, וזה גורם לעזיבה גדולה של תלמידים מבתי-ספר אלה. הבעיה חריפה גם בשכונות. מתחיל להיווצר ריכוז גבוה של עולי אתיופיה בשכונות, ומשפחות ותיקות עוזבות למקומות אחרים ולשכונות אחרות. מדוע לא יופסק באופן מיידי העידוד של המשכנתאות האלה בקריית-מלאכי, זאת אומרת במקומות שכבר יש בהם ריכוז גבוה?

הי"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו, חבר הכנסת גור. דקה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום בנושא הזה, ולצערי נשיאות הכנסת, ומאוחר יותר ועדת הכנסת, לא מצאו אותה מספיק חיונית כדי לאשר אותה כהצעה דחופה.

הי"ר ש' וייס:

אני מבקש, בכל הכבוד: 30 עד 50 חברי כנסת מגישים הצעות דחופות, יחד – בין 60 ל-80 – אנחנו מסוגלים לאשר חמש – כולן חשובות מאוד. זו לא חוכמה כל פעם להשתלח בנשיאות.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא סותר את העובדה. הוא אומר שהוא הגיש.

היו"ר ש' וייס:

זה לא סותר את העובדה שהוגשו שאילתות דחופות אחרות.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המצב בקריית-מלאכי בלתי נסבל. ראש המועצה המקומית ונציגי משרדי החינוך, הפנים והקליטה במקום מסכימים, כי מערכות הרווחה והחינוך בקריית-מלאכי יקרוסו אם לא תשונה מדיניות הפניית עולי אתיופיה באופן שיאפשר קליטה מוצלחת ואינטגרטיבית שלהם, מחד גיסא, וקליטתם על-ידי הרשות המקומית ללא זעזועים חברתיים קשים ומיותרים, מאידך גיסא.

השאלה שלי היא: מדוע ממשלת ישראל לא מעבירה לקריית-מלאכי ולרשויות המקומיות האחרות המצויות במצב דומה סל קליטה ריאלי, שמכסה את העלויות האמיתיות של הקליטה, במיוחד קליטת אוכלוסיות חלשות, וגורמת במו ידה לפגיעה חמורה ביכולת של הרשויות האלה להעניק שירותים חברתיים ומוניציפליים נאותים לאוכלוסיות אלה?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גור, שהעלה כאן הצעה דחופה לסדר-היום במסגרת שאילתא של דקה. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הקליטה, לפני חודשים מספר העליתי הצעה לסדר-היום בנושא מדיניות הקליטה של עולי אתיופיה, כאשר יש יישובים בארץ החסומים לקליטת עולי אתיופיה, משום שנתתם ביישובים מסוימים תמריצים, וביישובים אחרים שהעולים רוצים להגיע אליהם, שם מנעתם את התמריצים. הדבר הזה הביא בהכרח ליצירת גטאות של עולים חדשים במקומות מסוימים, וקריית-מלאכי אחת מהם.

יש היום ראש עיר חדש בקריית-מלאכי, שמעון משה, שעושה מאמצים להתמודד עם הבעיה. מה עושה משרד הקליטה כדי לעזור לו להתמודד עם הבעיה הנוכחית, לא באשר למדיניות לעתיד, שעליה שמעתי את דברי השר? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת הירשזון. לא התכוונת לומר שקודמו, חבר הכנסת ונונו, לא ניסה להתמודד עם הבעיה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

להיפך, אני מאוד מעריך אותו.

הי"ר ש' וייס:

תודה, קצת לא הבנתי את זה. בבקשה, אדוני השר.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת ונונו, שמעת כאן את הדברים של חבר הכנסת הירשזון. אני רוצה להזכיר, שרק לפני זמן לא רב היתה כאן התקפה מצד כמה חברי כנסת, שטענו שצריך לפתוח את כל היישובים בארץ למשכנתאות המיוחדות של עולי אתיופיה ושעשייה אחרת המשמעות שלה היא יחס גזעני כלפי עולי אתיופיה. דחיתי אז בשאט נפש את ההאשמות האלה, ואני רוצה לומר לך, שהיום כמה ראשי עיריות, רובם מהליכוד, חלקם ממפלגת העבודה, שותפים לגמרי לראייה שלי.

הייתי אתמול בעפולה. בעפולה כבר 9% מהאוכלוסייה הם עולי אתיופיה. בבית-הספר הממלכתי-דתי – חבל שחבר הכנסת עובדיה עלי איננו נמצא כאן – למעלה מ-60% הם ילדי עולי אתיופיה. אין שום אפשרות לשום אינטגרציה. זו קטסטרופה מבחינה חינוכית. אילו היה הדבר נתון בידי, היינו עוצרים את האכלוס בקריית-מלאכי, כמו במקומות אחרים, במצב שעדיין ניתן היה לשמור על גישה מאוזנת.

אני לא מסתיר: יש מחלוקת בעניין הזה בקבינט הקליטה. אנחנו, כפי שאמרתי, מתכוונים בימים הקרובים לדון בעניין הזה מחדש. אני מקווה שתיפולנה החלטות שאכן ייתנו מענה על המצוקה.

אני מסכים אתך, שצריך להיות במקומות האלה סל קליטה מוניציפלי מיוחד. דיברתי על כך עם שר האוצר, והדברים נמצאים היום בבירור בינו לבין הרשויות המקומיות. אני מתכוון לעמוד על המשמר, כדי לתרום תרומה לעשיית הדבר הזה בצורה טובה יותר.

אני רוצה להדגיש שוב: 52 יישובים היום ברחבי הארץ – זה לא יישוב אחד ולא שניים – פתוחים למשכנתאות של עולי אתיופיה, ואנחנו סגרנו אותם יישובים או מנענו שימוש במשכנתאות באותם יישובים שראינו בהם פוטנציאל של ריכוז שלא יאפשר לא אכלוס אינטגרטיבי ולא חינוך אינטגרטיבי.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

אני רוצה למסור לכנסת דבר שוודאי ידוע, שאנחנו בכנסת, ביוזמה וביודעין, קולטים את עולי אתיופיה, ובסיוע נמרץ מאוד של סל הקליטה. קלטנו עובדים, סדרנים ומדריכים. אנחנו עושים פה קופרודוקציה משותפת שלי ושל השר. אני מודה לך.

חבר הכנסת שאול עמור ישאל את שר החינוך שאילתא בעל-פה. השאילתא היא מס' 268. הנושא: הפסקת אבטחת בתי-הספר. חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

הפסקת אבטחת בתי-הספר

שאל עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן שר החינוך, הנדון: הפסקת אבטחת בתי-הספר. מרכז השלטון המקומי הודיע, כי מתחילת חודש פברואר תופסק אבטחת בתי-הספר בגלל אי-העברת התקציבים לכך ממשד החינוך, עד לקבלת חוק אבטחת בתי-הספר.

שאלתי:

מה בדעת משרדך לעשות כדי להבטיח את המשך אבטחת בתי-הספר, עד לקבלת החוק?

היו"ר ש' וייס:

כבודו.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תשובה על שאילתא בעל-פה מס' 268 של חבר הכנסת שאול עמור: מרכז השלטון המקומי הודיע, כי אבטחת בתי-הספר תופסק החל ב-1 במרס, ולא ב-1 בפברואר.

בימים הקרובים תתקיים פגישה בנושא זה אצל ראש הממשלה, בשיתוף השרים הנוגעים בדבר. אני מקווה ומאמין שנושא זה יבוא על פתרונו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בקצב הזה – נהדר.

בבקשה, חבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

ההודעה שקיבלנו מדברת על פברואר. אני שמח שזה יהיה במרס.

לא מזמן שמענו את חבר הכנסת יהושע מצא מגיש חוק להגביל את גזבר העירייה בכל העיריות, שאם הוא חורג מהתקציב, שלא יחתום על שיקים. אני טוען, שהדבר הזה צריך להיות הדדי גם כלפי הממשלה. לא יכול להיות שמטלות ותפקידים שהממשלה צריכה לעשות – ואתה היית ראש רשות – יוטלו על הרשויות המקומיות, ואנחנו נשבור את הראש בנושא התקציבי. בינתיים יש סכנה לשלומם של תלמידי בתי-הספר, ואני מבקש שסגן השר יפעל בהתאם כדי לגמור את העניין.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הראשון שיציג שאלה נוספת יהיה חבר הכנסת סאלח טריף, במסגרת דקה, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. נכון שגם חברי הכנסת זאבי ומגן רשומים, אבל הם כבר היו בסיבוב.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אנחנו יודעים כולנו, שהוריהם של התלמידים משלמים מסים רבים עבור ילדיהם, אם זו אגרת שכלול, אם אלה מסים נוספים של העירייה ואם אלה מסים של בית-הספר עצמו.

לכן, נושא הביטחון, כפי שאמר חבר הכנסת שאול עמור, צריך להיות באחריות הממשלה. נדרש לזה סכום של בערך 100 מיליון שקלים, ונשאלת השאלה, למה צריכים ההורים לממן מס נוסף בנושא שהוא באחריות בלעדית של הממשלה? זה נושא חשוב. למה הממשלה לא מכסה את הסכום הזה במקום להטיל עוד עול על ההורים ועל משפחות התלמידים?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

הממשלה במחדליה גרמה לכך שהאינתיפאדה משתוללת ובתי-הספר אינם בטוחים. אבל כשם שלא יעלה על הדעת לבקש מחולים לממן את שכרם של שומרי בתי-החולים, כך אין להטיל חובה על ההורים לכסות את ההוצאות לגבי מאבטחי בתי-הספר ומוסדות החינוך. כרגע המצב הוא של נפילה בין הכיסאות והזנחה.

אני חושב שחייבת להינתן תשובה מיידית. האחריות לאבטחת בתי-הספר צריכה לחול על הממשלה, וגם מימון התקציב במלואו.

היור"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, יש לך כאן שאלה אחת ושתי תשובות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת שאול עמור, משרד החינוך מעביר מדי חודש מקדמה למרכז השלטון המקומי באמצעות אוצר השלטון המקומי, כדי לכסות את ההוצאות של עלות השמירה, שהיקפה בשנה הוא כ-120 מיליון שקלים. מתוך זה השתתפות ההורים היא כ-25%. את חלקה של הממשלה היא מעבירה מדי חודש בחודשו, בתחילת החודש, כדי שאפשר יהיה לשלם את התשלומים לחברות השמירה שזכו במכרז לאבטחת מוסדות החינוך. אמרתי בתשובה על שאלתך המקורית, שבמים הקרובים תתקיים פגישה אצל ראש הממשלה, ואני מקווה שיימצא פתרון. בינתיים השמירה נמשכת, ואין בעיה של אבטחה במערכת החינוך בעקבות ההסדר שהגעתי אליו עם יושב-ראש מרכז השלטון המקומי, מר עדי אלדר.

אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת סאלח טריף, כאמור, עלות השמירה היא 120 מיליון שקלים, ולא 100 מיליון שקלים. הממשלה משתתפת בסכום של כ-100 מיליון שקלים מתוך התקציב הזה. ההשתתפות של ההורים היא סכום מקסימלי של 68 שקלים לשנה למשפחה, בלי להתייחס למספר הילדים הלומדים במוסדות החינוך מאותה משפחה, אם הוא גדול או קטן.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת בא-גד, הממשלה היא זו שאחראית לאבטחת מוסדות החינוך, יחד עם הרשויות המקומיות. כידוע לך, מי שאחראי לביטחון הפנים במדינת ישראל, על-פי החלטת ממשלה משנת 1976, זוהי משטרת ישראל. הביצוע נעשה על-ידי אותם משרדים הנוגעים בדבר, ובמקרה הזה הביצוע נעשה באמצעות משרד החינוך והרשויות המקומיות.

אשר לעלות הכספית וההשתתפות, צריך להזכיר לחברי הבית ולשואל, שעד לשנת התשנ"ב היה מצב שההורים אבטחו את בתי-הספר ואת ילדיהם. חלק מההורים, שהיתה להם אפשרות כלכלית, שכרו שומרים במקומם, ובמקומות שההורים לא יכלו להרשות זאת לעצמם הם היו צריכים לצאת פעם אחת או פעמיים בשנה לשמירה, ואם היו להם יותר ילדים, זה חייב אותם למספר יותר גדול של ימים. העלות למשפחה לא היתה 68 שקלים. יום עבודה נע בין 200 שקלים ל-600 או 700 שקלים. כך שאם אנחנו משווים את המצב שהיה עד שנת התשנ"ב, כאשר הממשלה קיבלה על עצמה לייעל את המערכת באבטחה מסודרת, אבטחה שתהיה טובה ותקינה, ולא הסיפור המפורסם של "סבתא סורגת" – הרי שיפרנו ועשינו רבות כדי להבטיח ולאבטח את הילדים בצורה טובה יותר ויעילה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שר החינוך.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – בחירות לפני חתימת הסכם)

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום שלנו.

אני רוצה להזמין עכשיו את חבר הכנסת צחי הנגבי, והוא יעלה לפנינו הצעת חוק תתקי"א, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – בחירות לפני חתימת הסכם). חבר הכנסת הנגבי, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה עם השאלות, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

השאלות הרגילות יהיו שזורות בסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

כתוב בסדר-היום: שאלות בעל-פה ושאלות ותשובות.

היו"ר ש' וייס:

אבל במפרט כתוב, שלפני ההצעות לסדר-היום יבואו הצעות חוק של השר. מה לעשות? בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק הזה עניינו הצורך לקיים בחירות בטרם הכרעה בממשלה ובטרם חתימה על הסכם מדיני, שנגזרת ממנו נסיגה מחלקים ריבוניים של ארץ-ישראל.

אבל זה רק התוכן. הכותרת האמיתית ההולמת את החוק הזה היא: החוק למניעת קרע בעם. כי אם הממשלה תתעלם מחובתה להעביר להכרעת הציבור את הסוגיה המדינית של עיצובם של גבולות ארץ-ישראל, הרי היא גוזרת על העם הזה מאבק ועימות חזיתי בין אחים, שממנו, אדוני שר המשפטים, לא נצא מחוזקים ולא יהיו בו מנצחים, ויהיה עם שסוע ומפולג, שגופו מפורר ונשמתו מצולקת.

על זה אנחנו מדברים. אנחנו איננו מדברים על כך שאין לממשלה סמכות להכין את הקרקע, לשגר את נציגיה המוסמכים, לנסות ולגבש את השקפתה באשר להכרעות המדיניות.

אנחנו תובעים מן הממשלה להבין, שחובתה כלפי עמה וכלפי עצמה, מתוקף האחריות של מנהיגות אחראית ומפוכחת, שלא לכפות נסיגות בחבלים ריבוניים של ארץ-ישראל, ברמת-הגולן, או לכפות את חלוקתה מחדש של בירת ישראל, ירושלים, בלא שהיא מביאה את הנושא הזה להכרעתו של הציבור בבחירות שתוקדשנה לכל ההיבטים של הצעות הממשלה.

יכולים לבוא אנשים, וכבר שמענו שרים ושמענו את ראש הממשלה, אומרים: יש לנו מנדט. אדוני היושב-ראש, אני כופר בקביעה הזאת. מנדט לממשלה יש אך ורק אם מדיניותה נגזרת מן ההבטחות שלה לבוחר, או שהיא משנה, מטבע הנסיבות שמצריכות שינוי כזה, את מדיניותה, אבל היא סמוכה ובטוחה, כפי שסמוך ובטוח כל פרשן סביר, שהשינוי הזה מקובל על הרוב המוחלט של הציבור.

למשל, קמפ-דייוויד. מנחם בגין קיבל בקמפ-דייוויד החלטה שהיה בה כדי לבטא שינוי דרמטי במדיניותו עד אז, לפחות במה שנוגע לגורל סיני. אבל משנוכח שגם בבית הזה תמכו 97 חברים בשינוי הזה, וגם בעם שוללי ההסכם או שוללי חלקים מן ההסכם נמצאו במיעוט מבוטל או זניח ושולי, מטבע הדברים לא היה צורך לגשת להכרעה מחודשת.

הממשלה כבר הכירה בצורך להעביר את ההכרעה בסוגיית רמת-הגולן אל העם. אינני יודע אם הממשלה, אבל לפחות ראש הממשלה הודיע באמצעות סגנו כאן, מעל הדוכן הזה, שיהיה משאל עם בטרם הכרעה דרמטית.

היו"ר ש' וייס:

שר הביטחון הודיע באמצעות סגנו.

צחי הנגבי (הליכוד):

יפה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

צחי הנגבי (הליכוד):

ראש הממשלה הוא שר הפנים, הוא שר הדתות, הוא שר הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

אני זוכר שמר בגין החזיק בשבעה תיקים ויורם ארידור עזר לו בכל השבעה.

צחי הנגבי (הליכוד):

קשה לדעת מי בדיוק משמש סגנו באיזה תחום. אבל הנושא הזה באמת איננו מצריך הלצות. הוא נושא כל כך גורלי וכואב, כל כך רציני, שאני מבקש מראש הממשלה – ומן השרים שנוכחים בדיון להעביר לו – לפסול על הסף כל רצון להכתיב את תפיסת עולמו, הן באשר לרמת-הגולן, הן באשר למשאל עם, ולקבל בעניין הזה את דעת כל המציעים לו ללכת לבחירות, לקבל את דעתם, כי זה פשוט לא יקרה.

לא ייתכן מצב שהאופוזיציה, שכאן איננה פועלת בשם עצמה, היא פועלת בשם מחצית האומה לפחות, תשלים עם תכתיב רומסני, דורסני, שקובע: זה ההסכם, כזה ראה וקדש, קבלו אותו.

אנחנו לא נקבל את משאל העם הזה, אנחנו נקרא בכל מקרה להחרים אותו, לא לשתף פעולה, לא ללכת אל הקלפיות, כי משאל עם הוא כלי מניפולטיבי שקובע מראש את התוצאה, שמכתיב מראש את השורה התחתונה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

הוא עוד עלול לזרז – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

בהחלט, כדאי שידעו כבר עכשיו. לא יהיה מצב שבמדינת ישראל הולכים לקבוע את גורלנו, גורל כל אחד מאתנו, אופוזיציה וקואליציה, ימין ושמאל, וזה ייעשה בהחלטה אדמיניסטרטיבית שיכפו, מכיוון שמבינים שללכת לבחירות, צפונה בזה סכנה להמשך השלטון; זה לא יהיה.

גורל החרמון, גורל התלים ברמת-הגולן, גורל מקורות המים, גורל כל אחד ואחד מאתנו לא ייקבע לא באוסלו ולא בדאבוס וגם לא בוועידת מפלגת העבודה, שכבר מורגלת, כנראה, בהכתבה לממשלה כיצד להתקדם, ובעיקר מה לא לקדם.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לכם לא היה מרכז?

צחי הנגבי (הליכוד):

גורל המדינה צריך להיקבע על-ידי אזרחי המדינה – –

בנימין טמקין (מרצ):

צחי הנגבי (הליכוד):

– – ואזרחי המדינה זכאים לקבל את הזכות להכריע כאשר מדובר בהחלטה כל כך גורלית.

אילו היה ראש הממשלה מצייר לפני הבחירות את התמונה שמצטיירת לנגד עינינו כרגע והיה אומר: שלום מלא עדיף מרמת-הגולן, לא הייתי יכול לבוא להתייצב כאן ולפתוח את פי אפילו לשנייה אחת בנושא הזה, לא הייתי יכול, מכיוון שההכרעה כבר נפלה והיתה הזדמנות לכל אחד מאזרחי המדינה לקבוע את גורלו.

אדוני שר המשפטים, אדוני השר שטרית – ואני יודע שבנושא הזה לפחות עמדותיכם אינן זהות, בנושא רמת-הגולן – אתם יודעים שכאשר ניגשתם לבחירות קיבלתם מנדט נרחב, גורף, על סמך כמה עקרונות יסוד, שהגורלי בהם כרגע בסוגיה הזאת הוא ההבטחה של ראש הממשלה, שחזרה על עצמה ונשנתה בתשדירי הבחירות, בהופעות עם, בחוגי בית, כמעט בכל פורום. מי שירד מרמת-הגולן – זעק ראש הממשלה, אז ראש האופוזיציה – מי שירד מרמת-הגולן – חזר על זה – מפיקר את ביטחון ישראל. על סמך זה אתם תדרשו מנדט מהציבור, כאילו כבר קיבלתם, כאילו הכול כרגע מונח

אך ורק בכיסכם? הרי זה הדבר הכי פחות מוסרי שיכולה הנהגה לדרוש מהעם, לקבל את השינוי הטוטלי הזה ולא לחזור אליו.

ואני שומע שיש כאלה, השר יוסי שריד ואחרים, גם בתקשורת, שמפצירים בראש הממשלה שלא לעשות את הטעות הנוראה הזאת, שלא להפקיד בידי הציבור את הכוח להכריע מה יהיה גורלו.

אולי זו הקריאה של הדקה התשעים, כי אנחנו כבר איננו יודעים מה מתבשל מאחורי הקלעים ואילו החלטות מתקבלות בחדרי חדרים. הבית הזה לא יודע, הממשלה לא יודעת, הקבינט הביטחוני, אין לו שמץ של מושג על מה אתם מחליטים ועל מה אתם מסכימים. ואנחנו קוראים אליכם, אל ציפור הנפש שלכם כיהודים אחראיים, כמנהיגים בעלי משקל סגולי, כמי שהופקדה בידי האחריות על-ידי הציבור כולו – שלא להכתיב למדינת ישראל הסכם מדיני, לא בראשי תיבות, לא במרכאות ולא בכל דרך עוקפת אחרת. ברגע שאצלכם תתקבל החלטה ותתגבש הכרה שאין ברירה אלא לשנות את המדיניות, להכתיב תפיסת עולם שונה, לוותר על נכס אסטרטגי חיוני כל כך כמו רמת-הגולן, אל תעזו באמצעים אופיים לנסות ולהכתיב לבית הזה ולציבור הזה את ההחלטה. והצעת החוק שלי מחייבת אתכם להביא את הנושא להכרעת העם בבחירות, ברגע שאצלכם בשלה ההכרה, שאינכם יכולים לעמוד עוד בפני לחצים.

ייתכן שכל הנושא הזה, אדוני היושב-ראש, לא בשל, אולי סתם אנחנו רואים שחורות, אולי אין כוונה במפלגת העבודה לאמץ את מדיניותו של יוסי שריד. אבל כמי שכבר נכווה בצוננים שבצוננים, בהבטחה שנמסרה לציבור הזה רק לפני שבועות מספר בעניין חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כבר ראינו שראש הממשלה יכול להפוך את עורו, בזווית של 180 מעלות, ולכן אין ברירה אלא שהכנסת תכפה על הממשלה חקיקה שמחייבת אותה להפקיד בידי הציבור הכרעה גורלית, כל אימת שהדבר נוגע לגבולות מדינת ישראל, לביטחונה של המדינה, למעשה – לעצם קיומה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת צחי הנגבי. אדוני שר המשפטים, תשובתך.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, אני מבקש להעיר שקודמך בתפקיד הזה, שייצג את הממשלה בתחום המדיני במליאת הכנסת, דיבר פעמים אחדות שלא על דעת הממשלה, ואנו מבקשים לברך אותך על כניסתך לתפקיד החדש ומבקשים ממך שהדבר הזה לא יקרה.

היו"ר ש' וייס:

אין תפקיד חדש. שר המשפטים עונה על זה, כי הוא עונה על חוקי יסוד.

משה קצב (הליכוד):

כולם מבינים למה הכוונה.

דן תיכון (הליכוד):

מה קרה לחיים רמון?

היו"ר ש' וייס:

חיים רמון הוא השר המתאם. היום היו לי אתו שתי שיחות ארוכות כשר מתאם.

משה קצב (הליכוד):

זו הסיבה שהוא לא פה עכשיו.

דן תיכון (הליכוד):

אז איפה הוא במשך היומיים האחרונים?

היו"ר ש' וייס:

דוד ליבאי הוא שר משפטים מדרגה ראשונה, והוא עושה את זה בהחלט לפי הכללים הקונסטיטוציוניים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אבל הוא לא השר המתאים.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, תיכף הוא יראה לכם כמה הוא מתאים.

בבקשה, אדוני שר המשפטים.

רון נחמן (הליכוד):

מה, אתה נותן המלצות?

היו"ר ש' וייס:

לא, לענות על השאלה הזאת, זה מה שאני התכוונתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה. כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, שמעתי את הערתו של חבר הכנסת קצב. אתמול נתבקשתי למלא מקום שר הבריאות ועשיתי כן מעל הדוכן הזה, ונתבקשתי למלא מקום שר הפנים ועשיתי כן, אבל עכשיו אני מתבקש למלא את תפקיד שר המשפטים.

היו"ר ש' וייס:

בדיוק.

רון נחמן (הליכוד):

לא שומעים.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות שבגלל העובדה שחבר הכנסת דן תיכון עומד ביניכם גל הקול לא עובר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הרי מבקשים עכשיו לתקן לא פחות ולא יותר מאשר את חוק-יסוד: הממשלה, בתיקון שיש לו משמעויות קונסטיטוציוניות, חוקתיות, מרחיקות-לכת ביותר, ולכן נראה היה לי שבשעה זו אני ממלא את תפקידי כשר המשפטים. מסתבר לי שבהמשך היום אני אזכה לעמוד כאן שוב כממלא מקומם של שרים אחרים.

מה שנאמר כאן בהצעה שמובאת כאן בפניכם הוא, שהממשלה והכנסת לא תקיימנה הצבעה על אישור תוקף של הסכם מדיני וגומר. ואני אבקש מכם להסיר הצעת חוק זו של חבר הכנסת צחי הנגבי מסדר-יומה של הכנסת, כי המציע הנכבד מבקש לכלול בחוק-יסוד: הממשלה הוראה – אתם שומעים, הוראה – שתאסור עליכם, חברי הכנסת, לקיים הצבעה. הביאו לי עוד דוגמה לחוק כזה במדינת ישראל או במדינה זרה, שבו הכנסת מחוקקת שהיא אוסרת על עצמה לקיים הצבעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כך הם מבינים דמוקרטיה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה ניסיון כל כך מובהק לפגוע בריבונות של הכנסת, ולא רק הכנסת הזאת, אלא של כל הכנסות הבאות, כי כל כנסת בעתה, בזמנה, היא הגוף הריבון, נציג הציבור, נציג הבוחרים, והיא צריכה לשמור ברשותה את הסמכות והיכולת להצביע בכל נושא, כמו שהיא יכולה להעלות כל נושא לדיון ולסיים אותו בהצבעה.

אני חושב שניסיון למנוע מהכנסת בחוק-יסוד את יכולת ההצבעה, או מיושב-ראש הכנסת, או מיושב-ראש הישיבה להעמיד להצבעה, זה בעיני כמו למנוע חמצן מאדם ולבקש להשאיר אותו בחיים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם כך, שר הבריאות היה צריך לענות על זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אשר לממשלה, שעומדת בראש הרשות המבצעת, הממשלה על-פי חוקי היסוד שלנו מוסמכת לפי סעיף 29 לחוק-היסוד: "לעשות בשם המדינה בכפוף לכל דין כל פעולה שעשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת" – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אדוני. חברי הכנסת, זה נושא כל כך חשוב, וחשוב לשמוע את כל הנימוקים. אל תפריעו. נא לשבת. אני מבקש לסגור את הדלתות, ומעובדי הסיעות אני מבקש לעשות את עבודתם בשקט.

אני מבקש שוב לסגור את הדלתות, להשאיר רק דלת אחת פתוחה בכל אגף. נא לשבת. חברי הכנסת איתן ושלום, ואביטל ואלי דיין, ורפי אדרי, אנא שבו. חבר הכנסת איתן וחבר הכנסת סילבן שלום, שבו בבקשה. עוד מעט תתבקשו להצביע וכדאי שתהיו קרובים לכפתור. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הצעת החוק של חבר הכנסת צחי הנגבי מרחיקה לכת גם בכך שהיא לא באה לשלול רק מהכנסת את היכולת להצביע, אלא גם מהמשלה, וכמובן מכל הממשלות שתבואנה, בעניין מסוים. ואני מצביע על האופי התקדימי של העניין. אם החיקוק הזה יעבור ויישא חן, והטכניקה הזאת תתקבל בכנסת, מחר תבוא הצעה לאסור על המשלה להצביע בעניין אחר, ועל הכנסת בעניין אחר.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, שבו. בבקשה לא להפריע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שגם אם חבר הכנסת הנגבי רוצה להשיג מטרה פוליטית מסוימת, וזו זכותו, ואם הוא רוצה לקדם רעיון מסוים, וזו זכותו, בשום אופן לא על חשבון הריבונות של הכנסת ולא על חשבון יכולת הביצוע של המשלה, כפי שמקובל בכל מדינה דמוקרטית.

אני גם לא הבינתי מדוע חבר הכנסת הנגבי מעלה היום את ההצעה שלו. הנזק שלה הוא מייד, זה ברור; בשעה שמה שהוא מבקש למנוע הוא דבר שעדיין לא בא לעולם. אפשר לחשוב שאנחנו עומדים בפתחה של נסיגה מרמת-הגולן מחר-מחרתיים או החודש הזה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. חבר הכנסת ביבי, אי-אפשר לקיים שיחה כזאת עם עובדת הכנסת ממרחק של ארבעה מטרים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו מצויים בהליכים, ואנחנו יודעים שהמשלה הזאת קיבלה את המנדט בבחירות להמשיך ולנהל משא-ומתן, משא-ומתן שהמשלה הקודמת גם כן קיימה והחלה בו על-פי מכתבי הזמנה לוועידת-מדריד. נכון, נעשה שינוי מסוים בכך שהמשלה החליטה לנהל גם משא-ומתן ישיר עם אש"ף, והעניין הזה נדון בכנסת ואושר בכנסת, והמשלה עושה גם זאת על-פי מנדט שהיא קיבלה, באישור העם ובאישור הכנסת. ונכון שיש לה מנדט לנהל משא-ומתן לשלום עם יתר המדינות הערביות השכנות.

נכון שפנינו אל העם ואמרנו שאנחנו נבקש להגיע לשלום בשני שלבים, וגם זאת על-פי מדיניות הממשלה הקודמת ועל-פי מכתבי ההזמנה לוועידת-מדריד. וגם השלב הראשון הוא שלב שהיה מקובל עליכם, משא-ומתן על אוטונומיה. השלב הזה כולל משא-ומתן לשלום עם המדינות השכנות. אז במה הופר עד עכשיו המנדט? איך אפשר בתום לב לבוא ולהגיד לציבור שאנחנו מפירים איזה מנדט מהבחינה הדמוקרטית?

וכאן החומרה שבעניין, כשמנסים להכניס לציבור שאתם שיושבים כאן לא ריבון. כל יום לבוא ולהגיד: אנחנו לא מוסמכים, אנחנו לא מוסמכים להחליט. תכניסו את זה לציבור, והציבור עוד יתחיל להאמין שאתם לא מוסמכים – –

רון נחמן (הליכוד):

זה נכון. אתם לא מוסמכים. זה נכון מאוד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – שאנחנו לא מוסמכים. ואז השאלה היא מי מוסמך. האם הרחוב מוסמך? יש לכם כבר מכניזם אחר להחליט חוץ מאשר דרך בחירות כלליות באמצעות הבית הזה, באמצעות הממשלה – – –

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נחמן רון, סגן השר אלי בן-מנחם, נא לשבת.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אתה מאבד את העשתונות. אדוני השר, אתה שם לב שאתה מאבד את העשתונות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, אני נהנה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני מכיר גם כמה חברי כנסת שמאבדים עשתונות באופן אישי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שהכנסת מוסמכת לאשר הסכמים, וכך היה עד היום. אנחנו מעבדים עכשיו הצעת חוק שתסדיר גם את כל נושא כריתת אמנות בין-לאומיות וכריתת הסכמים, כי ראוי שהנושא הזה יהיה מוסדר גם בחוק, ולא אגב שאלה קונקרטיים מסוימת ולא אגב ליבון יצרים באשר לאיזה הסכם שאפילו לא בא לעולם. אבל זה דבר שונה לחלוטין.

אני גם לא רוצה לגעת כאן כרגע בנושא משאל העם, שעלה כאן אגב אורחא. יש שלטונות ברורים למשאל עם, באשר הוא נותן לגיטימציה להסכם, לחיקוק או לתיקון חוקה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת אלי דיין. אנא, חברי הכנסת, שבו במקומותיכם. חבר הכנסת עוזי לנדאו, יכול להיות שתהיה הצבעה עוד מעט, אז אנא שבו במקומותיכם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש גם חסרונות במשאל עם, ולא אפתח עכשיו את הנושא ולא ארצה עליו, כי אני מבין שהוא הוזכר רק דרך אגב, בשוליים. אבל אם העלית כנימוק, חבר הכנסת צחי הנגבי, שמשאל עם או בחירות הם סגולה למנוע קרע בעם, אני אומר לך שהעלאת נושא למשאל עם או עריכת בחירות הן גם הזדמנות לריבוי ולניגוח ולליבון מחלוקות, אבל גם להחרפת יחסים. גם סביב משאל עם יהיה קרע. גם בחירות שתהיינה על רקע של הסכם מסוים יכולות להביא לקרע.

לכן, התשובה שאתה מציע, פגיעה רצינית באושיות הדמוקרטיה, אין בה שום תשובה על קרע. היא לא תרופה לקרע. היא אולי, ברגעים מסוימים, ליבוי הקרע.

לכן, מה שצריך לעשות, ובזה אני מסכם, ואני רואה שהכנסת ערוכה להצבעה, שתשאירו את הנושא למועד שיהיה לנו מלוא המידע להחליט מה היא הדרך הראויה. מנדט יש לממשלה, מנדט יש לכנסת. אם תבונה פוליטית תראה שצריך להביא את זה לאיזה מבחן נוסף, נבחן את זה כאשר הדברים יהיו ערוכים וברורים ונדע בפני מה אנחנו עומדים, ונשאיר לעצמנו ככנסת את מלוא מרחב האפשרויות להחליט את הדבר הנכון בזמן הנכון.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר המשפטים.

חבר הכנסת צחי הנגבי, יש לך זכות במשך חמש דקות לנסות לשכנע את הכנסת עוד הפעם.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לכבוד השר לא היה אכפת שלא שומעים אותו, אני מבקש שקט באולם.

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר רצה שישמעו אותו. שמעו אותו, אבל תמיד יש כמה מפריעים. מה אני יכול לעשות?

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבקש שלא יהיו מפריעים בכלל.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטרף לבקשה. חבר הכנסת בורג, ביקשו ממך ומחבר הכנסת דן מרידור לא להפריע. חברי הכנסת טריף, אלי דיין וענת מאור, סגנית יושב-ראש הכנסת שלא אחת יושבת כאן ומשגיחה שיהיה סדר, שבי במקומך בבקשה. שבו במקומותיכם. דבר.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שר המשפטים לא התייחס, לצערי – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת מאור, את מפריעה לי מאוד.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — לא התייחס כלל לסוגיה שמונחת על השולחן הזה. היה איזה טיעון משפטי. אני באמת מרכין את ראשי בפני שר המשפטים בכל ההיבט המשפטי, אבל הסוגיה שבה אנחנו מונעים מעצמנו להצביע – אין לה, כמובן, שום שחר ושום יסוד.

אני אבקש מכבוד היושב-ראש, אם אפשר, לבקש כאן שקט.

היור'ר ש' וייס:

זה די בסדר. הלוואי בדיונים אחרים יהיה כך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבין שלאפוזיציה אין אינטרס מיוחד – – –

היור'ר ש' וייס:

רבותי, יש לנו אינטרס בכנסת שיהיה שקט. בכל הזדמנות שתהיה בעיה כזאת, אני אחזור על הבקשה של חבר הכנסת צחי הנגבי.

חבר הכנסת סילבן שלום, חבר סיעתך רוצה לשכנע אותך לתמוך בו.

צחי הנגבי (הליכוד):

הטיעון שעל-פיו הכנסת בחוק הזה דוחה הצבעה הוא נכון. תקנון הכנסת שופע הזדמנויות, אדוני שר המשפטים, שבהן יש פרק זמן מינימלי בין הגשת הצעה להצבעה, בין דיון להצבעה, ובאופן טבעי, כאשר יש צורך לדחות את ההצבעה על הסדר מדיני ב-120 יום – אני נתתי פרק זמן קצוב, אם אדוני חושב שפרק הזמן ארוך מדי, ניתן להעביר זאת לוועדה ושם לברר את הסוגיה הזאת. אבל, כמובן, זו איננה הבעיה העקרונית שמונחת לעיונם של חברי הכנסת. הבעיה היא באמת זו שנוגעת לסוגיה של הקרע בעם.

כבוד שר המשפטים אמר, שגם בחירות עלולות להביא לקרע בעם, ואני חושב ההיפך, אדוני שר המשפטים. בחירות מביאות לוויכוח בעם, לביורר בעם, למיצוי יסודי, תמציתי, טוטלי, של מה שעומד על הפרק. אבל בתום הבחירות זכאית הממשלה לפעול על-פי המדיניות שעליה הצהירה בבחירות.

מה שכאן אתם מבקשים לעשות זה לבצע מדיניות הפוכה תוך, אם נחזור לביטוי המשפטי, מצג שווא והונאה שלא היתה כמותה בתולדות הכנסת, ושהיא גם לא תצלח, אדוני שר המשפטים.

סליחה, אני רואה שיש הרבה חברי כנסת שעומדים, שמטיילים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אני ממש מתפעם מהבקשה שלך לסדר פה. אני מאחל לכנסת שבישיבות הבאות, כשאני אפנה בקשה דומה, היא תתקבל באהדה כזאת. אתה מבין אותי בוודאי. בוא נגמור את זה.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא, סליחה, עם כל הכבוד.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, אתה גומר בעוד דקה. זה שקט מוחלט.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני לא גומר בעוד דקה. אני מבקש ממך להתנהג כיושב-ראש ממלכתי ולאפשר לי לדבר בשקט במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני קורא לך לסדר פה מעל הדוכן. זו אחת הישיבות השקטות שיש, ואני מאחל לעצמי ולכל הסגנים שלי, שכשיהיו פה הדיונים הבאים, אתה וחברי כנסת אחרים תיצרו אווירה כזאת. תמשיך, אל תתגרה בי. אל תתגרה התגרות מוזרה ומתמיהה. אני מבקש שתסיים את דבריך. אני נותן לך עוד דקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני יושב-ראש הכנסת, ידוע לי כבר מן ההיסטוריה המשותפת שלנו, שהפטיש שלך מתחיל כמו – –

–

היור"ר ש' וייס:

אל תעיר לי הערות. אני אוריד אותך מדוכן הנואמים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני אעיר לך את כל ההערות שאני חפץ. אתה לא תצנזר אותי.

היור"ר ש' וייס:

אני לא מצנזר אותך. יש פה שקט. סיים את נאומך ונעבור להצבעה.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא, אין פה שקט. יש פה בדיוק ארבע דקות שבהן לא הצלחתי לדבר פעם אחת בלי לבקש ממך – –

היור"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אתה לא תייצר שערורייה מלאכותית, לא אצלי. זה מגוחך, מה שאתה עושה פה. מזמן לא זכיתי לכנסת כל כך סולידיית. ספק לי אותה בנאומי ראש הממשלה, סולידייות כזאת.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כל מה שאני מבקש הוא דבר לגיטימי. אני מבקש ממך לא להפסיק אותי.

היור"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך לסיים את דבריך. איש לא הפסיק אותך. אל תיאחז בדברים מצחיקים. פה שקט באולם. תחפש לך טריק אחר בשביל להיתקל בי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני, אני שוב מעיר לך, בפעם השלישית בנאום הזה.

היו"ר ש' וייס:

אתה אל תעיר לי. אני קורא לך לסדר פעם שנייה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני אעיר לך, וזו זכותי המוחלטת להעיר לך.

היו"ר ש' וייס:

יש גבול לגיחוך. דבר, זה הכול.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לך קל להעיר הערות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מתפלא שאיש מסיעתך לא מעיר לך על החוצפה שלך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מעיר לך בפעם השלישית. אתה לא יכול להשתמש בהערות ציניות תוך כדי דברי. מה זאת אומרת טריק?

היו"ר ש' וייס:

עוד הערה אחת ואתה בחוץ.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתה טועה, אני לא בחוץ.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אתה המצאת את הסיפור הזה. אני לא רוצה לשתף אתך פעולה.

אני מבקש שקט, אל תעזרו לו, תנו לי. יש לו עוד דקה. אני לא מגיב. אחרי דקה נעבור להצבעה. אל תשתפו אתו פעולה במשחק הזה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא הפעם הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

זו לא פעם ראשונה שאני נוהג כלפיך בנועם מעבר לכל מה שמתבקש מההתנהגות שלך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתה ממשיך את הוויכוח.

היו"ר ש' וייס:

לא נמשיך אתו. חוצפה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מה שעומד להכרעה ברמה המוסרית העליונה זה לא דבר אלקטורלי, זה לא דבר קואליציוני וזה אפילו לא דבר מדיני. אתם כמפלגה, שהוניתם את הציבור ואת העם, שהצגתם מצע ואתם הופכים אותו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אל תפריע לי לעזור לחבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

שהצגתם מצע בעניין רמת-הגולן ואתם הופכים אותו על פיו, שהתחייבתם בפני העם לשמור בכל מחיר על אחיזתנו ברמת-הגולן, שחברים בכם, בסיעתכם, ולא אציין שמות כדי שלא להביך אותם שוב ושוב, מודיעים שהמפלגה שלכם מחויבת שלא לרדת מרמת-הגולן – אינכם יכולים בהצבעה בכנסת או בהצבעה בממשלה וגם לא במשאל עם מפוקפק ומניפולטיבי, שאתם תכתיבו בו את השאלה וכנגזר מזה גם את התוצאה, אינכם יכולים להגיע לכלל השגת הסכם מדיני בנושא רמת-הגולן או בנושא חלוקת ירושלים בלא חזרה אל הציבור בבחירות שתמנענה קרע בעם, שתמנענה פילוג, שבתוצאותיו איש מאתנו, ימין או שמאל, איננו חפץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת צחי הנגבי.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, אל תפתח פה נושא.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אליכם. שבו איש איש במקומו, אל תלחצו עדיין על הכפתורים. כאשר אני אודיע על ההצבעה ואני אלחץ על הכפתור, אנא לחצו על הכפתורים בעוצמה סבירה כדי שלא תהיינה תקלות.

אם כן, אנחנו מצביעים על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – בחירות לפני חתימת הסכם), הצעת חוק של חבר הכנסת צחי הנגבי. ההצבעה החלה. כל אחד יבדוק את עצמו, יסתכל על הלוח, יסתכל איך הוא מצביע. היו לנו יותר מדי בירורים בנושא הזה בזמן האחרון.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 50

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון בחירות לפני חתימת הסכם) נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, אני קובע, 34 תומכים, 50 מתנגדים, אין נמנעים. תם הפרק הזה. תודה רבה. אנחנו עוברים להמשך סדר-היום.

חברי הכנסת, עכשיו חבר הכנסת עובדיה עלי יחליף אותי בטובו.

הצעת חוק שירות המדינה (שכר ותנאי עבודה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' תיכון)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בדיונים. חבר הכנסת דן תיכון, הבמה שלך. הצעת חוק תתקכ"ח, הצעת חוק שירות המדינה (שכר ותנאי עבודה), התשנ"ג-1993.

היו"ר ע' עלי:

רבתי חברי הכנסת, אני מבקש לשבת. חבר הכנסת דן תיכון, הדוכן שלך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הגשתי לפני כמה חודשים חוק פשוט, שמטרתו אחת ויחידה – ליישם את המלצות הוועדה הציבורית שנקראת ועדת-זוסמן.

זה קרה ב-1985. ממשלת האחדות הלאומית החליטה למנות ועדה ציבורית שתבדוק את מבנה השכר בשירות הציבורי. בראש הוועדה הועמד פרופסור עצמאי, בעל מוניטין בתחום השכר, פרופסור זוסמן.

מאחר שבאותה תקופה היתה ממשלת אחדות לאומית, נכללו בוועדה הציבורית הזאת שני חברי כנסת, אחד ממפלגת העבודה, חבר הכנסת הראל, והשני מן הליכוד, חבר הכנסת דן תיכון. היו בה נציגים מהסתדרות העובדים, למשל עורך-הדין גדעון בן-ישראל, שכנראה נוכח כאן באיזה מקום.

ב-11 בפברואר 1989 הגישה הוועדה הציבורית הזאת את המלצותיה לשר האוצר לשעבר, שמעון פרס, ולמזכ"ל ההסתדרות לשעבר, ישראל קיסר. מסקנות הוועדה בראשותו של פרופסור זוסמן נועדו לחולל שינוי מרחיק לכת בתנאי השכר של חצי מיליון עובדי המגזר הציבורי.

כאמור, הדוח הוא פרי עבודתם של מומחים ביחסי עבודה.

אני רוצה להציג לפניכם את עיקרי המלצות ועדת-זוסמן: מרבית תוספות השכר הקיימות ייכללו בשכר הבסיסי. יישארו רק תקבולים עבור ותק בעבודה וגמול מקצועי בעד הכשרה והשכלה. החזר הוצאות עבור שימוש ברכב פרטי ייכלל בשכר הבסיסי של עובדי הציבור גם לצורך פנסיה בעתיד. יש לצמצם במידה ניכרת את היקף התשלומים עבור שעות נוספות. שעות נוספות גלובליות תיכללנה בדרגות השכר. שכר העובדים לא ייפגע תוך ביצוע ההמלצות.

רבותי, אני רוצה לנטוש את הניירות המונחים לפני. מערכת השכר של ציבור עובדי המדינה היא מערכת מעוותת, שאיש איננו מבין מה יש בתוכה. המטרה היתה לעשות סדר, לקבוע 20 דרגות, לתת כמעט לכל העובדים, ללא יוצא מן הכלל, תוספות שכר. איש לא היה יכול להיפגע כתוצאה מיישום המלצות ועדת-זוסמן.

המטרה היתה לעשות צדק עם גמלאי שירות המדינה, שהרי מה קורה – כולם מקבלים תוספות עקיפות. למשל, כל עובד שיש לו רכב מקבל גמול החזקת רכב, גמול שעות נוספות. כשהוא פורש משירות המדינה הוא מקבל 70% מהשכר. אבל היות שהשכר שלו מורכב בעיקרו מתוספות שכר מתברר, ש-70% שהוא מקבל כשהוא פורש בגיל 65 הם בעצם 70% מ-50% מן השכר. יוצא שכל הפנסיונרים, ללא יוצא מן הכלל, מן הרגע שהם פורשים שכרם נשחק והם נידונים לגמלת דחק. בעצם אנחנו מתעללים בעשרות אלפי הפנסיונרים, ללא צורך וללא הצדקה. באה הוועדה הזאת ואמרה: נעשה צדק עם אותו ציבור, כל תוספות השכר הללו ייכללו במסגרת השכר, ומן הרגע שהם יפרשו משירות המדינה הם יוכלו להתקיים, שהרי היום הם לא יכולים להתקיים.

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יודע שההסתדרות מתנגדת. האיגודים המקצועיים מתנגדים לדוח ועדת-זוסמן.

דן תיכון (הליכוד):

ההסתדרות, שהיה לה נציג בוועדה, הסכימה ליישם את ההמלצות. מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, תמך בהמלצות. לא חתמנו על ההמלצות הללו בטרם קיבלנו את הסכמת ההסתדרות. היינו בטוחים שאנחנו עושים מעשה הוגן וצודק כלפי כלל עובדי המדינה, ובמיוחד כלפי גמלאי שירות המדינה.

משה נסים (הליכוד):

הסקטור הציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

לא כל הסקטור, כי לא כללנו את החברות הממשלתיות.

משה נסים (הליכוד):

זה סקטור עסקי.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון.

מדובר כאן בחצי מיליון עובדים שחיכו והמתינו והם לא הבינו מה קורה. כולם מסכימים לקבל וליישם את המסקנות ואי-אפשר ליישם.

ותראו מה קורה. לפתע אי-שם בסמוך ל-13 ביוני 1993, מתכנסים מזכירי האיגודים המקצועיים ומחליטים, על דעת עצמם, לקבור את המלצות ועדת-זוסמן. אני לא הבנתי כששמעתי. אדוני חבר הכנסת נסים, ההסתדרות נגד תוספות שכר לעובדי המדינה – אינני מבין לשם מה צריך הסתדרות, לשם מה צריך איגוד מקצועי. ואחר כך, כשאני בא ושואל אותם: מה אתם עושים? אומרים לי: אתה שונא את ההסתדרות.

אז יש ועדה ציבורית שהמליצה לאחד את דרגות השכר, שפישטה את השכר לעובדי המדינה, שההסתדרות תמכה בה, ואי-אפשר ליישם את ההמלצות הללו כי מזכירי האיגוד המקצועי מתנגדים.

היה מזכיר אחד, בן-עמי, כולנו זוכרים אותו – – –

משה נסים (הליכוד):

זה מאותה סיבה שההסתדרות מתנגדת לביטוח בריאות ממלכתי.

דן תיכון (הליכוד):

מייד אגיע לסיבה שבה בעצם ההסתדרות נלחמת כנגד ההסתדרות.

רבתי, אני לא עושה כאן גיוס. אתם יכולים להביא את כל חברי הכנסת של הקואליציה ולהפיל את הצעת החוק שלי. אבל צדק חייב להיעשות, ואנחנו נילחם עד הסוף. לא ניתן לכם להתחמק בנושא הזה, כי אנחנו מגינים על הפנסיונרים ועל עובדי שירות המדינה, השירות הציבורי.

מדוע מתנגדים מזכירי האיגוד המקצועי? חבר הכנסת נסים, אני לא העליתי על דעתי שזה יכול לקרות ב-1993. משאתה עושה סדר במשכורות עובדי המגזר הציבורי מסתבר שאתה מחליש את האיגודים המקצועיים. כשאתה מחליש את האיגודים המקצועיים אבל אתה בא לתגמל את עובדי המדינה – ההסתדרות לא מסכימה. וזה קורה במדינת ישראל ב-1993. אינני מאמין.

אינני מבין, מדוע ייגרע חלקו של כל אחד מעובדי הכנסת. מדוע כשהגברת הזאת שיושבת כאן, הקצרנית, תפרוש בעוד כמה חודשים, מדוע היא צריכה לרדת ברמת החיים שלה, כשכל אחד מסכים שמגיע לה? היא אמורה היתה לקבל והממשלה מסכימה.

רבתי, תמהתי. אני אומר לכם, חברי מפלגת העבודה: אם יש לנו הסתדרות כזו – אני בעד פירוק ההסתדרות. כשההסתדרות מפסיקה להגן על עובדי המדינה – אני נגד האיגוד המקצועי הזה. לכן אתם תמהים כשאנחנו באים ואומרים לכם: נתקו את הקשר שבין קופת-חולים להסתדרות. ואתם לא מבינים מה אנחנו אומרים. אנחנו אומרים לכם: הסתדרות שהולכת ופועלת נגד העובדים – אנחנו נגדה. אין לה זכות קיום.

משה נסים (הליכוד):

הם מבינים טוב מאוד אבל מתעלמים מן האמת.

דן תיכון (הליכוד):

רבתי, הגיע רגע האמת. אתם, ברוב שיש לכם, יכולים להפיל את ההצעה הזאת. אבל גמלאי השירות הציבורי יושבים ורואים אותנו. הם מפרסמים מודעות נגד השר רמון, ואיש מהם אינו יודע מדוע ולשם

מה. הם אינם מבינים מדוע הם נידונים לרעב על-ידיכם, ולכם אין האומץ לבוא לכאן ולומר: אנחנו מיישמים את המלצות ועדת-זוסמן ועכשיו.

חבר הכנסת שגיא, אתה היית עובד ההסתדרות. אתה לא תוכל להסביר לנו מדוע ההסתדרות מתנגדת ליישום המלצות ועדת-זוסמן.

שר האוצר, שיעלה לכאן, יאמר אותו דבר, והוא יבקש להוריד את הצעת החוק שלי. הוא יאמר, שלא נוח ולא מתאים שהכנסת תטפל בחקיקה שעוסקת בשכר העובדים. מעניין, כשמפ"ם, מרצ ומפלגת העבודה רוצים לטפל בעניין הזה, אז הכנסת מתאימה, בכל עת.

משה נסים (הליכוד):

ומה עם חוק שכר מינימום?

דן תיכון (הליכוד):

רבתי, אדוני השר רץ לאיזה מקום? לא נעים לו? לא נעים לו לשמוע? אני לא מפריע לאדוני שר הבינוי לדבר עם שר האוצר. אני יודע שגמלאי שירות המדינה לא מעניינים אותו. אבל תאמין לי, הם שווים כמה וכמה מנדטים, כמה וכמה מנדטים. אני לא מציע לך לזלזל בהם בנושא הזה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, השר בן-אליעזר ביקש ממני לתת לך עוד שתי דקות. קיבלת.

דן תיכון (הליכוד):

לא, חשבתי שהוא מסמן לך.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אילו היית – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני תמהתי איך יעלה לכאן שר האוצר וינסה להסביר לי כמה אני צודק, אבל יגיד בסופו של דבר: אני קורא לך להצביע נגד ולהסיר את הצעת החוק.

רבתי, אדוני שר האוצר, לממשלה הזו היתה כניעה אחת, ובבושת פנים, השבוע, בנושא שנקרא חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אל תשלח את הממשלה הזאת בפעם השנייה לקנוסה. שמור על אותו ציבור. אנחנו חייבים חוב מוסרי לאבותינו, שסיימו את עבודתם בשירות הציבורי. אין כל סיבה שאנחנו נתאכזר להם בשל כמה מזכירים של איגודים כאלה או אחרים. אחד מהם, מר בן-עמי, שעמד בראש המתנגדים, עבר מן העולם, לצערי הרב. אני מקווה, והלוואי שלא אתבדה, שאתה תהיה איש בשורה, אבל פשוט אינני מאמין. תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, הצעת החוק הנדונה איננה ישימה, ואף אם היתה ישימה, אין בה כדי להשיג את מטרותיה, גם אם הן רצויות; ואני חוזר ואומר: רצויות.

אין בהצעת החוק כדי להבטיח יישום והחלה של מסקנות ועדת-זוסמן, מאחר שחובה לקבוע טבלת שכר – לרבות גובה השכר – ושיבוץ העיסוקים השונים שטבלת השכר, על מנת להביא ליישום כאמור.

מעבר לחוסר התועלת שבהצעת החוק, יש בה כדי להזיק, שכן מובן מאליו, כי פתרון לבעיות שכר באמצעות חקיקה יביא לזעזוע עמוק ואף למשבר ביחסי עבודה במגזר הציבורי. המחיר על כך, בסופו של דבר, גבוה ואינו ניתן למדידה.

יצוין כי המלצות ועדת-זוסמן אומצו על-ידי הממשלה, כבסיס למשא-ומתן עם ארגוני העובדים בסקטור הציבורי.

אנו דבקים בעמדתנו, כי יש להמשיך במשא-ומתן, שיביא לחתימת הסכם קיבוצי לעניין יישום מסקנות הוועדה ותיקוני חקיקה בהסכמה הדדית, אם יש צורך בכך.

לפיכך אני מציע להוריד את הצעת החוק מעל סדר-יומה של הכנסת.

אני רוצה להוסיף ולומר: גם אני בעד יישום דוח-זוסמן. זאת גם עמדת הממשלה, ולא התקבלה החלטה שביטלה החלטה קודמת של הממשלה. גם במשא-ומתן שהתקיים על הסכם השכר עם עובדי המדינה ועם הסתדרות הפקידים באנו ואמרנו: בואו נלך בכיוון של דוח-זוסמן. לצערי הרב, היתה

התנגדות, ובמשא-ומתן כמו במשא-ומתן צריכים שיהיו שני צדדים, ואי-אפשר לכפות על הצד האחד את עמדתו של הצד האחר. כדי שבכל זאת יובן – עמדת הממשלה היא בעד דוח-זוסמן, לא חל שינוי. לצערי הרב, לא יכולנו להשיג זאת במשא-ומתן, ובוודאי לא נוכל להשיג זאת דרך חקיקה של הכנסת.

לפיכך אני חוזר ומבקש להוריד את הצעת החוק.

מלה אחת בעניין הפנסיונרים: בתקופה הקרובה ביותר אנחנו עומדים לעשות שלושה דברים הכרוכים בפנסיונרים, שהם עובדי מדינה. אנחנו עומדים לתקן בצורה משמעותית את שכרם שנשחק, חבר הכנסת תיכון, מאז 1986, שחיקה מתמשכת. אנחנו נגדיל את הבסיס. אף שהדבר עולה לנו הרבה מאוד כסף, אנחנו חושבים שכך צריך לעשות.

שנית, אנו עומדים לתקן את שיטת העדכון, ושיטת העדכון תהיה כמו בקרנות הפנסיה, קרי – צמודה למדד, במקום כל מיני סידורים שהשאירו אותם באופן קבוע מאחור.

דבר שלישי – בהסכם העבודה האחרון שחתמנו נתחיל להכניס מרכיבים לצורך הפנסיה, שחלקם לא היו לצורך הפנסיה בתקופה קודמת, והגדרנו את זה גם באחוזים מסוימים מתוך התנאים הנוספים, במגמה שעובד מדינה ועובד בשירות הציבורי היוצא היום לגמלאות ובאופן ממוצע מקבל 40% מהשכר, דרך הכנסת רכיבים נוספים אנחנו נגיע לפנסיה יותר הוגנת של הפנסיונרים.

לפיכך, אני אומר את זה לפנסיונרים – ואני שמעתי את מה שאמרת – אף שלא הצלחנו ביישום דוח-זוסמן, אנחנו עומדים בימים הקרובים – בחלק כבר נעשה הסכם עבודה – לעשות פעולות שכולן לרווחתם ולתועלתם של הפנסיונרים עובדי המדינה. תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

אם אתה תומך בעניין, מה אכפת לך שוועדת העבודה והרווחה תדון בנושא עם נציגי העובדים?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מגן, אני נגד חקיקה ביחסי עבודה. בנושא כל כך מרכזי, זו תשובתי.

היו"ר ע' עלי:

הואיל ויש חמש דקות עד לצלצול, יש לנו שתי דקות, נאפשר שאלה לחבר הכנסת משה נסים. בבקשה.

משה נסים (הליכוד):

אדוני שר האוצר, הואיל, ואני אומר זאת בלי ששאלתי את חבר הכנסת דן תיכון, בעל ההצעה – אבל הואיל ואין חילוקי דעות לגבי הצורך ביישום דוח ועדת-זוסמן, ובכל הכבוד, אני רוצה להגיד לך, שיישום חד-צדדי הוא לא דבר כל כך רצוי מסיבות שאתה מבין אותן – מדוע לא נראה בהצעתו של חבר הכנסת דן תיכון לא הצעת חוק, אלא הצעה לסדר-היום – לא הצעת חוק מהנימוקים שלך – ונעביר אותה לוועדת הכספים, או לוועדת העבודה והרווחה לדין? הממשלה צריכה להיות מעוניינת בזה.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שהעניין הוצג. אני לא הייתי מציע כעת לפתח דיון בוועדה כזאת או אחרת. היה דיון עם הסתדרויות העובדים, עם אנשי ההסתדרות. נחתמו הסכמים. דוח-זוסמן לא בתוך ההסכמים. לפיכך אני לא רואה מקום לדון בזה, אלא כאשר נגיע להסכם עבודה חדש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

חבר הכנסת דן תיכון, יש לך חמש דקות, אתה רוצה לנצל אותן?

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי.

היו"ר ע' עלי:

בוודאי? בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, איך להיות בעד ולהצביע נגד? איך לא לעשות צדק? אדוני שר התחבורה, ישראל קיסר, אני שואל אותך: בתקופתך, כשהיית מזכ"ל ההסתדרות, האם נתת את הסכמתך ליישום המלצות ועדת-זוסמן?

שר התחבורה י' קיסר:

המלצות זוסמן?

דן תיכון (הליכוד):

כן, זוסמן.

שר התחבורה י' קיסר:

בוודאי.

דן תיכון (הליכוד):

תודה.

אני יכול לומר לך, כחבר ועדת-זוסמן, שהמתנו לתשובתך ולא הגשנו את המסקנות כל עוד לא קיבלנו את אישורך, ואכן קיבלנו את אישורך, שהרי אין ספק ואין חולק, אפילו שר האוצר עלה לכאן ולא כפר בעובדה, שצריך לעשות צדק בעניין הזה. והנה המתנו לך אז, קיבלנו את הסכמתך, ואנחנו לא מבינים מה קרה להסתדרות העובדים. מדוע היא שינתה את עורה? מדוע היא אינה מסכימה ליישם את המלצות ועדת-זוסמן? מדוע כ-150,000 פנסיונרים צריכים להגיע אלי פת לחם משום העובדה ששכרם של הגמלאים נשחק עד לכדי 40%–50% מן השכר שהם קיבלו בעת עבודתם?

אני פונה כאן אל חברי מפלגת העבודה. תראו, אין כאן גיוס – – –

דוד מגן (הליכוד):

אין גיוס, כי היינו משוכנעים שהוא תומך. מה קורה פה? – – –

דן תיכון (הליכוד):

אף אחד לא יבין איך אתם תרימו יד כנגד הצעת החוק הזאת. הצעת החוק הזאת לא תמות, היא תעבור בקדנציה הזאת, אני מבטיחכם. יש באפשרותכם לתמוך בעניין ולהתחיל להריץ אותו. אין דבר צודק יותר מאשר יישום המלצות ועדת-זוסמן. זה יחסוך לממשלה עשרות שביתות, מאות אלפי ימי עבודה שילכו לאיבוד כתוצאה מאי-יישום המלצות ועדת-זוסמן.

אני שואל את כל חברי נציגי ההסתדרות כאן – את עורך-הדין בן-ישראל, הוא בכלל מצחיק אותי, הוא אחראי לגיוס שנערך כאן, אם כי הוא לא נמצא, הוא חתום על המלצות ועדת-זוסמן – איך יכולים להיות בעד אבל להצביע נגד? רבותי, איש לא יסלח לכם. היום אתם קוברים את ההסתדרות בפעם השנייה השבוע. לאחר שחיסלתם את קופת-החולים – אתם מחסלים היום – – – ומתגרים בציבור הגמלאים.

אנחנו והציבור לא נסלח לכם על כך. אין לכם היכולת להתמודד עם הנושא הזה, יש לכם היכולת להצביע נגד מכוח אותם קולות שקיבלתם. לפני ההסתדרות אמרתם וכללתם במצע שלכם את יישום המלצות ועדת-זוסמן.

חבר הכנסת זילי, זה לא מעניין אותך, נכון? יש לך דברים יותר חשובים, אני מאמין לך. אבל בסופו של דבר תחזור אל אותו ציבור, והם ישאלו אותך מה עשית כדי ליישם את המלצות ועדת-זוסמן, ואתה תאמר להם – מה תאמר להם? יש משמעת קואליציונית, לא יכולתי להפר את המשמעת.

היום זו קבורתה האחרונה של ההסתדרות כאיגוד מקצועי. מזה הרגע אין לכם זכות מוסרית לומר, שיש צידוק להמשך קיומה של ההסתדרות. תודה רבה לך.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

רבותי, אנחנו ניגשים כעת להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

נשלח לגמלאים את רשימת המצביעים.

הי"ר ע' עלי:

מי בעד הצעת חוק שירות המדינה (שכר ותנאי עבודה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דן תיכון – יצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 26

נמנעים – 3

ההצעה להסיר את הצעת חוק שירות המדינה (שכר ותנאי עבודה), התשנ"ג-1993,

מסדר-היום נתקבלה.

הי"ר ע' עלי:

בעד – 11, נגד – 26. ובכן, הצעת החוק לא נתקבלה.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש כאן להודיע, שההצעות לסדר-היום בעניין דברי ראש הממשלה כלפי השרה שולמית אלוני יידונו אחרי השעה 14:30. השרה אלוני עסוקה כעת, היא לא תהיה כאן. הדבר אושר על-ידי יושב-ראש הכנסת. כדאי שחברי הכנסת הנוגעים בדבר ידעו ויתארגנו בהתאם.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

הי"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תתנ"ד, הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד-1993. חבר הכנסת פני בדש, בבקשה. אחריו – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלי לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד-1993, מדברת על עבירת תנועה שמתבצעת, ואם בתוך חצי שנה לא הוגש כתב אישום – אני לא מדבר על המשפט, אנשים פה לא הבינו, לא שהוא לא נשפט בתוך חצי שנה, אלא אם לא הוגש כתב אישום בתוך חצי שנה – העבירה תתבטל. אני מבין שהיתה לכמה חברים הסתייגות מהנושא של לוח הזמנים של חצי שנה. כאשר הצעת החוק הזאת תגיע לדין בוועדה ניתן יהיה להתפשר על אורך הזמן ולקבוע אותו על שנה.

מה הסיבות לעניין? הרבה פעמים אתה מקבל, ולאחרונה הגיעו אלי דוחות, שאנשים ביצעו עבירה לפני שנתיים וחצי או שלוש שנים, וקיבלו עכשיו הזמנה, כתב אישום למשפט לעוד שנתיים. הדעת לא

סובלת שאחרי שלוש, חמש או שש שנים יישפט אדם על עבירת תנועה של מהירות מופרזת או נסיעה באור אדום, כאשר אין משמעות לענישה ביחס לחוק.

אני רוצה לתת שתי דוגמאות. סיפר לי עורך-דין שעובד בכנסת, שלפני זמן מסוים הוא קיבל דוח על מעבר באור אדום מלפני שנה וחצי. הוא אדם מכובד, הוא אמר: אני לא נוסע באור אדום. הוא ביקש לראות את התמונה. הוא ראה שאכן הוא נהג ברכב וזה היה בשעה 02:30. הוא אמר: מה עשיתי בשעה 02:30 שעברתי באור אדום? הוא נזכר שהיה אירוע עם הבת שלו והוא רץ אתה לבית-החולים. הוא הביא את המסמכים למשפט וקיבל עונש קל מאוד. במקרה זה הוא זכר מה הוא עשה לפני שנה וחצי, אבל איך תזכור אחרי שנתיים או שלוש שנים מה קרה באותו יום?

מקרה נוסף שסיפר לי מישהו, ומזלו שהוא זכר – הוא לא מבאר-שבע, הוא נתקע בפקק רציני בשוק הבדואים. שוטר תנועה שכיוון את התנועה לא התייחס לרמזורים ואמר להם לעבור באור אדום. הם עברו באור אדום. מסתבר שכולם קיבלו דוחות. המצלמה שם עבדה וצילמה את כולם. הוא אמר: מה פתאום, מה עשיתי בבבאר-שבע ביום חמישי? אני בדרך כלל לא בבאר-שבע – ונזכר באירוע ובדק את העניין, ואכן המשטרה אישרה ששוטר תנועה כיוון אז את התנועה. יש פה משמעות לזמן שצריכים להגיש בו את כתב האישום, לא לקיים את המשפט.

לכן אני חושב שצריך להגביל זאת בזמן. לא חמש ולא שבע ולא עשר שנים התיישנות. אני חושב שבאמת חצי שנה זה זמן מועט להגיש את כתב האישום, אבל אני מוכן להתפשר בוועדה על שנה וללכת על הצעת החוק לשנה כדי – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא נדיב.

פיני בדש (צומת):

שנה זה הרבה, אבל זה זמן סביר. אני כראש מועצה נוהג ברכב של המועצה. גם אני מקבל דוחות על רכבים שלי שנמכרו לפני שנתיים. אני לא יודע מי נהג ברכב, ספר הרכב כבר לא קיים כי הרכב איננו. קשה מאוד לבדוק את הדברים האלה.

כרגע מדובר בהצעת החוק על חצי שנה, אבל אני אומר שבועדה אני מוכן ללכת לקראת הארכת התקופה לשנה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פיני בדש. שר התחבורה, בבקשה. אם שר התחבורה גם יקצר בדבריו כמו הנואם – – –

פיני בדש (צומת):

אבקש תמיכה. אין לי פה היום חברי הסיעה שלי.

היור'ע' עלי:

אתה מבקש רחמים, שיעזרו לך. תדאג לגייס חברי כנסת מסיעות אחרות.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעניין איך הכנסת הזאת מפעם לפעם עוברת מקצה אל קצה, בבחינת ינועו כשיכור. יום אחד כשיש תאונה כולם אומרים לקום, להרוג, להשמיד ולאבד; למחרת – חסידי אומות העולם מוכנים לעשות.

הצעתו של חבר הכנסת פיני בדש, שעניינה התיישנות עבירות תנועה, קובעת בעיקרה תקופת התיישנות של שישה חודשים בלבד לעבירות תנועה שבגינן עומדים לדין עברייני תנועה.

חברי הכנסת, תקופת התיישנות לעבירות פליליות נקבעה בחוק סדר הדין הפלילי, ולעבירות מסוג עוון, שהן עיקר עבירות התעבורה, נקבעה תקופת התיישנות של חמש שנים. לעבירות חמורות יותר, מסוג פשע, למשל, בתאונה שבה נהרג אדם, נקבעה בחוק תקופת התיישנות של עשר שנים. כלומר, לפי הדברים שלו, אם הוא עשה תאונה והרג בן אדם – – –

פיני בדש (צומת):

לא. הצעת החוק לא מתייחסת – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני מבקש, אתה דיברת וראית שהשר לא התערב.

אחת המטרות העיקריות של הענישה היא הרתעה. הצעתו של חבר הכנסת פיני בדש להפחית את תקופת התיישנות לחצי שנה תגרום לביטול גורם ההרתעה אצל עבריינים פוטנציאליים של עבירות תנועה חמורות, שבגינן עומדים לדין, ותיתן פרס המוני לא מוצדק לעברייני תנועה, שבגינם מקפחים את חייהם 500 אזרחים בשנה – פי עשרה מקורבנות כל מעשי האיבה – נהגים, נוסעים והולכי רגל, ילדים ומבוגרים, ונפגעים למעלה מ-33,000 בני אדם בתאונות דרכים.

אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת בדש, שהמשטרה רשמה כמיליון דוחות לעברייני תנועה ב-1993. לפי דבריי, יישארו אולי 50,000. חלקן עבירות ברירות קנס וחלקן חמורות יותר, הזמנה למשפט. לפי הצעתו יצא מצב מוזר, כי דווקא נהגים שעוברים עבירות חמורות יזכו להתיישנות בתוך שישה חודשים, ואלה שיקבלו דוחות ברירות קנס, ברובן עבירות לא חמורות, אכן ישלמו את הקנס שיושת עליהם ובזה נגמר העניין. זאת אומרת, אני מעניש את מי שקיבל ברירת קנס, ומי שעובר עבירות חמורות – אם במקרה נערמות במשטרה תביעות, ועוברים תשעה חודשים, עבר זמנך.

טענתו העיקרית של חבר הכנסת בדש, כי מיום ביצוע העבירה ועד יום המשפט עובר זמן רב, אכן צודקת. אני מסכים עם טענתו של חבר הכנסת בדש, אבל לא זה הפתרון ולא זו התרופה. אנחנו הלכנו בכיוון הנכון יחד עם משרד המשפטים ומשרד המשטרה. שר המשטרה, שר המשפטים ואני עשינו דבר שהולך בכיוון הנכון, הוספנו תשעה שופטים לבתי-הדין לתעבורה, הם עובדים גם בשעות אחר-הצהריים, והתכנון שלנו הוא שבתוך שלושה חודשים האיש יישפט. כי זה היום צוואר הבקבוק, והטיפול בעבירות חדשות יסתיים בתקופה שבין חודש לשלושה חודשים. זה הכיוון, לזה צריך ללכת, ולא לתת פרס.

רק בשבוע שעבר אישרה ועדת הכלכלה, שכל אזרח יכול להגיש תביעה. זה דבר והיפוכו בעת ובעונה אחת, בתוך שבוע, זה לא הגיוני.

לכן, אני מבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת בדש מסדר-היום.

היור'ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה.

חבר הכנסת בדש, יש לך אפשרות להשיב, חמש דקות. בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתה אולי מטעה קצת את חברי הכנסת בהסבר שלך בנושא החוק. אני לא מתייחס לעבירות שיש בהן פגיעה ברכוש או עבירות שיש בהן פגיעה בנפש. בהצעת החוק כתוב בפירוש, שהיא לא מתייחסת למקרים אלה אלא למקרים שאין בהם לא פגיעה ברכוש ולא פגיעה בנפש.

דבר שני, אתה אומר שאתה רוצה להרתיע ואתה רוצה להעניש מהר את הנהגים כדי שינהגו כשורה, אבל אתה שופט אותם כשלאחר חמש שנים מודיעים להם בכלל על העבירה שהם עברו לפני ארבע או חמש שנים. איזו שייכות יש לעונש אל ביצוע העבירה?

אני חוזר על מה שאמרתי קודם לכן, שבועדה אני אבקש להאריך את התקופה לשנה. אתה אומר שהוספת שופטים ותצטרכו להוסיף עוד שופטים. אם בתוך שנה בן-אדם יקבל כתב אישום והוא ידע שעבר עבירה – והרבה פעמים אתה לא יודע כלל שעברת עבירה – תהיה לזה הרתעה, וזה בדיוק מצדיק את מה שאתה אומר.

בעניין הצעת החוק, לדעתי אתה משכנע שצריך להגביל בזמן, לזרז את ביצוע הגשת כתב האישום ואת ביצוע העונש.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת פניני בדש? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות),

התשנ"ד–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא נתקבלה.

הצעה לסדר-היום

רכישת הספר "האקדח" על-ידי משטרת ישראל

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 3277 בנושא: רכישת הספר "האקדח" על-ידי משטרת ישראל. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – שר המשטרה ישיב.

עם תום הדיון בנושא הזה נעסוק, כפי שאמרתי, בהצעה לסדר-היום בנושא: פרי עטו של סופר אנטישמי בהוצאת "עם עובד" – שהגישו חברי הכנסת שאול יהלום ולימור לבנת.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי ישיב?

היו"ר ע' עלי:

אמרתי לפני כן ואני חוזר ואומר, שההצעות לסדר-היום שאמורה להשיב עליהן השרה שולמית אלוני יידחו לאחר השעה 14:30.

שאול יהלום (מפד"ל):

ומי ישיב עליהן?

היו"ר ע' עלי:

לא כתוב כאן, אינני יודע מי ישיב. מכל מקום, לחבר הכנסת רחבעם זאבי ישיב שר המשטרה. בינתיים נברר מי ישיב על ההצעות לסדר-היום שלכם.

חבר הכנסת יהלום, הממשלה לא רוצה לשלוח שר להשיב על העניין הזה. יש אפשרות כזאת לפי התקנון. הכנסת תדון בסוגיה הזאת ותחליט אשר תחליט. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, מנהג חדש בא למדינה: התקפה פרועה בתקשורת על לובשי מדים, אם מגיע להם, ובעיקר – אם לא מגיע להם, והם אפילו אינם יכולים להשיב ופיותיהם חסומים, כמתחייב בתקנות.

לא נקטתי עמדה באופנסיבה הנמרצת והממושכת בתקשורת כנגד המפכ"ל וצמרת המשטרה בפרשת הרחצה בג'קוזי, והצטערתי שהיא באה לעולם. מחד גיסא, ניחשתי כיצד מרגיש שוטר כחול

או שוטר משמר הגבול הנמצא בשירות קשה אל מול פני הסכנות, כשהוא רואה את מפקדיו עולזים בבריכת הג'קוזי, ומאידך גיסא ידעתי שהמפקדים האלה עובדים קשה, בלי קשר ובלי יחס לתמורה הכספית שהחברה מעניקה להם, וגם להם מגיעה שעה של התפרקות וקורת-רוח. ידעתי גם שזוהי נורמה בחברה הישראלית, שנבחרו ציבור ואנשים רמי מעלה מקבלים טובות הנאה והעדפות בטיסות, במלונות, במסעדות ובחגיגות. גם חברי הבית הזה בין הנהנים, גם עיתונאים נמנים עם הנהנים מזכויות היתר האלה, ועליהם לא כותבים דבר וחצי דבר.

אבל כמעט שחלפה פרשת הג'קוזי והופיעה פרשה חדשה: רכישת הספר "האקדח" על-ידי המפכ"ל עבור קציני המשטרה. מהפרשה הזאת נודף ריח של רצח אופי, רשעות לשמה ו"עליהם" תקשורת.

אחרי שלמדתי את הנדרש בפרשה הזאת, אני יכול לסכם ולומר שיש לברך את המפכ"ל ואת המטה הארצי ולגנות את המתאנים להם.

על מה יצא הקצף? – על כך שהמפכ"ל החליט להעניק לפקודיו כשי את הספר "האקדח" במקום השי המקובל עד היום, שהיה סיפולוקס או אביזרי צריכה דומים. סיפולוקס היה בסדר, ולעומתו ספר הוא שערוייה...

בצה"ל נהוג מאז ומתמיד להעניק ספרים כשי. אני נתתי לקצינים בפקודי ספר לחג, נתתי ספר לחיילים פצועים, נתתי ספר לחניכים בקורסים כאשר ביקרתי אצלם. למדתי מנהג "מושחת" זה מיגאל אלון, שנתן לי ספר מתנה כאשר ביקר אותנו בקורס המ"מים של "ההגנה". היום זה מעוגן אפילו בפקודות הצבא, כאשר כל קצין מקבל תווי קנייה שנתיים בסך של 165 ש"ח רק עבור ספרים, והוא יכול לקנות אפילו ספרי שירה או רומנים, בעוד המפכ"ל רכש ספר מקצועי חיוני.

במקרה הנדון, של הספר "האקדח", הרי מדובר בספר מקצועי, שראוי כי יילמד על-ידי השוטרים. הספר נדון בפורום אג"מ של המשטרה והומלץ על-ידם. הוא לא נבחר בידי איש אחד, אבל אפילו היה נבחר בידי איש אחד, מה פסול בדבר? האם מי שמחליט על פעולות ומבצעים ובידו השפעה על גורל אנשים וחיי אדם איננו סמכות מספקת לבחור את הספר שיינתן כשי לפקודיו?

או אז בא גילוי נוסף: המחבר הוא חבר נעורים של המפכ"ל. וזהו שקר. אבל אפילו היה חברו, מה פסול בדבר? האם משה דיין לא נתן לנו את ספרו של ידידו בן-גוריון? ואני נתתי את הספר "זאת ירושלים" של פרופסור מנשה הראל, שהוא מדריכי וחברי, לפקודי הקצינים. למבחן צריך לעמוד הספר ותוכנו ולא יחסי הקרבה והידידות אל מחברו.

המטה הארצי רכש את הספר במחיר מיוחד של 12 ש"ח במקום 50 ש"ח, שהם 24% בלבד ממחירו. גם על כך צריך לברך את המטה הארצי. ייתכן שקיצרו בנוהל הרכישה ותיקנו זאת אחר כך.

על פניו נראה, שהתקפת התקשורת על המפכ"ל היתה מגמתית, חסרת הגינות וחסרת אחריות, ועשתה פלסטר את תפקיד העיתונות לשמור על טוהר המידות הציבורי. היה בהתקפה הזאת משום ניצול הכוח העצום המצוי בידי העיתונות, כדי לבוא חשבון עם לובש מדים או כביטוי לסלידה ממנו או רצון ליצור פרשה סנסציונית יש מאין.

במקום לברך את המשטרה ומפקדה, שאימצו את רעיון השי הספרותי, יצאו להשמיץ ולדבר בהם סרה. ההתנצלות תבוא אחר כך, באותיות פטיט בעמוד פנימי כלשהו, אבל את הכותרת הראשית המשמיצה לרוחבו של העמוד הראשון קראו אזרחים רבים, ואולי אמונם במשטרה התערער. את הכותרת הראשית קראו גם שוטרים וקצינים במשטרת ישראל, והיתה בכך פגיעה בגאוותם החילית, מה שקוראים בלעז ESPRIT DE CORPS.

המפכ"ל לא יכול להשיב, וגם אם יורשה לעשות זאת, זה יהיה בקול ענות חלושה לעומת עוצמתו של העיתון התוקף.

הניסיון האישי שלי במגעי עם התקשורת, כמו גם הפרשה הנדונה, יביאו אותנו ליוזמת חקיקה שתסרן את ההפקרות בתקשורת.

אני קורא לשר המשטרה לתת תימוכין למפכ"ל בהקשר זה ולעודד את המגמה של מתן ספרים לאנשי המשטרה. כולנו מכירים את הבדיחה הזאת, שאומרים: יש שוטר שקורא ויש שוטר שכותב. פה יש מפכ"ל שרוצה שהקצינים והשוטרים שלו ידעו גם לקרוא וגם לכתוב.

אני קורא לכנסת לגנות את העיתונות הצהובה, שיוצרת שערוריות מלאכותיות ודורסת בדרכה זאת את הטוב והיפה. תודה, אדוני.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם פרסום הידיעה בשני העיתונים פניתי בתמיחה, והמפכ"ל טלפן אלי כדי לומר לי שאכן ידיעה כזאת פורסמה, והוא מצא לנכון, דבר שאני לא ביקשתיו, להעביר אלי בכתב את התשובה של המשטרה על השתלשלות העניינים.

אקרא אותה כפי שנמסרה: "1. ההחלטה לרכישת ספר 'האקדח' התקבלה על-ידי המפכ"ל לאחר קבלת חוות דעת מקצועית של גורמים מקצועיים, ובראשם ראש אג"מ במשטרת ישראל, מתוך מחשבה שמדובר בשי נאות, תרבותי, מקצועי, ותורם לאנשי המשטרה; 2. משנתקבלה החלטתו של המפכ"ל בדבר רכישת הספר לא טיפל רב-ניצב פלד אישית בשום היבט הקשור להתקשרות ולהוצאה לאור של הספר, והדבר נעשה על-ידי גורמי המשטרה; 3. לפני כחודש וחצי הביא חשב המשטרה לידיעת המפכ"ל כי הגורם המטפל בהתקשרות עם הוצאת הספרים פעל שלא על-פי הנהלים, בתום לב ומתוך סברה כי רכישת ספר מקצועי וייחודי אינה מחייבת מכרז או פטור ממכרז; 4. המפכ"ל גם הנחה את הגורמים הנוגעים בדבר במטכ"ל לפעול עם האוצר למציאת הסדר חוקי, ואכן המגעים עם האוצר נמשכים על מנת שניתן יהיה להעניק ביום העצמאות את הספר כשי, כמתוכנן ובאופן תקין".

על זה הוסיף המפכ"ל דברים בעל-פה, כי הדברים שפורסמו אינם נכונים בעובדות ובמסקנות. אין זה נכון שהמפכ"ל גדל עם המחבר וכי מדובר באדם הנמנה עם באי ביתו. הוא לא יודע מי המשפחה, כמה ילדים יש לו, היכן הוא גר.

המפכ"ל דיווח לי, כי הטיפול בנושא ההתקשרות נעשה, כאמור, על-ידי הגורמים המוקדמים על כך במשטרת ישראל.

כאשר עלה העניין, אני בירכתי, כדבריו של חבר הכנסת רחבעם זאבי, על כך שהשיי יהיה שי תרבותי, בתחום המקצועי המעניין את השוטרים, ולא רק שלא ראיתי בזה עניין, שלא חלמתי ולא האמנתי שהוא יגיע בנוסח הזה לתקשורת, אלא ראיתי בכך המשך למגמה ולמטרה שהמפכ"ל העמיד אותה, ואני מברך עליה, שתהיה משטרה חושבת, משטרה טובה, משטרה שעוסקת בתחום המקצועי שלה כמשטרה מקצועית של מדינת ישראל. ואכן, אין כל ספק – ואין לי אפילו כושר הביטוי של חבר הכנסת רחבעם זאבי – שאני מסכים לתוכן הזה. אני חושב שזאת פעולה שצריך היה לברך עליה ולראות אותה בחיוב.

המפכ"ל גם הוסיף והדגיש, כי ההמלצה לרכישת הספר היתה על-פי חוות הדעת המקצועית, וגורמים מקצועיים, בראשם ראש אג"מ אריה עמית, המליצו כי הספר הזה ראוי שיהיה שיינתן לקציני המשטרה.

אני יודע שהמפכ"ל פנה לעיתונאים שפרסמו את הידיעה ותבע תיקון המעוות. ואכן, באחד משני העיתונים שפרסמו את הידיעה פורסמה ידיעה מתקנת ביום א', 30 בינואר 1994.

אין ספק שפרסום לא מדויק, ובפרט בעת הזאת – וצריך לדעת שבעניין אשר נדון היום בבית-המשפט הגבוה לצדק מצפים לתשובה ולהכרעה של בג"ץ – פרסום שהוא לא מדויק, לא בדוק, יש בו כדי לגרום נזק רציני לאדם כלשהו, בלי יוצא מן הכלל, ולאדם בעמדתו של מפכ"ל המשטרה. לכן, יש בהעלאת ההצעה לסדר-היום על-ידי חבר הכנסת רחבעם זאבי ביטוי מאזן, תשובה מוסמכת מעל במת הכנסת על העניין הזה של חובת הזהירות בשמו של אדם, וזהירות מפגיעה בשמו של איש, יהיה זה אדם שנמצא בעין המצלמה הציבורית, בוודאי אדם שממלא תפקיד ציבורי, לא כל שכן מפכ"ל המשטרה.

לכן, אני באמת תמה. אינני יודע מה המגמה, אינני יודע מה המטרה, ואינני יודע לשם מה היה צורך לפרסם דבר שאפשר היה בקלות לבדוק את הפרטים שלו.

אמרו חכמינו זיכרונם לברכה, כי המלבין פני חברו ברבים כאילו הוא שופך דמים. לכן אני רואה בעניין הזה בעיה מטרידה ומדאיגה. תקוותי שהדברים האלה, שקיבלו ביטוי גם בהצעה לסדר-היום, יהיה להם קץ במובן הזה שפרסום לא בדוק, לא מדויק, שמטרתו או תוצאותיו הן ללא ספק פגיעה במפכ"ל המשטרה, פגיעה בשמו הטוב ופגיעה בעניינים שלפי מה שאני יודע היה צריך לקבלם בברכה – אולי יהיה לכך קץ.

אינני רוצה להפוך את התשובה שלי לדברי השתפכות בשמו של המפכ"ל. אבל אני חי יום יום את האווירה ואת המצב. אני חייב להגיד, שמילוי התפקיד לא נפגע כהוא זה, אבל אני רואה גם את

התחושה ואת המתח שבאים ללא ספק כתוצאה מהפרסומים, וכולנו יודעים מה המשמעות של פרסומים מהסוג הזה.

אדוני היושב-ראש, אני מוכן לכל הצעה בקשר להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי: אפשרות להעביר אותה לוועדה, אפשרות לקיים עליה דיון במליאה ואפשרות להסתפק בתשובתי. בעניין הזה אין לי כל חילוקי דעות עם ההצעה ועם תוכנה. להיפך, אני מודה לחבר הכנסת זאבי על עצם העלאת הנושא.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני, אני מסתפק בהודעתך.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה ותודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצעות לסדר-היום

פרי עטו של סופר אנטישמי בהוצאת "עם עובד"

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנו ממשיכים בסדר-היום שלנו – הצעות לסדר-היום מס' 3176 ו-3324 בנושא: פרי עטו של סופר אנטישמי בהוצאת "עם עובד", הצעות של חבר הכנסת שאול יהלום ושל חברת הכנסת לימור לבנת.

תחילה יעלה את ההצעה חבר הכנסת שאול יהלום, אחריו – חברת הכנסת לימור לבנת.

כפי שהבהרתי כאשר חברת הכנסת לימור לבנת לא היתה כאן, הממשלה לא שלחה נציג ולא תהיה תשובת ממשלה על הצעה זו. הכנסת רשאית, כמובן, להחליט כפי שהיא מבינה שצריך להחליט. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחד האנטישמים הגדולים ביותר בתולדות המאה ה-20 היה הסופר הצרפתי לואי פרדינן סלין.

סופר זה פרסם, לצד כמה ספרים שאין בהם עובדות או חוויות הקשורות לאנטישמיות, כמה ספרים, כמה פמפלטים שהאנטישמיות והגזענות זועקות מהם בצורה קיצונית, נוראה ומזעזעת ביותר.

חציו האנטישמיים כונו נגד היהודים. אני אקרא שני קטעים מתוך ספריו שלו. הקטע הראשון: "די להסתכל מקרוב על פרצוף יהודון יפה, גבר או אשה, כדי להבין לתמיד, העיניים האלה, הבולטות בצורה תמיד כוזבת, הגורמת להחוויר, החיוך המאולץ הזה, השפתיים המשולשות האלה, החושפות את הצבוע. ופתאום המבט המשתלח הזה כבד כעופרת, בהמי. אף של נוכל, בוגד, של בן בליעל. עווית היהודון המטונפת. פגם החיידק המוצץ, הערפד. אבל זוהי זואולוגיה בסיסית. העלוקות רוצות בדמכם".

והוא ממליץ: "לזכור את העיקר ואחר-כך לשאוג אותו בכל הנימים עד להתפקעות המיתרים. קודם הגזענות, הגזענות קודמת לכול, ועשרות מונים גזענות, חיטוי, ביעור. גזע אחד בלבד בצרפת – הגזע הארי".

והקטע השני: "צריך לרחרח את השטן ממרחקים, בכל הפינות ברחבי תבל, ובין הפסקאות הקטנות של כל יומן שהוא, התמימות למראה, טביעת האצבע החבויה. אין דבר שאינו חשוב לניצחון היהודי. מהתלות של כל יהודי שהוא, הצייר היהודי הנטול כל ערך, הפסנתרן היהודי, הבנקאי היהודי, הכוכבת היהודייה, הרמאי היהודי, הסופר היהודי, ספר יהודי, מחזה יהודי, שיר יהודי. כל אלה באים להוסיף אבן קטנה לבניית בית-הסוהר לנו, הארים".

ובכן, מדובר פה באנטישמי ארצי, שבין השאר תבע בכתביו להשמיד את היהודים ושיתף פעולה עם הנאצים. דווקא מחמת היותו סופר גדול, הוא נתן לגיטימציה לאנטישמיות. שהרי רבים מקוראיו ומעריציו הצרפתים, וברחבי העולם, שראו בו סופר גדול, קראו את מאמריו ואת הפמפלטים האנטישמיים והבינו בדיוק שהוא עומד בראש מסע אנטישמי למען הגזע הארי, מסע אנטישמי וגזעני.

והנה כאן נשאלת השאלה, האם סופר כזה, צריכה הוצאת ספרים של מדינת ישראל להוציא ספר שלו – ומדובר בהוצאת "עם עובד", שמוציאה עכשיו למכירה לחנויות את ספרו, שנכתב בשנת 1932: "מסע אל קצה הלילה".

העובדה שהוצאת "עם עובד" פרסמה את הספר, הוציאה לאור את הספר, היא לא פרסום בהיסח הדעת. מנהלת מערכת ההוצאה, הגברת נירה הראל, טוענת, והדברים צוטטו, וכאן אני רוצה לשבח את מוסף "הארץ", שהעלה בשבת האחרונה את הנושא הקשה הזה בכתבה מאוד רחבה במוספו, מאת העיתונאית איריס מילנר.

ובכן, אומרת מנהלת המערכת, הסופרת נירה הראל: "ההחלטה לא נבעה מבורות. פורום גדול של חברי מערכת 'עם עובד', וגם אנשים חיצוניים, שרצינו לשמוע את דעתם, כונס באופן מיוחד לדון בנושא. היינו מודעים לאנטישמיות של המחבר. אבל מתוך הערכה רבה לספר, ולמרות הסלידה מהאיש, החלטנו לפרסם את ספרו. זה לא אומר שאנחנו מבקשים למתוח קו על העבר, להיפך, אנחנו מרבים לפרסם ספרים של אנשים שמדגישים את זיכרון השואה. אנחנו פשוט לא עושים את הקשר בין הרומן לעמדותיו של המחבר. האמירה שלנו היא אמירה ספרותית. נקודה".

ובכן, רבותי חברי הכנסת, דומני שכאשר אנחנו עוסקים בזיכרון השואה, אין לנו אמירות ספרותיות, אין לנו אמירות אסתטיות ואין לנו אמירות אמנותיות. יש לנו בראש ובראשונה שיקול דעת מוסרי, שיקול דעת של מחויבות לשואה, לששת מיליוני היהודים, למסע הנורא של האנטישמיות, שקדם לרצח הנוראי על-ידי הגרמנים, יימח שמם וזכרם, שעסקו בנאציזם, ברצח לשמו ובמחנות ההשמדה. אנחנו חייבים כל נושא אמנותי, ספרותי ואסתטי להכפיף לקולו של המוסר היהודי, להכפיף אותו גם אם במקרה אנחנו קצת לא שלמים בהבנתנו האמנותית. זה המחיר שהעם היהודי חייב לשלם לדורותיו לזיכרון השואה ולמען חינוך כל דורותינו לנצח לזיכרון השואה.

לכן אנחנו קצת לא שומעים את יצירותיו של האנטישמי ריכרד ואגנר, אנחנו לא נקרא את יצירותיו של סלין, וייתכן שעוד כמה אנטישמים שהיו בראש – הרי גם אנו הולכים רק לקיצונים שבקיצונים; הרי מאות אנטישמים היו בין הסופרים, מאות אנטישמים היו בין העיתונאים, אבל אנחנו הולכים לקיצונים שבהם, למנהיגים שבהם, לבולטים שבהם.

אנחנו אומרים: העם היהודי חייב כסמל לעצור ולהגיד – אלה לא יהיו יצירות שיפורסמו ויהיו נפוצות במדינת ישראל, במדינה שקמה על חורבות ששת המיליונים שהושמדו בשואה.

לכן, רע עשתה הוצאת הספרים "עם עובד", שהוציאה לאור את ספרו של סלין. רע עושה ההוצאה כאשר היא חושבת שבתקופתנו, כשזיכרון השואה נמצא בלבותיהם של אנשים שעדיין חיים את השמדתם של בני משפחתם הקרובים ביותר, היא יכולה להגיד שאינה זוכרת את השואה כאשר היא עוסקת בספרות.

קראנו כאן מה חושב אותו אנטישמי סלין על הסופר היהודי, על האמן היהודי, על הספר היהודי, על המחזה היהודי. האם אנחנו לא צריכים לעשות לפחות את המינימום שבמינימום הזה ולא להפיץ את יצירותיו?

אני קורא מכאן לכל הוצאות הספרים בארץ, לכל התזמורות בארץ, להמשיך בחרם שהטלנו, זה חרם לא כתוב אבל נשמר, הן על יצירותיו המוסיקליות של ואגנר, הן על יצירות של האנטישמי הגדול והנורא הזה, יימח שמו וזכרו, סלין. אני קורא בזה להוצאת "עם עובד", שכבר עשתה את המעשה, לא להוציא ספרים נוספים של המחבר. לפי הכתבות של סוף השבוע והראיונות של העורכת והמתרגמת, ההוצאה לאור שואפת להמשיך במפעל הספרותי הנלוז הזה. ואני קורא לכל דומיהם להמשיך באותו סמל, שגדולי האנטישמים לא יהיה להם כרטיס ביקור ולא תהיה להם תעודת זהות ולא תהיה להם הפצה ולא יהיו בני בית – על שולחנו האמנותי והספרותי, כאחד הסמלים שאנו מחויבים בהם כעם הזוכר את מה שעשה לו עמלק של המאה ה-20.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה, חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

יש שר שמשיב?

היו"ר ע' עלי:

אין. אמרתי פעמיים, שאין תשובה של השר, הממשלה לא שלחה שר. זו זכותה בהצעות לסדר לפי התקנון. לאחר מכן תהיה הצבעה, והכנסת תצביע כפי שהיא מבינה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בימים אלה, כפי שאמר לפני חבר הכנסת שאול יהלום, רואה אור רומן ששמו "מסע אל קצה הלילה", שכתב הסופר לואי פרדינן סלין, שנחשב לאחד מחשובי הסופרים בצרפת בדורנו.

אבל הסופר הזה פרסם, נוסף על הרומן המדובר, גם שלושה קונטרסים אנטישמיים, ואם לדייק – נאציים ממש, תחת השמות: "פרפראות לטבח", "בית-ספר לגוויות" ו"הדגלים היפים". שלושת הקונטרסים הנאציים- האנטישמיים האלה אסורים עד היום לפרסום בצרפת. הם נכתבו ב-1937, ב-1938 וב-1941, פורסמו שוב, חלקם ב-1943, דהיינו, ממש בעצם ימי מלחמת העולם השנייה.

סלין, שבזמן שפרסם את כתבי השטנה האנטישמיים האלה כבר היה סופר מפורסם, כאמור, נחשב מאוד בצרפת, מכר כחצי מיליון עותקים מאותם כתבים מטורפים, גזעניים ומלאי שנאה, וקרא לצרפתים: "לכרות ברית עם היטלר, כיוון שגם הוא, כמוני, שונא יהודים", כך הוא אמר, וגם קרא להקים מפלגה של כל שונאי היהודים בצרפת.

אני רוצה להוסיף ציטוטים מספר על אלה שכבר השמיע חבר הכנסת יהלום. כך הוא כתב: "היהודים גרמו לפרוץ המהפכה הצרפתית, לגיליוטינה, לרצח המלך, הם שרצו תמיד את ארצכם. היהודים חייבים להיעלם, דיסאינפקציה" – ב-1938. וגם: "אני מוצא שהם", הגרמנים, "אחי, ושגזענותם מוצדקת". ועוד, ב-1941: "הקולות", בבחירות, "לארים! בתי-הקברות ליהודים".

אין, אם כך, שום הפתעה בכך שגם היום משמשים חלק מההשמצות ודברי התועבה האלה של סלין כלשונם, בחלקם, וכרוחם לפרסומים של חברי החזית הלאומית ותומכיה, מפלגתו של ז'אן מארי לה-פן בצרפת, ושל התנועות הניאו-נאציות בגרמניה, בבלגיה ובאנגליה. כי סלין הוא אחד מהאבות הרוחניים לא רק של התנועה הנאצית ההיטלראית במלחמת העולם השנייה ובשואה, אלא גם של

המפלצת הניאו-נאצית, אשר מרימה ראש היום בגרמניה, באירופה ואפילו בארצות-הברית. כי סלין, כמו שאמרת, לא היה "רק" אנטישמי. סלין היה נאצי ממש.

אני רוצה להזכיר, שרק אתמול התפרסמו בעיתונים נתונים על כך, שבסוף שנת 1993 היו בגרמניה 42,400 ניאו-נאצים, מתוכם 5,000 היו אלימים, ו-2,500 פעולות אלימות, לרבות מעשי רצח, הצתות וכו' שהם ביצעו בגרמניה.

ב-1944 נמלט סלין לגרמניה עם אשתו, בריחה שנחשבה בעיני הצרפתים להוכחה ניצחת לכך שהוא היה משתף פעולה.

המחתרת הצרפתית, הרזיסטנס, קראה לסלין בוגד וקבעה שדינו מוות, שהוא בן מוות.

ממשלת צרפת דרשה מדנמרק לאסור אותו, ואכן הדנים אסרו אותו, והוא היה 14 חודשים בתא הנידונים למוות בדנמרק, ובפברואר 1951 הורשע בפאריס באשמת בגידה. ב-1961 הוא מת.

צרפת לא סלחה לסלין. כמו שאמרת, הפרסומים האנטישמיים שלו אסורים בפרסום בצרפת גם היום. לפני כשלוש שנים, ב-1991, נשמעו בצרפת קריאות להסיר את החרם מכתבי סלין ולפרסם את כל כתביו. הקריאות האלה זכו לוויכוח ציבורי קשה ונוקב לא רק בקרב הקהילה היהודית, אלא גם בקרב גורמים נוספים בתוך צרפת.

האם אנחנו במדינת ישראל, על-ידי פרסום ספרו בישראל, גם אם אין מדובר באותם ספרים אנטישמיים ונאציים של סלין, איננו נותנים בכך למעשה הכשר לשרץ הזה?

המצדדים בפרסום כתבי סלין טוענים, שבזכות סגנונם הם יצירות ספרותיות לכל דבר. ואני שואלת, איפה עובר הגבול בין "יצירה ספרותית" לבין יצירה ספרותית, איפה עובר הגבול בין המותר והאסור, ואיך קרה לנו שכך היטשטש לנו אותו גבול.

ואני מזכירה שוב, שלא מדובר כאן בסתם – כאילו יש סתם – עוד אנטישמי אחד. יש קו ברור שעובר ומפריד בין יוצר שאמר אמירות אנטישמיות, מרגיזות ונוראות ככל שיהיו, לבין מי שהיה ראש החץ של האינטלקטואלים הנאצים, של הסופרים הפרו-נאצים, מי שנחשב בוגד בארצו שלו, כמו לואי פרדינן סלין.

פרופסור זאב שטרנהל, שאינו חשוד כמי שהשקפתו הפוליטית דומה לשלי או לזאת של חבר הכנסת שאול יהלום, כינה את ההחלטה להוציא את הספר לאור: "צירוף של בורות, טיפשות ושיקול דעת מוטעה". הוא אמר גם, ש"המו"לות הישראלית עברה עכשיו קו אדום וחצתה את הרוביקון". אני חותמת בעניין זה על כל מלה בדבריו של פרופסור שטרנהל.

אין לנו שום זכות להפריד בין האיש לבין כתביו. איננו רשאים להפריד בין ספר אחד שלו לבין ספר אחר שלו. חיים בינינו עד היום אנשים שעברו את השואה בעצמם, בני דור שני לשואה, ואין לנו שום

זכות לפגוע בהם, בקורבנות השואה ובזכר השואה, כמדינה שנבנתה בעצם אחרי השואה ודמותה המוסרית וקיומה המוסרי מתבססים, בין היתר, גם על מה שקרה לעם היהודי שם.

ואחרון אחרון, ואולי לא כל כך חשוב, אבל ראוי בכל זאת להזכיר אותו: הספר יוצא לאור בהוצאת "עם עובד". ספריית "עם עובד", הוצאת "עם עובד" היא הוצאה של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל. אינני רוצה לערב פה מין בשאינו מינו, אבל אני רוצה להזכיר שמדובר בהוצאה ציבורית, אפילו לא בהוצאה פרטית, בשיקול דעת של מישהו פרטי, אלא בהוצאת ספרים ציבורית, שאני מעריכה שבחלקה ייתכן שהיא ממומנת גם מכספי הציבור, שהוא ציבור חברי ההסתדרות הכללית. אני רוצה להזכיר כאן לציבור, שזה חמור עוד יותר, ושוב, בלי להיכנס בכלל לוויכוח פוליטי. הייתי אומרת את זה על כל הוצאה ציבורית כזאת. זו רק הערת שוליים, לא יותר, לעניין העיקרי שאני דיברתי עליו. זה אולי עוד איזה קוריוז, אם אפשר לקרוא לזה כך, בטרגדיה הנוראה הזאת של טירוף המערכות שפוקד אותנו.

איזה שד תקף את נירה הראל מ"עם עובד", שאמרה: "אנחנו בית-הוצאה ולא בית-דין"? כישראלית, כיהודייה, איך בכלל היתה יכולה לומר מין משפט כזה, כי מה שהיה מותר לצרפתים במשך עשרות שנים, כשכתבי סלין כולם הוחרמו, וכאמור, אותם קונטרסים אנטישמיים – מותר לה עכשיו לישראל, גם היום, עוד היום?

למרות הבנאליות שבעניין, אני רוצה לומר שאני מרגישה שהוצאת "עם עובד" הפכה להוצאת "עם אובד", אובד דרך, ואוי לנו שכך קרה לנו.

אני רוצה להצטרף לקריאתו של חבר הכנסת שאול יהלום, שלא להוציא עוד לאור את ספריו של סלין, אבל אני רוצה לצרף אליה קריאה לציבור כולו: אל תקנו את הספר הזה, תחרימו אותו, תוכיחו להוצאת "עם עובד", שלא רק השיקול המוסרי שלה היה מוטעה, אלא אפילו השיקול הכלכלי שלה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

כאמור, אין תשובה של הממשלה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד – – –

חיים אורון (מרצ):

מה ההצעה?

היו"ר ע' עלי:

לחבר כנסת שמעלה כאן הצעה לסדר-היום יש רק הצעה אחת, לדון בנושא במליאה.

חיים אורון (מרצ):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה, כי אני מסכים לרוב הדברים שנאמרו כאן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

וגם כדי לא להעמיס על סדר-היום של המליאה.

היו"ר ע' עלי:

עכשיו יש אפוא הצעה נוספת. כל עוד אין הצעה נוספת, חבר הכנסת שמעלה את הנושא במסגרת הצעה לסדר-היום מציע למעשה לדון בזה במליאה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מסכימים להצעת חבר הכנסת אורון להעביר את הנושא לוועדה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אכן, מישהו היה צריך להציע זאת.

חיים אורון (מרצ):

אני התעוררתי טיפה מאוחר.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לימור לבנת, את מסכימה שזה יועבר לוועדה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מסכימה.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, אתה מסכים להעביר את הדיון לוועדה? האם יש לך גם הצעה לאיזו ועדה?

שאל יהלום (מפד"ל):

אני מסכים שזה יועבר לוועדת החינוך.

הי"ר ע' עלי:

לוועדת החינוך של הכנסת, בסדר. אני לא צריך לשים דברים בפי המציעים.

אנחנו מצביעים. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת החינוך – יצביע בעד, מי נגד – יצביע נגד. אני אשתדל למצות את הפרוצדורה ולפעול בהתאם לתקנון.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

הי"ר ע' עלי:

ארבעה בעד – משהו כאן נראה לי לא תקין. חמישה הצביעו, ובלוח ההצבעה מופיעים רק ארבעה. חמש נורות דולקות, ועל לוח ההצבעה מופיעים רק ארבעה מצביעים.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו הפעם השלישית שדבר כזה קורה בהצעה לסדר שלי – – –

היו"ר ע' עלי:

המחשב פועל נגדך, חברת הכנסת לבנת. יש כאן מזימה, את מבינה?

לימור לבנת (הליכוד):

על כל פנים, משהו מוזר מאוד קורה כאן, ודווקא בהצעות לסדר שלי.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, חמישה הצביעו בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. ההצעה לסדר-היום, שהועלתה על-ידי חבר הכנסת שאול יהלום וחברת הכנסת לימור לבנת, עוברת לוועדת החינוך של הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש שהאירוע שהתרחש במחשב יועבר לידיעת מי שצריך לדעת זאת?

היו"ר ע' עלי:

צריך לבדוק, ייתכן שהיתה פה איזו טעות, וייתכן שההצבעה שלי לא נקלטה. אולי לא לחצתי מספיק. מייד נבדוק. אל נעשה מזה דרמה גדולה מדי. אני הערתי את תשומת לבכם לעניין הזה, ואני כבר רואה מה היתה התקלה. התקלה היתה כנראה שלי, אז לא צריך להתרגש.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו)

(תיקון – הגדרת ראש רשות), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום ועוברים להצעת חוק תק"ע, הצעת חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו) (תיקון – הגדרת ראש רשות), התשנ"ג–1993. חבר הכנסת חיים אורון ינמק מן המקום. דקה אחת.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא תיקון בהגדרת ראש רשות. לא אכנס לנוסח המשפטי עכשיו. זה בא לתקן מה שנראה לי כתקלה או כמצב בלתי סביר, כאשר ראש רשות שאיננו נבחר עומד בראש רשות ממונה, ועדה קרואה וכו', גם אם הוא שירת בשירות המדינה שמונה שנים, ובעיקר אם הוא מעל גיל 40, אפילו אם שירת יום אחד או שבוע, הוא מקבל גמלה כאילו הוא נבחר, קרי: חבר כנסת.

לא סוד הוא, שבעבר נוצל המכשיר הזה יותר מפעם אחת לחלוקת טובות הנאה למקורבים, באמצעות מינויים לראשות ועדה קרואה לפרק זמן קצר מאוד בסיום פעילותם בשירות המדינה. ואז הם לא יוצאים כגמלאי שירות המדינה, אלא מקבלים גמלה כנבחר, וזאת ללא כל הצדקה.

התיקון אומר בפשטות, שבסוף הגדרת ראש רשות יבוא: ומי שנבחרו בקלפי או על-ידי מועצת הרשות המקומית לראש רשות; ולא ממונה.

ועדת השרים לחקיקה, שקיבלה את הצעתי, ביקשה ממני לתקן אותה במהלך הקריאה הראשונה. התיקון המוצע מקובל עלי, ולפיו עובד מדינה שהתמנה להיות יושב-ראש ועדה קרואה יצא לחופשה ללא תשלום וזכויותיו הסוציאליות ומעמדו כעובד מדינה לא ייפגעו במהלך התקופה שהוא משרת כראש רשות או ועדה קרואה. התיקון בהחלט מקובל עלי, והוא יתוקן במהלך החקיקה. אני שמח שוועדת השרים קיבלה את ההצעה. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון.

אדוני השר רוצה להשיב? בבקשה. למה מן המקום, אדוני השר? השר משיב מעל הדוכן, כמקובל. התקונן מתייחס להצעה של חבר כנסת, שיש לגביה הסכמה של השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בבדיקה שערכנו עם משרד הפנים הוברר לנו, כי אכן נהנים עובדי מדינה המתמנים לתפקידי ראש רשות מקומית מתנאי גמלאות של ראשי מועצות נבחרים. התיקון המוצע ייחד את תנאי הפנסיה המשופרים לראשי המועצות הנבחרים בלבד.

אנו החלטנו שמגמת המציע, חבר הכנסת אורון, ראויה, ולכן החלטנו לתמוך בהצעת החוק, אם כי הוספנו – כפי שאמר המציע – תנאי שהתיקון ילווה לקראת הקריאה הראשונה בשינוי ההוראות הקיימות לגבי עובדי מדינה, באופן שעובד מדינה שמתמנה להיות יושב-ראש ועדה קרואה יצא לחופשה ללא תשלום וזכויותיו הסוציאליות ומעמדו כעובד מדינה לא ייפגעו עם תום כהונתו כיושב-ראש הוועדה הקרואה.

המציע הסכים גם לתיקון האמור, ואנחנו תומכים, כאמור, בהעברת ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים. חבר הכנסת יהלום מתנגד, ומבקש לדבר חמש דקות. אתה מנצל את התקנון. זה בסדר. אתה תדבר עכשיו בעצם פי שניים וחצי מהזמן שדיברו שניהם גם יחד.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, בדרך כלל בנושא אחר, אבל קשור לעיסוק, היתה סערה זוטא במערכת החקיקתית, וגם שר המשפטים היה נוכח בתקשורת כאשר המשנה לנשיא בית-המשפט העליון שלח מכתב ליושב-ראש ועדת החוקה בקשר להצעת חוק חופש העיסוק, ואמר: אנא, אל תחוקקו חקיקה רטרואקטיבית.

עכשיו בא חבר הכנסת חיים אורון עם הצעת חוק, שהעיקרון שלה יכול להיות מקובל אפילו עלי, והיא למעשה הצעת חוק רטרואקטיבית. אתה לא אומר שהחוק הזה יכול על ראשי מועצות ממונות, שימונו מיום קבלת החוק ואילך, שאז זה לא יהיה רטרואקטיבי, וזה סביר. אתה אומר שזה יכול מיום קבלת החוק, לרבות ראשי רשויות שמונו ונמצאים עכשיו בתפקיד.

ניקח לדוגמה אדם שהיה בשירות המדינה, היו לרשותו הרבה שנים להתקדם בשירות המדינה, יכול היה לקבל תפקיד – לא שיישמרו זכויותיו הפורמליות, דבר ברור לגמרי – יכול היה לקבל תפקיד, יכול היה לעלות בדרגה; הציעו לו הרבה הצעות, ובין ההצעות שהציעו לו היתה ההצעה להיות ראש מועצה ממונה. הוא עשה את חישוב הרווח וההפסד, כאשר זה כולל גם את הזכויות שאתה רוצה למנוע אותן, ובחר בדרך הזאת. בא חבר הכנסת אורון עכשיו ואומר לגבי אותו אדם: עכשיו אני מונע ממנו את הזכות, כאשר הוא יוצא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

את זה ניתן לפתור בדיון בוועדה בקביעת הוראת מעבר, שזה לא חל על מי שמכהן היום.

שאל יהלום (מפד"ל):

זה בדיוק מה שביקשתי. אם המציע והשר אומרים, שזה יתוקן כך שמי שימונה מכאן ואילך, או לצורך שלילה – לא יתקיים לגבי מי שמכהן היום, אני ודאי מסכים להצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

אני מציע לבחון את זה. למה להתחייב?

חיים אורון (מרצ):

אני מציע לבחון. הרי אין פה מחלוקת אידיאולוגית. אם יתברר גם לך וגם לי שיש כמה דברים שזועקים לשמים, בוא נאמר לא מגיל 40 אלא למעלה מגיל 60.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין כוונה לפגוע בזכויות שכבר נרכשו.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן צריך להגיד את זה. מדוע המציע לא יגיד את זה עכשיו, ואז יוכלו יותר חברי כנסת להצטרף להצעתו?

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה לבחון. אם מדובר בכך שהיום יש 40 ממונים כאלה, כולם בגיל 40 ומעלה, ובגיל 42 הם יוצאים לפנסיה, אולי צריך לשקול – – – ובתנאי שהוא בגיל 46. בוא נבחן את העניינים.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת אורון, הרי בתוך עמנו אנחנו יושבים. לא מדובר במבול של ראשי מועצות ממונים. הרי ראשי מועצות ממונים יכולים להתמנות או במועצה בהקמה או במועצה כאשר היא במצב קשה. כולנו יודעים שזה לא מגיע אפילו לעשרות מקרים, כפי שאמרת, אלא לאחדים.

חיים אורון (מרצ):

אני מקבל את הגישה בבסיס הצעתך – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

שיחול על ראשי מועצות שימונו מיום קבלת החוק, דבר פשוט ביותר.

חיים אורון (מרצ):

עוד הפעם אני אומר, בבסיס אני מקבל את הגישה הזאת. בוא נבדוק במה מדובר – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

לסיום אני אומר כך, מאחר שההצעות של המציע ושל השר היו הצהרות מאוד בלתי מחייבות ורק דיברו על מגמה, אני אישית מתנגד לחוק, אצביע נגד, ואני קורא לשאר חברי הכנסת, כל זמן שלא תהיה הצהרה ברורה, להתנגד לחוק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו), (תיקון – הגדרת ראש רשות), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו), (תיקון הגדרת ראש רשות), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 5, נגד – 1. הצעת החוק אושרה והיא תעבור לוועדת הפנים של הכנסת להמשך הדיון ולהכנתה לקריאות הנוספות.

הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – חובת הודעת המחזיק לעניין גביית ארנונה),

התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תתש"ח – הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – חובת הודעת המחזיק לעניין גביית ארנונה), התשנ"ד-1993. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, במסגרת תפקידי כיושב-ראש ועדת המשנה לענייני תלונות הציבור של הוועדה לענייני ביקורת המדינה למדתי, כי לרשויות המקומיות אין מושג בדרך-כלל כמה משלמי ארנונה הם מחזיקים, כהגדרה בחוק של מחזיק, בדרך כלל שוכר. רבים מהם אינם טורחים להודיע לרשות המקומית על החזקתם, ורבים אחרים עושים זאת באיחור. האיחור גורם לחיובים רטרואקטיביים, עניין המכביד על הגובה, גורם לצבירת חובות ומוליד תביעות משפטיות רבות.

אני מציע כי הצעת החוק הזו תתקבל; והיא אומרת, כי אין הוראת סעיף קטן (א) פוטרת את המחזיק מחובתו להודיע לעירייה בתוך 30 יום על החזקתו בנכס או על חדילתו מלהחזיק בו.

אם החוק הזה יתקבל, אני בטוח שיימנעו הרבה מאוד אי-הבנות ודיונים משפטיים מיותרים בין משלמי הארנונה בפוטנציה לבין הרשויות המקומיות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

שר המשפטים, בבקשה. יש שינוי בתקנון, כשחבר כנסת מנמק מהמקום, במקרה שהממשלה מסכימה להצעת החוק שלו, השר שמשיב גם מנמק מהמקום, במסגרת שתי דקות. זה שינוי שהתקבל לאחרונה בוועדת הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בהתחשב בליקוי הטכני, אני אעלה לדוכן.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חבר הכנסת מגן, חברי הכנסת, ניתנה האמת להיאמר, שבמשרד הפנים היתה התלבטות האם לתמוך בהצעתך ולהטיל חובה גם על המחזיק להודיע במקרים שאתה מבקש להודיע.

החוק היום קובע בסעיף 326 לפקודת העיריות כך: "נעשה אדם בעלו או מחזיקו של נכס שמשתלמת עליו ארנונה, יהא חייב בכל שיעורי הארנונה המגיעים ממנו לאחר שנעשה בעל או מחזיק של הנכס" – כאן אני מדלג, כי זה לא לעניין, וממשיך באותו סעיף וקורא – "ואם היתה כאן השכרה, חייבים המשכיר או נציגו למסור לעירייה הודעה על העסקה כאמור, ובה יפרשו שמו של הקונה, הנעבר או השוכר. כל עוד לא ניתנה הודעה כאמור, יהיו המוכר, המעביר או המשכיר חייבים בארנונה שהקונה, הנעבר או השוכר היו חייבים לשלמו ולא שילמו".

מאחר שהאינטרס הוא כאן של המשכיר, של הבעלים, של המחזיק, ההנחה היתה, שהוא יקפיד לדווח, כדי שהארנונה לא תוטל עליו. באת אתה ולאור לקחים, כך אני מבין, בתוקף עבודתך כיושב-ראש ועדת משנה לתלונות הציבור – לראות שכדי שהדיווחים יהיו מלאים ושלמים, להוסיף על כך חובת דיווח גם מצד השוכר.

האמת היא, שבועדת השרים נראתה המגמה הזאת, שבסופו של דבר מגדירה את מהימנות המידע שניתן בידי הרשויות, ובסופו של דבר המידע פועל לטובת האזרחים.

לכן ועדת השרים החליטה לתמוך בהצעתך, ועניין זה יבורר, לרבות הלבטים של משרד הפנים, בוועדה המתאימה.

לכן, אנחנו מציעים לתמוך בהעברת הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – חובת הודעת המחזיק לעניין גביית ארנונה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן? יצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון חובת הודעת המחזיק לעניין גביית ארנונה), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 7, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, ההצעה אושרה ותועבר לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעות לסדר-היום

גילויי "קול ישראל" על הונאה באישורי כשרות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 3267, 3310 ו-3318 בנושא: גילויי "קול ישראל" על הונאה באישורי כשרות. חבר הכנסת שמואל הלפרט – איננו. חבר הכנסת יוסי כץ. אחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הסוגיה שעליה מדובר נוגעת למאות אלפים במדינת ישראל, אזרחים תמימי לב ששומרים על כשרות ורוצים להקפיד על מצוות הדת. יש ביניהם דתיים, יש ביניהם מסורתיים, יש בהם אנשים מכל הגוונים, והם מעוניינים להיכנס לרשתות השיווק, למרכולים, ולקנות מוצרים כשרים, בידיעה ברורה שיש התאמה בין הכותרת שהמוצר הוא כשר לבין המציאות. הם אינם מעלים על דעתם, שהמוצר שמוטבעת עליו תווית "כשר", תווית שמצביעה על כך שהמפעל הוכשר, נבדק ונראה מצוי וראוי על-פי מצוות הדת, איננו כזה, ולמעשה אותו אדם מוצא עצמו קונה מוצר פגום, טרף.

בדוגמאות שהובאו בכתבה ששודרה ב"קול ישראל" מדובר על צבעי מאכל שמורכבים מרמשים, מחרקים, מכל מיני דברים שהם טרף, ובכל זאת על המוצר כתוב "כשר", בהשגחת רב מסוים, פלוני אלמוני, באיטליה או בארץ אחרת, רב שבאודאי איננו מוכר לא ברבנות הראשית ולא במקומות אחרים.

לא יכול להיות ספק, שקהל היעד של רשתות השיווק הוא רחב ביותר. רשתות השיווק חפצות להגיע גם לקהל הדתי וגם לקהל החילוני, ובכך שהן מוכרות מוצרים כשרים הן מעודדות כמובן את הציבור המאמין לקנות את מוצריו אצלן; מצד שני, ברור שזה לא מונע מהציבור החילוני לקנות אצלן. לכן יש להן עניין ניכר בכך שהמוצרים אכן יהיו כשרים ולא תהיה רתיעה מצד הקונים.

אני לקחתי בתור דוגמה את רשת השיווק הגדולה ביותר באזור הצפון, שנקרא לו מחדרה צפונה, רשת "קו-אופ צפון". הרשת הזו מקפידה ביותר על הנושא של שמירת כשרות. אני לא יודע אם להשתמש כאן בביטוי "סמן ימני", אבל ללא ספק מוצריה ידועים בכך שכולם, בלי יוצא מן הכלל, נושאים את חותמת הכשרות באישורה של הרבנות הראשית. היה מקרה יוצא דופן כאשר הרשת הזו ארגנה "שבוע מרוקו", לעידוד מכירתם של מוצרים מצפון-אפריקה. והיא טרחה לקבל את אישורו של הרב בקשי-דורון. הדריכו את הרבנים במרוקו, הם דאגו לעבור מפעל-מפעל והכשירו את המוצרים כפי שצריך.

אבל לא כולם נוהגים כך. הכתבה ב"קול ישראל" גילתה מעשים ברורים של הונאה, שכולם שותפים להם: יבואנים, רשתות שיווק, כולם ללא יוצא מן הכלל משתתפים בחגיגה. המצב הוא בלתי רצוי לחלוטין משום שהוא גם נוגע להפרה של מצוות הדת, הוא גם נוגע למעשים שהגבול בינם לבין טוהר מידות הוא דק ביותר.

השאלה הנשאלת היא, על מי תחול האחריות לדאוג להכשר? על יבואן המזון? על רשתות השיווק? לפי החוק כולם אחראים: גם המוכר, גם המייבא, כולם אחראים לנושא. אבל מי ישלח את הרב לבצע את הבדיקה? היבואן – אז תיווצר מערכת יחסים מסובכת בין היבואן לבין הרב שנשלח – או שמא הרבנות הראשית?

ניסו לפתור את הבעיה והותקנה תקנה שמאפשרת גביית אגרות שיבטיחו, שאלה שמבצעים את הבדיקה לא יקבלו את השכר שלהם מהיבואנים, כי זה דבר בלתי רצוי. בפועל התקנה הזו איננה ממומשת הלכה למעשה, והתופעה היא שממשיכים להטיס מהארץ רבנים למקומות שיש בהם רבנים מקומיים.

צריך להבין, המחוקק אפשר לרבנות הראשית לאשר ולהסמיך רבנים מקומיים לתת חותמת כשרות. אין שום סיבה בעולם שלא לנצל את זה בצורה טובה, רחבה, אבל כמובן יסודית, לאחר בדיקה מדוקדקת, משום שמצוות הדת שלנו היו קיימות עוד לפני הקמת מדינת ישראל ולפני הקמת הרבנות הראשית, ואין שום סיבה בעולם שרבנים מקומיים, שעברו את כל התהליכים המקובלים ברבנות ועבודתם נבחנה הלכה למעשה – שהם לא יקבלו את ההכשר הזה.

השמועות שהגיעו אליהן, שמערכות יחסים כאלו או אחרות גורמות לאישורו או לאי-אישורו של רב מסוים, לרבות רבנים שמילאו תפקידים בכירים במדינה הזאת. את זאת הדעת איננה סובלת. צריכה להיות בדיקה רצינית ומדוקדקת של הסוגיה, כדי לאפשר לרבנים שאכן כשרים לכך, ולמנוע מצב שבו

מבזבזים כספים על הטסת רבנים לחוץ-לארץ ובסופו של דבר מייקרים על-ידי זה את המוצר ללקוח, כי, כמוכן, רשת השיווק איננה סופגת את זה אלא היא מגלגלת את זה על ציבור הקונים.

לכן, זה מסוג הדברים שאני, כאדם שאיננו דתי, חושב שעל מדינת ישראל ועל הממשלה מוטלת החובה לאכוף בהם את הוראות החוק.

אדוני שר המשפטים, יש חוק ברור ומפורש, שעושים אותו ללעג ולקלס, עושים אותו פלסטר. אין שום סיבה בעולם שממשלת ישראל, מתוך כבוד לציבור המאמינים שחפץ לקנות ברשתות השיווק ולדעת שהוא קונה מוצר כשר, לא תאכוף את החוק, ואם צריך להקציב הקצבות נוספות – לא תקצה משאבים לרבנות הראשית או לכל גורם אחר. אין שום סיבה בעולם שלא יוקצו הדברים האלה, כדי להבטיח שהציבור במדינת ישראל ידע, שיש התאמה מלאה והמוצר שנושא חותמת כשרות הוא אכן כשר וראוי למאכל. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בניזרי. אחריו – תשובת שר המשפטים. בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אחת המצוות החשובות בתורת ישראל היא הכשרות. כתוב בתורה "ונטמתם במ". ורבותינו כותבים, מה זה "ונטמתם במ"? מלמד, אל תקראו ונטמתם – כתוב שם "נטמתם", בלי אל"ף. מלמד שעבירה או מאכל מסוים עלול להביא את האדם לידי טמטום, כמובן מבחינה רוחנית, לא מבחינה שכלית או משהו מהסגנון הזה. לכן רבותינו לאורך כל הדורות דקדקו בנושא ההלכתי.

למעשה, בדורות הראשונים – עקרת הבית היא בדרך כלל זו שאחראית למטבח הביתי. אני חושב שזו מחמאה בשבילה. יש אולי התוהות ושואלות: מה אנחנו, מלכות המטבח? כך דרכו של עולם, שבדרך כלל אשה יש לה נטיית לב וכישורים לעסוק בצורכי הבית. במציאות כך זה בכל החברות.

בזמן, הקושי בהשגחה על כשרות המוצרים בבית ודאי שהיה מועט הרבה יותר. מדוע? מכיוון שבזמן מה היה? היה בשר – היה צריך להשגיח שנשחט כהלכתו. דגים – היה צריך לוודא שיש להם סנפיר וקשקשת. חלב – יש בעיה של חלב שנחלב על-ידי גוי. היו שש עד שמונה נקודות, שעל עקרת הבית היה להשגיח עליהן. אך בדורנו, שזכינו בו, ברוך השם, להתפתחות טכנולוגית רחבה ביותר, הבעיה של הכשרות נעשתה אחת הבעיות הקשות ביותר לפיקוח לא רק על-ידי עקרת הבית אלא גם על-ידי מעבדות. היום, כדי לזהות אם מוצר הוא כשר או טרף, צריך לשלוח אותו למעבדה כדי שתבדוק בדיוק מאילו חומרים הוא נעשה.

רבותי, אתמול קראתי מאמר ומצאתי בו שמדובר על כל מיני חומרים, צבעי מאכל, חומרים משמרים, ממה מייצרים אותם. הרבה חשק להמשיך לאכול כבר לא היה לי.

אחת הדוגמאות שקראתי שם היא חומר שנקרא כיטוזין, שמופק מקליפות סרטנים שנשארו כחומר לוואי בעת עיבוד השרץ אצל הגויים, או חומצות מאכל הנוצרות משומן של חזיר, ועוד דברים כאלה, כמו יתושים שמייבשים אותם ומהחומר שלהם יוצרים צבע מאכל אדום, שהוא דבר מאוד נפוץ במדינת ישראל.

האמינו לי, אני באמת נכנסתי להלם, ואז הבנתי בדיוק מה כל הנושא הזה של ה"בד"צים במדינת ישראל. יש רבים שמטילים בזה דופי, מפקפקים ואומרים: כן, הדתיים האלה, רק ביזנס, רק כסף. אבל, רבותי, מי שלא מכירים את כל ה"בד"צים – הם יושבים עם מעבדות צמודות ובודקים כל מוצר ומוצר. מפרקים אותו לכל הגורמים כדי לדעת ממה הוא נוצר. כלומר, היום בעיית הכשרות במדינת ישראל היא בעיה מאוד חמורה ומאוד מורכבת. וכדי להגיע ולדעת בדיוק אם מוצר הוא כשר, צריך השגחה מדויקת ביותר.

גם מדינות העולם, אפילו שאצולן לא קיים המושג הזה של כשרות, אבל יש להן חוקים שמטרתם לאכופ מניעת זיופים במוצרים. למשל, בארצות-הברית, או בצרפת, כשאתה קונה מוצר וכתובים עליו המרכיבים שלו, האמינו לי שהצרכנים שם קונים בשקט, כי יש שם חוק למניעת הונאה וזיוף – הוא לא מדבר על כשרות – והוא נאכף בצורה הטובה ביותר.

ואילו במדינת ישראל כבר עשר שנים יש חוק הונאה בכשרות – אולי אני טועה במספר השנים – וביררתי אתמול ברבנות, האם היו למעשה מקרים שאנשים נענשו על כך? אמרו לי: היו כמה תלונות בסך הכול במשך עשר שנים, וכאשר זה הגיע לבית-המשפט, השופטים פטרו אותם נאשמים ב"אין עניין לציבור". מה זה "אין עניין לציבור", מה זאת אומרת? הציבור גם אין לו עניין באיזה גנב קטן שגנב באיזה מקום, או באיזה רוצח אפילו? מי אמר שיש עניין לציבור בזה? הרי בדורנו, בעוונותינו הרבים – פעם, לפני 40 שנה, כשעם ישראל עדיין היה קשור לערכים הגלויים, ככל שמזלזלים בהם היום, אני זוכר היתה כותרת בעיתון בתל-אביב לפני 40-50 שנה, כותרת בעמוד ראשון: "נגנב פרימוס בתל-אביב". אלו היו הכותרות לפני 40-50 שנה. היום אנחנו בדור של ירידת ערכים ומשבר ערכים גדול כל כך, שאפילו ידיעה על רצח דוחפים באיזו כותרת משנית בעמוד האחרון.

רבותי, הנושא הזה של כשרות, יש בו עניין לציבור. והראיה – מאיפה ראיית? רבותי, תסתכלו בסקרים שמתפרסמים. סקר-גוטמן, שפורסם רק לפני חודש, מדבר על 70%–80% מתושבי מדינת ישראל שלא מזהים את עצמם ולא מגדירים את עצמם כדתיים ולא כמסורתיים, בוודאי לא כחרדים, אבל בנושא של כשרות הם עדיין מרגישים איזו זיקה, משהו שמקשר אותם ליהדות ולתורת ישראל.

דרך אגב, בנושא הכשרות, אפילו ערבים מאמינים. פעמים רבות יוצא לי לראות ערבים שבודקים אם המוצר כשר; באים לקנות בשר בשכונות החרדיות אצלנו. אני שואל אותם: למה אתם באים? הוא אומר: תשמע, אצלכם, בחנויות שלכם, בוודאי לא ימכרו לי איזה חזיר או טרפה לפי ההגדרה ההלכתית שלכם.

בשבוע שעבר היה סיפור. משלחת שהגיעה ממצרים – ראיתי בעיתון "כל העיר" – הגיעה לצובה ושם רצו להגיש להם ארוחה. חברי המשלחת שאלו: האם יש תעודת כשרות? אמרו: אין. אמרו: אנחנו לא אוכלים. תראו איזו תעודת עניות בשבילנו, רבותי. ירדו לבית-שמש ומצאו שם מסעדה כשרה למהדרין, ורק אז הם אכלו.

רבותי, הפרסומים האחרונים אינם הפתעה בשבילי. אני הייתי מודע לדברים, רק לא הייתי מודע לחומרה הרבה של הממצאים. לכן אני שמח מאוד, שהנושא הזה עולה היום שוב על סדר-היום. אתמול הגשתי בוועדת הכנסת ערעור על כך שההצעה שלי לא אושרה. היושבת-ראש, חברת הכנסת ענת מאור, אמרה אתמול, שהממשלה מסרה הודעה, שזה לא נכון, אין דבר כזה, אין זיופים במוצרים. זה בוודאי קצת קומם אותי. מה זה אין? יש עובדות, יש ראיות, יש הוכחות. לכן כל חברי ועדת הכנסת, חילונים, דתיים, שמאל, ימין, לרבות הערבים, יתבעו להעביר את הערעור הזה לדין רציני בכנסת.

אני לא הסתפקתי בכך. הזמנתי את חברי הרבנות הראשית, הרב בן-שחר והרב לוי, ואמרתי להם: רבותי, בואו תספרו לי, אתם אחראים לנושא הכשרות, אתם בדקתם מקרוב, אנא מכם, תגידו לי מה המצב. רבותי, הם זעזעו אותי בחומרת המצב היום במדינת ישראל ומחוצה לה בכל הנוגע לכשרויות. פעם, אם הייתי עוד משתמש במוצרים של הרבנות – אומר את האמת, בביתי אני משתדל להכניס מוצרים של ה"בד"צים. יש מוצרים של הרבנות, שאני אישית יודע, שהפיקוח לגביהם נפלא, כמו רבנות רחובות, חלק בפתח-תקווה, בירושלים, ואת המוצרים שלהם אני משתדל לאכול. אבל, אחרי הנתונים ששמעתי היום, שבחודשים האחרונים, ובפרט בשנים האחרונות, יש ירידה טוטלית בנושא של הפיקוח על הכשרות, דבר שהוא לב לבה של האומה היהודית – אני חושב שהנושא הזה חייב לעלות לדין ציבורי רציני, ושהממשלה לא תסתפק באמירה: בדקנו את הנושא וגילינו שאין שום דבר והכול בסדר גמור.

אדוני, כבוד השר, אני דיברתי עם אנשי מחלקת הכשרות ברבנות הראשית, ואני אומר את שמותיהם: הרב בן-שחר, שהוא הממונה מטעם הרבנים הראשיים, והוא מודה בפירוש. הוא אומר לי: כן, יש בעיות בכשרות, בשחיטה, בכל המוצרים במדינת ישראל. לפיכך אני מצפה מהממשלה לפחות לערוך את הבדיקה בצורה יסודית ובסיסית יותר, לדאוג שתקנים של כשרות לא יהיו רק 21 תקנים, ולמעשה הם כבר קוצצו ל-12 תקנים, אלא שיהיו אפילו מאות תקנים, כי זה בלב לבה של האומה היהודית. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב בשם הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים שהעלו את הנושא לסדר-היום, חבר הכנסת יוסי כץ וחבר הכנסת הרב בניזרי, וחברי הכנסת הנוכחים, ראשית, אני כמובן מתייחס בכל הרצינות לאיסורים שבחוק בנושא ההונאה בכשרות, ואני סבור שיש לאכוף את החוק ואין עלינו לפטור את עצמנו מכך, עם כל הקשיים שייטכן שיש בעניין זה. אני בהחלט מקבל את דבריכם, שיש הונאות ויש עבירות וצריך לטפל בהן.

נתבקשתי על-ידי שר הדתות להשיב, שבחודשיים האחרונים נקלעה הרבנות הראשית לישראל לקשיים מינהליים, משום שלא נמצא מחליף למנכ"ל הקודם שהתפטר ובשל חוסר כוח אדם מתאים.

בימים האחרונים סוכם על מינויו של הרב משה נחשוני שליט"א, שעומד בראש מחלקת הכשרות בראשון-לציון, כמנהל מחלקת הכשרות ברבנות הראשית לישראל, והרב נחשוני יתחיל את עבודתו בשבוע הבא.

דוד מגן (הליכוד):

צריך להוסיף: בעזרת השם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועוד נמסר לי: אנו מקווים שמינוי זה יביא לחיזוק ולייצוב של המערכת ויאפשר לבנות את כל מערכת הכשרות מחדש כך שתוכל למלא את התפקידים המוטלים עליה ולתקן את כל הטעון תיקון. יש לזכור, שהכשרות בארץ מטופלת בעיקר על-ידי הרבנות המקומית ומחלקת הכשרות בכל עיר ועיר, ומערכת זו פועלת, לדעת משרד הדתות, באופן מסודר ומתקבל על הדעת.

כמו-כן נמסר לי, שבימים הקרובים ייכנס המנכ"ל החדש, כאמור, לרבנות הראשית וייעשו צעדים משמעותיים לתפקוד מסודר ותקין יותר של המערכות ברבנות הראשית בישראל, שמטפלות בעניין אכיפת מערכת הכשרות.

הנושא הועלה כאן והוא ראוי להמשך הדיון, להמשך הבדיקה, ואני שואל אתכם, רבותי: אם תבקשו שהדיון יהיה במליאה – וזאת אתם אמורים לבקש לפי התקנון – הרי שאני יכול להסכים. אבל אני חושב שיעשה טוב לעניין אם נעביר את זה לוועדה, ושם אתם תוכלו לראות ולהיפגש עם מי שממונים על הנושא ולהציג להם את השאלות ולדרוש מהם דין-וחשבון, וזה ידרבן גם אותם לפעולה.

לכן אני מציע, גברתי היושבת-ראש, אני רואה על דעתם של המציעים, להעביר זאת לוועדה המתאימה בכנסת. מהי הוועדה, אגב, חבר הכנסת יוסי כץ – ועדת הפנים, כך נראה לי, כן?

יוסי כץ (העבודה):

כן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע להעביר את הנושא להמשך הדיון בוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. האם חבר הכנסת יוסי כץ נענה לפנייה.

יוסי כץ (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

האם חבר הכנסת בניזרי נענה לפנייה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו ניגשים להצבעה, בלי הצעה להסיר, ומעבירים זאת לוועדת הפנים.

חברי הכנסת, מאחר שקודם היתה תקלה עם המחשב, אני מבקשת, ברשותכם, שתראו שההצבעה כרגע היא ניסיונית.

אנחנו מצביעים על ההצעה להעביר את הנושא לוועדה כהצעת השר והמציעים. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שההצעה מועברת לוועדת הפנים.

אני מזמינה את שר החינוך והתרבות להשיב על שאילתות. בבקשה, אדוני השר.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

בינתיים הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין קובלנתו של השר משה שחל נגד חבר הכנסת רפאל איתן. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, בבקשה.

ממצאים ארכיאולוגיים יהודיים ביריחו

חבר הכנסת ש' גוטמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

ביריחו נמצאים ממצאים ארכיאולוגיים, ייחודיים במינם בעולם, כמו ארמונות מלכי המכבים ומקוואות נדירים. הממצאים מתפרסים על שטח של רבע קילומטר רבוע.

לאור חשיבותם המרובה של אתרים אלו, ברצוני לשאול:

1. האם יכריז משרד החינוך על אתרים אלו כמקומות קדושים לעם ישראל וידאג לשמירתם בהתאם?

2. מה יעשה המשרד לגבי מקומות וממצאים אלו נוכח יישום הסכם עזה ויריחו תחילה?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1-2. כל נושא אתרי העתיקות ביהודה ובשומרון הינו באחריות קמ"ט ארכיאולוגיה במינהל האזרחי ביהודה ושומרון הכפוף למתאם הפעולות בשטחים במשרד הביטחון. הנושא נדון עתה במסגרת המשא-ומתן בין מדינת ישראל לפלשתינים, המתנהל על-ידי הגורמים המוסמכים.

ביטול תמריצים למורים ביהודה ובשומרון

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

רצ"ב מכתב משרד החינוך לבנק "מסד" על-אודות גברת רחל שלו מקדומים, בנושא ביטול חברות בקרן השתלמות נוכח שינוי אזורי העדיפות הלאומית.

ברצוני לשאול:

1. האם אין בזאת ביטול התמריץ להשגת מורים באזורים בעייתיים אלו של יש"ע?

2. כיצד קרה שהמכתב יצא בט' בכסליו התשנ"ד – 23 בנובמבר 1993, עוד לפני הדיון בכנסת?

3. מה ייעשה בנדון?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1. השינוי באזורי עדיפות לאומית נקבע על-ידי הממשלה ולא על-ידי משרד החינוך והתרבות. היישוב קדומים אינו מוכר עוד כאזור עדיפות לאומית למתן תמריצים למורים. ביטול התמריצים מתייחס אך ורק למורים חדשים; מורים ותיקים ממשיכים ליהנות ממערכת ההטבות.

2. החלטת הממשלה על סיווג מחדש של אזורי וערי פיתוח התקבלה ביום ב' בשבט התשנ"ג – 24 בינואר 1993, בתחולה מיום 1 בספטמבר 1993. לא ברור לנו על איזה דיון בכנסת מדבר חבר הכנסת בא-גד.

3. משרד החינוך והתרבות פועל על-פי הנחיות הממשלה בנדון.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, אני מתכוון לחוק ההסדרים. השינוי הזה בוצע בחוק ההסדרים.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

נכון.

יוסף בא-גד (מולדת):

היות שההודעה נשלחה ב-23 בנובמבר 1993, עוד לפני חוק ההסדרים, לא ייתכן שיכולתם לצפות מראש ולהודיע למורים על ביטול עדיפות.

אי לזאת, כבוד השר, כדי שלא נראה בזה עניין פוליטי, ואני מאמין שאתה עדיין בתחום החינוך בלבד, אני מבקש לשנה זו לא לשנות, גם לא למורים חדשים, ולשנה הבאה ידע כל מורה מראש מה כן ומה לא. אנא, אני לא רוצה לפנות לבג"ץ על השינוי בזמן, ואני מבקש להתחשב בבקשתי הצודקת.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

חבר הכנסת בא-גד, החלטת הממשלה היתה, כאמור, בזמן. לאחר מכן הוגש בג"ץ בעילה פורמלית שיש סתירה בין החלטת הממשלה לבין חוק ערי ואזורי פיתוח. לאחר שבג"ץ הוציא פסק בעניין זה, בא התיקון בחוק ההסדרים. אבל החלטת הממשלה היתה במועד, ומשרד החינוך שלח את המכתבים על-פי החלטת הממשלה, שאושרה בדיעבד, נכון, על-ידי החוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

האם לשנה זו תהיה מוכן לשקול?

היו"ר ע' מאור:

סליחה, חבר הכנסת בא-גד.

אני מודה לך, אדוני השר, על התשובות. כל שאר התשובות על שאילתות ייכנסו לפרוטוקול.

גני טרום חובה ביישובים הערביים בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

ביישובים הערביים בנגב לא קיים חינוך טרום חובה, ובעקבות זאת תלמידים נקלטים ישירות במערכת חינוך חובה, ללא הכנה מוקדמת, דבר אשר משפיע באופן שלילי על השתלבותם והישגיהם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא קיים חינוך טרום חובה ביישובים הערביים בנגב?

2. מה היא תוכניות משרדך לפתרון בעיה זו בעתיד?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. השנה מבקרים 160 ילדים בגני טרום חובה ביישובים רהט, תל-שבע ומשוש.

המחוז מעודד פתיחת גני טרום חובה כאשר קיים מבנה מתאים ברשויות.

הפיקוח על גני-הילדים הונחה לקלוט ילדים גילאי שלוש-ארבע בגנים הקיימים, ואף להדריך גנות בגנים פרטיים.

הבעיה נובעת ממחסור בתקציבים לבניית גני טרום חובה הן במגזר היהודי והן במגזר הבדואי.

אם יאושרו תקציבים לבניית גנים לגילאי שלוש-ארבע ביישובים הערביים בנגב, נוכל לקלוט את כל האוכלוסייה הצעירה.

ליקויים בטיחותיים בבית-ספר בנתיבות

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

נודע לי, כי בבית-הספר "נתיב יצחק", שהוא בית-ספר ממלכתי-דתי בנתיבות, מערכת החשמל אינה תקינה ומהווה סכנה לכ-400 תלמידי בית-הספר.

ברצוני לשאול:

1. האם בעיה זו ידועה למשרדך?

2. האם היא טופלה?

3. אם לא – מה יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בבית-הספר "נתיב יצחק" ליקויים בטיחותיים רבים, שעליהם התריע רכז הבטיחות בביקורו ב-28 באוקטובר 1993. בית-הספר נבנה בשנות ה-50, ומאז לא נעשו שיפוצים במקום.

אשר למערכת החשמל, נמצא כי לוח החשמל אומנם תקני כיום אך עדיין יש נקודות לא תקינות: 1. בחדר ההתעמלות קיים לוח חשמל ללא ממסר פחת וחלק מהתאורה ללא מיגון, אך כרגע אין סכנה מאחר שהזרם נותק; 2. בחדר מחשבים חיבורים מאולתרים וגלויים מסוכנים; 3. נמתח כבל חשמל בין מבנה למבנה, רופף ולא תקני, ללא כבל מתיחה. אין לראות במצב הקיים סכנה מיידית לכלל תלמידי בית-הספר ולא החמרה לעומת המצב בתחילת השנה.

מכתב מפורט על הליקויים הועבר לטיפול הרשות המקומית ב-8 בנובמבר 1993. תיקון המפגעים כרוך באישור תקציבים בסדר גודל של 200,000 ש"ח, והנושא בטיפול של רשות החינוך המקומית בנתיבות.

משרדנו יקדיש לכך סכום כסף מתוך תקציב השיפוצים. נוסף על כך, אני מתכוון לפנות בנדון לכל ראשי השלטון המקומי כדי לרתום אותם לנושא התחזוקה השוטפת במוסדות החינוך, שהיא נושא חשוב ומדאיג.

נשירת תלמידים מבתי-ספר

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בעיתון "מעריב" מיום שני, 10 בינואר 1994, מופיעה כתבה שעניינה נשירת אלפי תלמידים מבתי-ספר.

ברצוני לשאול:

1. מה הם ממדי הנשירה של תלמידים מבתי-הספר?
2. האם חלה עלייה בממדי הנשירה, יחסית לשנים עברו?
3. מה הן הסיבות לנשירת התלמידים מבתי-הספר?
4. כיצד מתמודד משרד החינוך עם תופעת הנשירה מבתי-הספר?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כבר השבתי בהרחבה בנושא זה, ביום 26 בינואר 1994, על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אביגדור קהלני.

1. כפי שפורסמו על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – 52,257 תלמידים גילאי 6-17.

2. התשובה שלילית.

3. הסיבות הן רבות ומגוונות, ובעיקרון התופעה אינה מתרחשת בנקודת זמן מסוימת אלא הינה תהליך ארוך, שסופו נשירה מהמערכת.

בין הסיבות העיקריות ניתן למנות: הימצאותם של מוקדי מצוקה חברתית, כלכלית; חסכים מצטברים הגורמים להישגים נמוכים בלימודים ולקשיי הסתגלות, שסופם נשירה; תלמידים עולים בעלי קשיי קליטה והסתגלות במערכת.

4. המשרד פועל בנחישות במשימות הבאות: הטלת חובת דיווח והגברת הפיקוח על הנשרת תלמידים מבתי-הספר; הפעלת תוכניות מניעה בתוך בית-הספר והקהילה; הפעלת תוכנית מניעה במוקדי נשירה יישוביים, במגזרים היהודי, הערבי והדרוזי, תוך התמקדות בבתי-הספר שיש להם קושי בהחזקת תלמידים עד תום י"ב כיתות; הוספת 40 משרות של קציני ביקור סדיר, שנועדה להרחיב ולהעמיק את פעולות האיתור, הטיפול והשיקום, תוך חתירה לשילוב הנושרים במערכת החינוך הרגילה; הוספת 60 מועדוניות משפחתיות ביישובים שמתקשים בהחזקת ילדים בסיכון גבוה מחוץ לשעות הלימודים; שילוב תלמידים מועדים לנשירה בחינוך העל-יסודי בתוכניות אגף שח"ר – שירותי חינוך ורווחה – שנועדו לקדם תלמידים לבחינות בגרות ולסיום בית-הספר העל-יסודי בהצלחה; הרחבת הפעילות של היחידות לקידום נוער, העוסקות בטיפול אינטנסיבי בנוער מנותק מבית-הספר ופועלות באופן נמרץ לשילובו מחדש בחינוך העל-יסודי; הרחבת שיתוף הפעולה עם משרד העבודה והרווחה בכל הקשור למתן הכשרה מקצועית לבני נוער, שנועדה למנוע נשירת תלמידים מכל מסגרת חינוכית; הגברת המודעות והמחויבות של מנהלי בתי-הספר ושל ראשי מערכת החינוך ברשויות המקומיות, לצורך פעילות נמרצת למניעת נשירת תלמידים ממוסדות חינוך; העברת מסרים ברורים ותקיפים למנהלי בתי-הספר, התובעים מהם לנקוט את הצעדים הדרושים להחזקת הילדים בבתי-הספר עד לתום כיתה י"ב, והחדרת הגישה הרואה במניעת הנשירה משימה מחייבת לכל מערכת החינוך.

בחינות הבגרות במתמטיקה

חבר הכנסת י' ל' שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בתחילת חודש ינואר נערכה בחינת הבגרות במתמטיקה – חמש יחידות לימוד.

לעומת קודמתה, יש הבדל משמעותי ברמת הקושי של הבחינה. בחינת מועד חורף היתה מורכבת יותר וקשה מבחינת השאלות.

גם בדיקת הנושא לאורך שנים מגלה הבדלים בין הבחינות במועד קיץ לבחינות במועד חורף.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת מגמה בהבדלים בקושי הבחינה בין מועד קיץ למועד חורף? אם לא – ממה נובעים הבדלים אלו?

2. מה יעשה משרד החינוך להשוואת רמת הציונים הכוללת של נבחני מועד קיץ ונבחני מועד חורף?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדיניות המשרד היא לחבר בחינות אחידות מבחינת רמת הקושי, במועד הקיץ ובמועד החורף, בכל המקצועות, לרבות מתמטיקה.

ניתן לבדוק מידת קושי של בחינה רק באמצעים סטטיסטיים, ולשם כך יש לחכות לגמר הבדיקה במרב"ד – מרכז בדיקת בחינות בגרות.

בכל מקרה שבו מתברר, ששאלון בחינה במועד מסוים היה קשה יחסית לאותו שאלון במועדים אחרים, מופעל תהליך של פיצוי בציון לכל התלמידים שנבחנו באותו מועד.

אזכור בית-לחם כעיר בירדן בתעודה מטעם

משרד החינוך

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

מצ"ב צילום של תעודה המונפקת על-ידי משרד החינוך ובה מוזכרת בית-לחם כעיר בירדן.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן מוצאות תעודות כנ"ל במשרד החינוך באופן עקבי?

2. כיצד ייתכן שמשרד החינוך מוציא תעודות אלה כאשר ירדן אינה שולטת בבית-לחם זה 26 שנה ואף התנערה מריבונותה על בית-לחם באופן רשמי לפני כשמונה שנים?

3. מדוע לא ישונה הנוסח באופן מייד ל"ארץ-ישראל"?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. התעודה שפורסמה מתייחסת להכרה האקדמית שניתנה בזמנה לאוניברסיטת בית-לחם על-ידי ממשלת ירדן.

משרדנו יתקן פרט זה לפי המקובל ברשימות שהונפקו על-ידי משרד הפנים.

במקום הארץ יצוין באישור אזור יהודה ושומרון או רצועת-עזה וכיוצא בזה.

עד שיתוקן פרט זה ויתואם טכנית למערכת המחשב, יונפק למבקשים אישור זמני על-פי הנתונים הנ"ל.

לימודי היהדות בבתי-הספר התיכוניים

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

פורסם כי ועדה במשרד החינוך ממליצה לצמצם את מספר המקצועות הנלמדים בבתי-הספר התיכוניים. בין היתר מומלץ שתנ"ך ותולדות עם ישראל לא יהיו עוד מקצועות חובה והתלמידים לא ייבחנו בהם.

ברצוני לשאול:

1. האם מתיישבות המלצות אלו עם המגמה להרחיב את לימודי היהדות בבתי-הספר?

2. מה נעשה להרחבה ולהעמקה של לימודים הקשורים ביהדות ובמורשת ישראל?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן, ועדה במשרד החינוך ממליצה לצמצם את מספר המקצועות הנלמדים בבתי-הספר התיכוניים. אין זה נכון שהומלץ שתנ"ך ותולדות עם ישראל לא יהיו עוד מקצועות חובה.

הוועדה לא המליצה מאומה בנושא הבחינות. בנושא זה אני מחכה להמלצות של ועדה ציבורית בראשותה של פרופסור מרים בן-פרץ.

2. מחר מתכנסת ועדת-שנהר, שמונתה על-ידי שר החינוך לשעבר חבר הכנסת זבולון המר כדי לבדוק את נושא לימודי היהדות ומורשת ישראל. ועדה זו תגיש את המלצותיה לאחר שנים מספר של דיונים. משרד החינוך ידון בהמלצות אלה ויחליט באשר ליישומן במערכת החינוך.

בחינות בגרות בערי הפיתוח

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

בנושא בחינות הבגרות לשנת 1992 בכל אחת מערי הפיתוח בגליל ובנגב – ברצוני לשאול:

1. כמה תלמידים ניגשו לבחינות הבגרות בכל יישוב?

2. כמה תלמידים קיבלו תעודות בגרות בכל יישוב?

3. כמה ילדים יש בכיתות ז' בכל יישוב?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן נתונים על-אודות בחינות הבגרות לשנת 1992 בכל אחד מיישובי הפיתוח בנגב:

אילת: תלמידים בכיתות ז' – 379, ניגשו – 156, עברו מלא – 57, אחוז זכאים מניגשים – 36.54;
דימונה: תלמידים בכיתות ז' – 492, ניגשו – 235, עברו מלא – 81, אחוז זכאים מניגשים – 34.47;
קריית-גת: תלמידים בכיתות ז' – 649, ניגשו – 4, עברו מלא – 108, אחוז זכאים מניגשים – 70.13;
אופקים: תלמידים בכיתות ז' – 141, ניגשו – 67, עברו מלא – 26, אחוז זכאים מניגשים – 38.81;

ירוחם: תלמידים בכיתות ז' – 70, ניגשו – 30, עברו מלא – 18, אחוז זכאים מניגשים – 60; מצפה-
רמון: תלמידים בכיתות ז' – 63, ניגשו – 46, עברו מלא – 29, אחוז זכאים מניגשים – 63.04;
נתיבות: תלמידים בכיתות ז' – 154, ניגשו – 16, עברו מלא – 14, אחוז זכאים מניגשים – 87.50;
ערד: תלמידים בכיתות ז' – 285, ניגשו – 242, עברו מלא – 161, אחוז זכאים מניגשים – 66.53;
קריית-מלאכי: תלמידים בכיתות ז' – 322, ניגשו – 80, עברו מלא – 41, אחוז זכאים מניגשים –
51.25; שדרות: תלמידים בכיתות ז' – 139, ניגשו – 87, עברו מלא – 19, אחוז זכאים מניגשים –
21.84.

להלן נתונים על-אודות בחינות הבגרות לשנת 1992 ביישובי הפיתוח במחוז הצפון:

בית-שאן: תלמידים בכיתות ז' – 251, ניגשו – 119, עברו מלא – 61, אחוז זכאים מניגשים – 51;
חצור: תלמידים בכיתות ז' – 139, ניגשו – 36, עברו מלא – 17, אחוז זכאים מניגשים – 47; טבריה:
תלמידים בכיתות ז' – 370 (ממלכתי), ניגשו – 176, עברו מלא – 110, אחוז זכאים מניגשים –
62.5; יוקנעם: תלמידים בכיתות ז' – 67 (ממלכתי), ניגשו – 16, עברו מלא – 9, אחוז זכאים
מניגשים – 56; כרמיאל: תלמידים בכיתות ז' – 222, ניגשו – 165, עברו מלא – 125, אחוז זכאים
מניגשים – 75.7; מגדל-העמק: תלמידים בכיתות ז' – 194, ניגשו – 71, עברו מלא – 24, אחוז
זכאים מניגשים – 33.8; מעלות: תלמידים בכיתות ז' – 70, ניגשו – 52, עברו מלא – 45, אחוז
זכאים מניגשים – 86.5; נהרייה: תלמידים בכיתות ז' – 497, ניגשו – 271, עברו מלא – 219, אחוז
זכאים מניגשים – 80.8; נצרת-עילית: תלמידים בכיתות ז' – 333, ניגשו – 186, עברו מלא – 136,
אחוז זכאים מניגשים – 73; עכו: תלמידים בכיתות ז' – 472, ניגשו – 174, עברו מלא – 114, אחוז
זכאים מניגשים – 65.5; עפולה: תלמידים בכיתות ז' – 387, ניגשו – 205, עברו מלא – 103, אחוז
זכאים מניגשים – 50; צפת: תלמידים בכיתות ז' – 250, ניגשו – 197, עברו מלא – 55, אחוז זכאים
מניגשים – 28; קריית-שמונה: תלמידים בכיתות ז' – 212, ניגשו – 144, עברו – 76, אחוז זכאים
מניגשים – 52.7.

לימוד ערבית כמקצוע חובה

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ברצוני לשאול:

מדוע אין מחייבים בתי-ספר ללמד את השפה הערבית כמקצוע חובה לאור ההתפתחויות בנושא
השלום?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אכן, הנושא של הוראת השפה הערבית ותרבותה בבתי-הספר העבריים מעסיק את משרדנו רבות
במהלך השנה האחרונה.

השפה הערבית היא שפה רשמית במדינת ישראל והשפה השלטת באזור כולו. שפה היא גשר להבנה, להידברות ולהפגת מתחים, וחשוב עד מאוד להרחיב את מספר לומדי הערבית בין היהודים תושבי מדינת ישראל.

במזכירות הפדגוגית ובהנהלת המשרד מתגבשות עתה ההחלטות לחייב את כל תלמידינו בכיתות ז' עד י' ועד בכלל בלימוד הלשון הערבית, לרבות הכנסת הערכה בתחום זה בתעודת הסיום של התלמיד.

נוסף על כך, בתי-הספר אשר מציעים לתלמידיהם התמחות בערבית בכיתות החטיבה העליונה של בית-הספר העל-יסודי ("א-י"ב) זוכים לעידוד מיוחד באמצעות הקצאה של שעות הוראה נוספות לבית-הספר.

להשלמת הדברים יש לציין את המאמצים הנעשים להרחבת מספר המורים לערבית בבתי-הספר העבריים, על-ידי פתיחת חוגים לערבית במכללות להוראה ושילוב מורות-חיילות אקדמאיות להוראת ערבית בבתי-ספר על-יסודיים בצפון הארץ ובדרומה.

הצעה לסדר-היום

מערכת החינוך בעיריית תל-אביב והוראות הממשלה

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני כבר מודיעה שיהיה עיכוב נוסף בהגעתה של שרת התקשורת, עד לשעה 15:00 בערך.

אנחנו חוזרים להצעה לסדר-היום, מס' 3260, של חברת הכנסת דליה איציק, בנושא: מערכת החינוך בעיריית תל-אביב והוראות הממשלה.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם מותר לי להגיד, גברתי, אני שמחה שדווקא את מנהלת את הישיבה בזמן שאני מדברת על נושא שאני יודעת שהוא קרוב גם ללבך, ואקווה שגם תסכימי אתי ויחד נפעל בנושא.

לאחרונה חשפה התקשורת את הידיעה, שמשרד החינוך ועיריית תל-אביב מתכוונים לעקוף את החלטות הממשלה ובעצם לפתוח את אזורי הרישום בתל-אביב.

קודם דיברתי עם חבר הכנסת אביגדור קהלני, וניתן לומר שאפילו קיבלתי אישור לידיעה הזאת.

אדוני השר, הסיפור הזה מלמד אותנו, שאפשר לעקוף החלטות כנסת, החלטות ממשלה, וגם את דעתו של הציבור.

כאשר מונה מנכ"ל משרד החינוך, שמשון שושני, החליטה הממשלה, ב-22 בנובמבר 1992, כי למרות המינוי, לא בשל כישוריו של האיש – אני מאוד מחשיבה את מנכ"ל משרד החינוך – בשל תפיסת העולם שבאה לידי ביטוי בתוכניתו ובשל החשש מפני השקפת עולמו, כל החלטה שתתקבל בדבר פתיחת אזורי רישום תבוא למליאת הכנסת.

והנה מתבררת בימים אלה פרשייה שלוקחת בה חלק עיריית תל-אביב. בידי טופס שיש בו הנחיות ברורות, ואחר-כך אעביר לך אותו, שבו מדברים במפורש על מדינת ישראל ועיריית תל-אביב. מוזכרים בו שמואל דורפמן, מנהל האגף לחינוך יסודי בתל-אביב, ד"ר יוסי לוי, מנהל מחוז תל-אביב, שר החינוך, כי זה תחת הכותרת שלך, והמנכ"ל שמשון שושני.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אז הייתי שר האנרגיה והתשתית.

דליה איציק (העבודה):

לא, עכשיו אתה שר החינוך והתרבות.

אני מחזיקה בידי כתבי מינוי לוועדות חסויות. אדוני השר, בידי טופס ובו נאמר: מהלך הדיונים והמלצת הוועדה חסויות, מה שמעיד גם על איזה ניסיון – ואני מותירה לך לחשוב עליו – לפתח בעצם אוטונומיה ובחירה מבוקרת בחינוך העל-יסודי. "בחירה מבוקרת" – זה מה שנקרא "מלה מכובסת", שפירושה לגמור את האינטגרציה, בהתאם לתוכנית אשר כונתה בזמנה "תוכנית שושני".

אני שואלת את עצמי, האם מנכ"ל משרד החינוך יודע על הניסיון לעבור ביודעין על הוראות הממשלה, ומדוע קיומן של הוועדות האלה חסויות? מדוע המסקנות האלה חסויות, ובעצם ממה מפחד משרד החינוך? אם דעתם של שר החינוך ושל מנכ"ל משרד החינוך ושל הממונה על תיק החינוך בעיריית תל-אביב היא שצריך לפתוח את אזורי הרישום, יבואו לבית הזה, ידונו בכך, ואולי אפילו יקבלו רוב להחלטה.

משרד החינוך, לפי דעתי, אדוני השר, מפחד מן הביקורת הציבורית והפרלמנטרית שתבוא בעקבות הכוונות האלה, ובנגיסה, לטעמי ולהבנתי, מנסה לפתוח את אזורי הרישום ועל-ידי כך להביא לביטולה

של האינטגרציה, שהיא בבת-עינה של מערכת החינוך בארץ. האינטגרציה, על כל מגרעותיה, הביאה לחינוך טוב ושוויוני יותר מכל שיטה חינוכית אחרת; ואני מדגישה: על כל מגרעותיה.

מגמת ההפרטה המשתוללת, לפי דעתי, משפיעה גם על מערכת החינוך. אני מביעה את דאגתי בפניך, אדוני השר. יש לי הרגשה שבתל-אביב, דווקא מפני שלמנכ"ל משרד החינוך היה מה לומר שם, דווקא מפני שבתל-אביב מבקרת המדינה אמרה את דבריה, ודווקא מפני שבתל-אביב מבקרת המדינה אמרה דברים לא טובים על האינטגרציה, אני מציעה לך, אדוני השר, ומבקשת ממך שתפקח את עיניך על מה שקורה שם. אני מבקשת לקבל תשובות ברורות על כוונתו של משרד החינוך בעניין אזורי רישום. אני מבקשת לשמוע את שר החינוך מסביר את דרכה של המערכת באופן ברור. אני רוצה בביטולן של כל הוועדות האלה.

גברתי היושבת-ראש, אם יתברר שאכן כוונת עיריית תל-אביב ומשרד החינוך לעבור על החלטת הממשלה, כאמור, יש לבחון מה תפקידו של מנכ"ל המשרד בפרשה. האם הוא ידע על תוכנית שעומדת לפתוח את אזורי הרישום? ומשום כך, אם אכן הדברים הם כאלה, ואם השר לא יסתור את דברי, אני אבקש, יחד עם חברים נוספים, וגם ממך, גברתי, שאנחנו ניתן דעתנו על העניין ונטכס עצה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני מסיימת, אני מבקשת ממך, אדוני שר החינוך – זה השבוע הרביעי לשביתת המרצים ולביטולם של תלמידים רבים מלימודיהם, תטיל את כל כובד משלך כדי להביא את הסכסוך הזה לידי סיומו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר החינוך להשיב.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה להבטיח לחברת הכנסת דליה איציק, שנושא השביתה במוסדות להשכלה גבוהה, באוניברסיטאות, לא רק מעסיק אותי אלא אני חדל לטפל בו מהיום שהוא החל. ויש לי לפחות בשורה טובה אחת, שכתוצאה מהחלטה משותפת של שר האוצר ושלי, ובהתערבות יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, חבר הכנסת אברהם בורג, וחברי הוועדה, הגענו לפחות לפתיחת המשא-ומתן מחדש על בסיס משותף, דהיינו מה שנקרא מסביב לוועדת-צור, בלי שצד כלשהו יתחייב לקבל את כל ההמלצות האלה מראש כמקשה אחת.

זו לפחות הבשורה הטובה להיום. היא לא עונה על המצוקה של הסטודנטים, היא לא עונה על הבעיה הקשה של איך מסיימים את הסכסוך הזה, איך משפרים את שכר הסגל, דבר שצריך לעשותו, בלי להרוס את מדיניות השכר או את המגזר הציבורי כולו. אבל לפחות יש לנו חדשה טובה מקומה א' בבניין הזה, ואני מבטיח לחברת הכנסת דליה איציק שאלוה את המשא-ומתן הזה. גם אמרתי לנציגי הסגל, שאני עומד לרשותם בכל עת במהלך אותו משא-ומתן.

גברתי היושבת-ראש, קודם כול אני רוצה לומר כאן דבר אישי: אני מאמין במדיניות האינטגרציה. אני יודע שהיא פרובלמטית, אני יודע שהקשיים בביצועה הולכים וגדלים. אני גם מותקף על כך על-ידי אותן רשויות מקומיות שאינן רוצות באינטגרציה, שטוענות גם טענה שבמסגרת הקודמת של בית-הספר, של שמונה כיתות וארבע כיתות, הן משיגות הישגים גבוהים יותר.

אבל אני ומנכ"ל משרד החינוך והתרבות הלכנו להתמודדות בכל מקום שבו היה סירוב למלא אחר מצוות האינטגרציה, בכלל זה פרשת רמות-השבים, פרשת חטיבת הביניים בחדרה. נפגשתי עם ההורים ערב בחירות ואמרתי להם: המשרד לא יסטה מהכוונה שלו בעניין הזה.

אני מאמין במדיניות האינטגרציה, לא משום שאין בה בעיות, אלא משום שלדעתי זו הדרך הנכונה במצבה של ישראל להתגבר על השאלה הכפולה – גם של הישגים לימודיים וגם של אינטגרציה חברתית.

אני גם רואה את עצמי מחויב להחלטת הממשלה. החלטת הממשלה מדברת על מדיניות שקשורה באינטגרציה.

עם זאת, אני רוצה לומר דבר אחד, ואני אומר זאת לכל מי ששומע וגם לארגוני המורים ולחברי הכנסת. יש לנו במדינת ישראל הישג ייחודי, ייחודי בעולם, שלמעט בתי-ספר פרטיים במגזר הערבי-הנוצרי, אין לנו בתי-ספר פרטיים לעשירים, דבר שקיים בכל מקום בעולם, בתי-ספר אליטיסטיים, אקסקלוסיביים שבהם שכר הלימוד הוא גבוה וגם החינוך הוא טוב. אני מאוד רוצה לשמור על ההישג הזה, מכיוון שבניגוד להשקפותי הכלכליות בדברים אחרים, אני מאמין כאן בבעלות ציבורית ובפיקוח ציבורי על בתי-הספר.

אבל, כדי לשמר את הדבר הזה, אני צריך לתת מענה לציבור הורים שיש לו טענות גדולות והולכות בנושא החינוך. אנחנו מוכרחים ליצור מערכת יותר גמישה, יותר נענית למשאלות ההורים. אני לא אומר שהנושא שעולה כאן הוא נושא רק של עיריית תל-אביב, אלא בכלל. נדלק לנו אור אדום אחד ברמות-השבים, ויש לנו אורות אדומים במקומות אחרים. כאשר ציבור ההורים מתנגד ודורש שמורה מסוים לא ימשיך למלא את תפקידו, משום שהוא פוגע, לדעתם ולטענתם – ושמעתי גם את הדברים שאמרה חברת הכנסת דליה איציק בוועדת החינוך בעניין זה – אני לא יכול לומר להם: אני כבול בהסכם קיבוצי. הם דורשים ממני התגבשות של המערכת, מענה למצוקה של קהילה ספציפית.

מכאן אני מגיע לנושא של עיריית תל-אביב. אותן שתי ועדות שקמו על דעת מנהל מחוז תל-אביב היו ועדות לגיטימיות, פרט לעניין אחד – שאסור להכריז על שום ועדה שהיא חסויה. בכלל, אני לא מאמין בחיסיון ובסודיות, אני לא מאמין שאפשר לשמור על זה. נתתי הוראה למשרד החינוך והתרבות, שפרט לכמה דברים ספציפיים שהם לטובת אינטרס הציבור, כמו דירוג בתי-ספר וזכויות הפרט והזולת – הכול פתוח, בתנאי שהוא מסמך סופי ולא טיוטות מודלפות. זו היתה שגיאה לעשות זאת. אמרתי למי שצריך לומר זאת, שאני לא רוצה שיחזרו ועדות מהסוג הזה.

אבל הוועדות האלה לא סתרו את החלטת הממשלה, מכיוון שהן נועדו להמליץ בפני עיריית תל-אביב – עיריית תל-אביב צריכה להביא הצעה כלשהי שנוגעת לאזורי הרישום למנהל המחוז, ומנהל המחוז, במקרה הזה, בגלל החלטת הממשלה, צריך להביא זאת אלי אישית.

ואכן, קיבלתי מכתב מפורט מחבר הכנסת אביגדור קהלני, עם תזכיר על רצונה של עיריית תל-אביב בעניין רובע חינוך, ומתן זכות בחירה להורים באותו רובע חינוך בנושא של חטיבות הביניים. אני גם שוחחתי עם חבר הכנסת קהלני בעניין זה, ואני מוכרח לומר שהתרשמתי שהתוכנית הזאת של עיריית תל-אביב היא תוכנית שנועדה לקדם את האינטגרציה; לא לפגוע בה, אלא לקדם אותה. אבל לא נתתי תשובה סופית לחבר הכנסת קהלני, מכיוון שאני מקיים דיון במשרד, נדמה לי בעוד עשרה ימים, בנוכחות חבר הכנסת קהלני, בנוכחות אנשי המשרד וכל האנשים העוסקים בדברים האלה, כדי לקבל החלטה.

את ההחלטה הסופית הזאת אעביר גם לראש הממשלה, כדי שהוא יחליט אם היא סותרת את החלטת הממשלה או לא. שכן, החלטת הממשלה שצריך לשים לב אליה, אם קוראים אותה כלשונה המצומצמת, פירושה הוא, שכל אזור רישום משותף בבית-ספר יסודי, כפי שנעשה בירושלים, בתל-אביב וברשויות מקומיות רבות – הוא גם נסב על החלטת הממשלה לימים אלה – דורש אישור ממשלתי. אני לא חושב שזאת כוונת החלטת הממשלה. אני חושב שכוונת החלטת הממשלה, בעיקר בהתחשב בנסיבות שחברת הכנסת איציק תיארה אותן, הכוונה היתה כאן שלא יהיה שינוי במדיניות של האינטגרציה – לכך היתה הכוונה – שלא תהיה פתיחת אזורי רישום שתפגע במדיניות האינטגרציה, שאני רואה את עצמי רתום אליה, מחויב בה ורוצה בה. לכן צריך יהיה ראש הממשלה להחליט אם ההחלטה הזאת של עיריית תל-אביב, שעדיין תלויה באישור של שר החינוך ומשרד החינוך והתרבות והספורט, אם היא תלויה באישור של הממשלה או לא.

על כל פנים, אני לא אסתיר כאן דבר, אין כאן מה להסתיר. אני רק רוצה לומר, שבמכתבו מסביר לי חבר הכנסת קהלני מדוע הצעד הזה שעיריית תל-אביב מתכוונת לעשותו הוא צעד חיוני כדי להגדיל גם את ההישגים הלימודיים, גם את ההיענות למשאלות ההורים וגם את האינטגרציה האמיתית של תושבי דרום תל-אביב במערכת החינוך. לפחות לכאורה, על פני הדברים, אני רוצה לומר לכם, הדברים מאוד משכנעים. אני גם מכיר אישית את חבר הכנסת קהלני ואני חושב שהרעיון של סגרגציה הוא הרעיון האחרון שעולה בדעתו.

אבל אני רוצה גם לספר לחברת הכנסת איציק, ליושבת-ראש ולחבר הכנסת קהלני, לחבר הכנסת מגן, לחבר הכנסת זאבי, הנמצאים כאן באולם, על ניסיון שהיה לי במערכת הבחירות לרשויות המקומיות. הלכתי לאספת בחירות בשכונת-התקווה, וירדתי למטה מאספת הבחירות ומייד התאסף קהל רחב, קהל של הורים, תלמידים, היה שם מורה אחד, כרגיל ברחובותינו, ושמעתי שם את דבריו של תלמיד אחד בוגר מערכת החינוך, וחבל שלא לקחתי את שמו ולא הבאתי אותו כתנא דמסייע. הוא דיבר בצורה היוצאת מהלב ונוגעת אל הלב.

הוא אמר: אני הייתי כאן, בבית-הספר היסודי שלנו בשכונה, תלמיד בין הראשונים. נשלחתי ללמוד במסגרת האינטגרציה ב"גימנסיה הרצלייה". הוא אומר: הסיפור שלי הוא סיפור של הצלחה. אני הצלחתי לשרוד שם, לא נשרתי ולא הונשרתי, אבל ירד מעמדי החברתי, מראשון בשכונתי אני עברתי להיות נחות בקבוצה של משיגנים גדולים. עברה עלי מצוקת נפש גדולה מאוד, עברתי ממש משבר אישי קשה. פניתי אליו ואמרתי לו, לבחור הנחמד הזה: מה אתה רוצה בעצם שמשרד החינוך יעשה? אם נאמר שתלמד רק כאן, בדרום תל-אביב, תאמר לי שאנחנו גוזרים עליך כליה חינוכית. אם אנחנו אומרים לך: תיסע ואנחנו נעביר אותך ל"גימנסיה הרצלייה" או לבית-ספר אחר בצפון, תאמר שאתה עובר משבר נפשי. אמור מה אתה רוצה. הוא אמר: אני רוצה שני דברים: אני רוצה קודם כול שתקימו כאן בית-ספר עיוני חזק; דבר שני – שתיתנו לי להחליט איפה אני רוצה ללמוד. ואני אומר לכם: הדברים האלה שהבחור הזה אמר לי מצלצים באוזני עד עכשיו. אני רוצה לתת לו את החינוך הטוב ביותר, אני גם לא רוצה לפגוע בו.

מה עשיתי? באה אלי אגודת "קדמה" עם רעיון של בית-ספר עיוני בדרום-תל-אביב, עיוני בלבד. מייד, למרות ספקות והתנגדויות וכל מיני הערות, נתתי להם את תמיכת המשרד לרוץ קדימה. הפנית אותם, כמובן, לעיריית תל-אביב, אבל נתתי להם את תמיכת המשרד, וגם כסף. פניתי לאוניברסיטת תל-אביב, לפרופסור רינה שפירא, ואמרתי: בואי תגייסי לי סגל אוניברסיטאי שייתן תמיכה בבית-ספר בדרום-תל-אביב, אחד או שניים, כדי שנעשה קפיצת מדרגה שם בדרום, ב"רוגוזין" וב"קריית חינוך".

מה שכותב לי חבר הכנסת קהלני במכתבו משכנע מאוד, אבל, נוסף על כך, כאשר אני אתן לתלמידים אפשרויות שוות מבחינת הרמה, מותר גם להורים להחליט איפה הם רוצים שילדיהם ילמדו. לא מדובר כאן בכך שאנחנו מבטלים את רובעי הרישום של חטיבת הביניים, לא מדובר בכך כלל. מדובר על אופציה מוגבלת, תחת בקרה של תושבי אזור חלש, ומדובר בתוכנית שתכליתה להגדיל ולהעצים את ההישגים הלימודיים תוך שמירה על אינטגרציה.

כאמור, משרד החינוך טרם קבע עמדה. אנחנו צריכים לקבל פרטים נוספים מעיריית תל-אביב בקשר להשפעות אפשריות היפותטיות של המעבר הזה, ורק לאחר מכן נחליט אם לתת אישור. לאחר שניתן אישור, אנחנו נעביר זאת גם לידיעת ראש הממשלה, כדי שהחלטה תהיה תואמת את החלטת הממשלה.

עם זאת, אם חברת הכנסת דליה איציק רוצה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, אני אשמח. אם היא תרצה להסתפק בדברי, גם כן אשמח.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת איציק, את רוצה להעביר לוועדה?

דליה איציק (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קהלני, יש לך זכות לבקש להסיר במסגרת דקה.

אביגדור קהלני (העבודה):

קודם כול, תודה לשר על ההבנה לצורך בתוכנית של עיריית תל-אביב-יפו. אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק על שהעלתה את הנושא.

נדמה לי שהשר נתן תשובה מוחצת לשני כתבי מינוי, שנכתב שם בפסקה שהם סודיים. היתה תשובה מאוד מאוד ברורה שהוא מסתייג מכך, וגם אני אישית מסתייג מן העניין.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת דליה איציק, שאני מזמין אותה לתל-אביב-יפו, אף שהיא גרה בירושלים, ירושלים עיר הקודש, ואני אראה לך, שמה שאנחנו עושים זו פשוט פעולה לטובת אנשי הדרום. אני מתחייב לזה: זה רק מייעל. בדקתי את החוק, אנחנו עובדים על-פי חוק, אנחנו נציג את זה, בדיוק בהתאם לתקנות, לשר החינוך והתרבות, ונציג את זה לאחר מכן לממשלה. לי אין שום ספק, בשורה התחתונה, שמה שאנחנו עושים הוא לטובת האנשים בדרום העיר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, על-פי פניית המציעה ובהסכמת השר אנחנו מצביעים על העברת הנושא לדיון ולליבון ולבדיקת כל ההיבטים בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שבעה, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שהנושא יועבר וילובן בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, הבהרה לסדר: אני מציע שיובהר שענייני החינוך יידונו ברציפות, ורק לאחר מכן – ענייני שרת התקשורת, משום שאנחנו לא מצליחים לעמוד עכשיו בלחצים ובפניות של כל מיני אנשים שהגיעו לפגישות ואנחנו לא שולטים כהוא זה בלוח הזמנים. שייאמר לשרת התקשורת שמתעכבת, שתתעכב עוד מעט.

היו"ר ע' מאור:

תודה, אני אבדוק את פנייתך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מתנגד.

היו"ר ע' מאור:

שמענו, אני מבינה שאתה מתנגד, ואנחנו נבדוק את זה עם יושב-ראש הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

היינו צריכים להיות בצהריים, דחו את זה ל-14:30. עכשיו כבר – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבינה את הנימוק הנגדי. שרת התקשורת עוד לא כאן, ואנחנו קודם כול ממשיכים.

הצעה לסדר-היום

חינוך, טיפול, בריאות ורווחה בגיל הרך

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להעלות הצעה לסדר-היום מס' 3179, בנושא: חינוך, טיפול, בריאות ורווחה בגיל הרך.

בבקשה, חברת הכנסת גוז'נסקי.

עכשיו, ברשות המציע והמתנגד, אני מבקשת שיבדקו את זה בלשכת יושב-ראש הכנסת. חבר הכנסת מגן, בבקשה לבדוק את זה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

התשובות של שר החינוך והתרבות יהיו כעת ברצף?

היו"ר ע' מאור:

זאת הנקודה שהועלתה, ואני מבקשת לבדוק זאת בלשכת יושב-ראש הכנסת.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

יש לי בעיה רצינית מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, תגידי ליושב-ראש הכנסת שהנושא שלנו נדחה שלושה שבועות. משבוע לשבוע דוחים אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, ביקשתי להעלות את הנושא של החינוך, הבריאות והרווחה בגיל הרך, משום שאף שכולנו מסכימים על כך שהילדים הם האוצר היקר ביותר, ואף שכולנו אוהבים ילדים ולמרות זאת שידוע שבמדינת ישראל נולדים מדי שנה 100,000 ילדים, בכל זאת אני מרגישה שאיננו עושים את מה שנתבע מאתנו כהורים, כמחוקקים וכמי שאחראים לגידולם ולחינוכם של הילדים. אני מרגישה שרשויות ממשלתיות, וקודם כול משרד החינוך, לא ממלאות את המשימה של הקצאת מיטב המאמצים והמקורות התקציביים דווקא לחינוך בגיל שלפני בית-הספר, שהוא הגיל המכריע בעיצוב אישיותם של הילדים, בפיתוח כשרונותיהם, בפיתוח יכולת הלמידה שלהם. מה שמקבל ילד בגיל שנתיים, שלוש וארבע שנים קובע את כל עתידו, ואת זה כבר קבעו מחקרים, את זה כבר קבעו אנשי חינוך, את זה כבר קבעו באוניברסיטאות, זה דבר מוסכם היום. השאלה היא, איך מיישמים את המסקנה הברורה הזאת בהחלטות של הכנסת.

הכנסת הזאת, בחוק ההסדרים שאושר בכנסת בדצמבר שנה שעברה, החליטה על דחייה נוספת של חוק חינוך חינוך בגילם שלוש-ארבע. מדוע? מדוע מכל הנושאים הקשורים בחינוך בחרנו לדחות את חינוך חינוך בגילם שלוש-ארבע? האם הבעיה היא כספית או הבעיה היא של תפיסת סדר העדיפויות? אין ספק שמספר הילדים המבקרים במעונות-יום ובגני-ילדים הוא מדד חשוב מאוד לאיכות החיים, הוא מעיד על הממד הכמותי של השירות החינוכי, מעיד על רמת ההשקעות של המדינה בחינוך ומעיד גם על נכונות הציבור להכיר בכך, שחינוך הילדים נעשה בבית, וקודם כול בבית ובמשפחה, אבל יחד עם זה גם במוסדות חינוך.

אנחנו יודעים, אדוני השר, שבמגזר היהודי שיעורי הביקור במעונות ובגני-הילדים בגילים שלוש-ארבע כבר מגיע ל-95% ויותר, וחלק ניכר מהילדים מבקרים במסגרות ציבוריות. אבל, לאחר פרסום דוח מבקרת המדינה מס' 42 אנחנו יודעים היום בבירור, שהמצב הזה לחלוטין איננו קיים במגזר הערבי. לגבי גילאי שנתיים אין נתונים כלל, לגבי גילאי שלוש – 25% בלבד, ולגבי גילאי ארבע, תת-חובה – 45%, וזה לעומת כיסוי כמעט מלא של גילאי שלוש-ארבע במגזר היהודי.

דוח על החינוך טרום-חובה במגזר הערבי בישראל, שמבוסס על סקר שטח בעשרה יישובים – פרסמה אותו לאחרונה ראדה אבו-ג'אבר – מגלה בפעם המי' יודע כמה עד כמה המצב חמור, עד כמה קיים מחסור בלתי נסבל במוסדות חינוך לגילאי שלוש-ארבע ועד כמה הפיגור עצום לעומת המגזר היהודי. לא רק שאין שם מוסדות חינוך, לא רק שאין מבקרים, אלא מחצית מאלה שכן מבקרים בגני-הילדים מבקרים בגנים שאין להם רשיון ממשרד החינוך.

אבל ראה זה פלא, התברר שבכפר מע'אר הביקור בגנים של גילאי שלוש-ארבע מקיף 90% מהילדים. נשאלת השאלה, מה קרה? האם ההורים בכפר הזה מודעים יותר? האם אכפת להם חינוך ילדיהם יותר מאשר להורים ביישובים ערביים אחרים? לא. הסוד גלוי לעין וכתוב באותו מחקר. מתברר שבכפר מע'אר מערכת החינוך לגיל הרך כולה ממומנת על-ידי משרד החינוך, הביקור בגני-הילדים הוא חנם, והתוצאה היא ברורה וברוכה. כמעט כל הילדים בכפר מע'אר, ללא יוצא מן הכלל, מבקרים בגן-ילדים בגיל שלוש-ארבע.

האם אין דוגמה זו מלמדת מה צריך לעשות כדי לסגור את הפער הבלתי נסבל שקיים בין שתי האוכלוסיות? האם אין זה תפקידו של משרד החינוך, כפי שהוא דאג לכך שבעיירות הפיתוח החינוך בגילאי שלוש-ארבע הוא חנם, ולא מעכשיו, ולא שנה ראשונה, האם לא מתבקש שאותו טיפול ייעשה גם במגזר הערבי? האם לא מתבקש לטפח ולעודד את הארגונים הוולונטריים, להגדיל תקנים למפקחות ולמדריכות?

אבל, אדוני השר, המצב שאני גיליתי לאחרונה אפילו חמור יותר. בשבוע שעבר ביקרתי בעיירה רהט. שם נמסר לי, ש-300 ילדים בגיל חמש אינם מבקרים בגן-חובה בגלל מחסור בכיתות גן. אני רוצה לומר לך, אדוני השר, זו כבר הפרת חוק. יש חוק חינוך חובה מגיל חמש. הכיכד זה מאות ילדים ברהט וביישובים אחרים בנגב אינם מבקרים בגני-ילדים בגלל מחסור בכיתות גן?

אדוני השר, החינוך בגיל הרך חשוב קודם כול לטיפול הילדים, להכנתם למערכת החינוך, ללימודים סדירים, לפיתוח כשרונותיהם, להפיכתם לאנשים יוצרים ותורמים לחברה. אבל החינוך בגיל הרך הוא גם חלק חשוב מאוד במאבק לקידום נשים בעבודה. ומאבק לקידום נשים בעבודה הוא חלק חשוב וחיוני במאבק לקידום נשים בחברה.

היחלצות נשים מהתפקידים המסורתיים שלהן, של דאגה לבית ולילדים, ושילובן בכוח העבודה, ההיחלצות הזאת יכולה להתממש רק כאשר קיימת מערכת מסודרת, מסובסדת וזמינה של חינוך לגיל הרך.

לכן, פיתוח מעונות וגני-ילדים הוא תנאי ועידוד ליציאת נשים לעבודה. אבל לא מספיק שיהיו מעונות וגני-ילדים. הם צריכים להיות במחירים סבירים וברמה ההולמת את הדרישות החינוכיות והמקצועיות ואת הדרישות של ההורים.

היום במדינת ישראל עדיין יכול לקום אדם בבוקר, גבר או אשה, להחליט שהוא פותח גן-ילדים או משפחתון או מעון, ואם הוא קולט פחות מעשרה ילדים הוא לא צריך לקבל שום אישור ושום רשיון. הוא פשוט מחליט לקחת ילדים ולטפל בהם. כל אחד מאתנו יודע, שכאשר מכניסים מכונית למוסך – צריך להציג אישור. כל מיני בעלי מקצועות צריכים לקבל אישור. והנה, מי שעוסק בחינוך ילדים בני שנתיים או שלוש שנים יכול לעשות זאת ללא כל הכשרה פדגוגית.

אדוני השר, לאור מה שאמרתי נדמה לי שמה שנחוץ לנו זה לעבד ולהכין הצעת חוק שתגדיר את אחריות המדינה לחינוך ילדים לא רק בגיל חמש, אלא מרגע לידתם. אין לי שום כוונה שחוק כזה יהיה תחליף להורים. אין שום כוונה לקחת מההורים את סמכותם ואת אחריותם, כמו גם את יכולתם ואת תרומתם החשובה לחינוך הילדים.

לכן, החוק צריך להגדיר את זכויות הילדים ואת זכויות ההורים, לכבד את השונות, את הרבגונית התרבותית שיש במדינת ישראל, ויהיה סיוע אמיתי למשפחה בגידול הילדים.

נכון, יש במדינת ישראל קצבאות ילדים, אבל לא רק שהן קטנות, בסכומים של 100 שקלים לחודש, אלא הן עדיין לא פותרות את השאלה, לאן מגיע הילד כשהאם מחליטה לצאת לעבודה, לאיזה מוסד חינוכי הוא מגיע. לכן, הכשרה מקצועית משופרת של המטפלות ודירוג מקצועי הולם הם אחד התנאים להעלאת הרמה של הטיפול בילדים.

אבל החוק הזה גם צריך לקבוע איתור מוקדם של ילדים שנתונים בסיכון התפתחותי. אני מתכוונת לשיתוף פעולה בין גורמים בריאותיים וחינוכיים ושירותי רווחה. ככל שנקדים את מערכת האבחון, הטיפול והשיקום בגילים אפס עד ארבע, כן נשקיע הרבה פחות לאחר מכן בטיפול ילדים ובשיקומם.

אדוני השר בוודאי יודע שמשרדו הקים ועדת מומחים לנושא הטיפול בגילאי אפס עד שלוש, בראשותה של פרופסור גליה רבינוביץ. זה קרה לפני 13 שנה, בשנת 1981. הוועדה החשובה הזאת הכינה תוכנית-אב לחינוך בגילים האלה, התוכנית נכנסה אחר כבוד למגירה, ומאז היא שוכבת שם.

בשנת 1988 הציע האגף לחינוך קדם-יסודי להכיר בחינוך ילדים בגילים אפס עד שלוש כנושא שהוא באחריות המשרד, אבל שום דבר לא בוצע.

לכן, אדוני השר, השאלה היא כזאת: האם לגיל הרך תהיה המערכת החוץ-משפחתית בסגנון של שמרטפיות, של החזקת ילדים, או בסגנון של מערכת חינוך? האם אנחנו נוכל להמשיך ולהשלים עם קיומה של מערכת מעונות וגני-ילדים, שרמתה איננה כדרוש בשנת 1994 ולקראת שנות האלפיים?

אני חושבת, שחוק כזה, שיקבע את האחריות של המדינה, יקבע גם את האפשרות של ההורים להיעזר במערכת של מעונות-יום וביום לימודים ארוך עד כיתה א'. לדעתי, זהו הפתרון האמיתי לכלל האוכלוסייה ובמיוחד לשכבות המצוקה. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את אדוני השר להשיב; בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול, אני מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי שהפנתה את תשומת לבי לעובדה שילדים ביישוב רהט לא נמצאים בגן-חובה. אני אבדוק זאת. גני-חובה מוטלים עלינו, על משרד החינוך, שלא כגני טרום-חובה, ואני אבדוק את העניין הזה ואשיב דבר לחברת הכנסת גוז'נסקי.

אמת שיש פער גדול בין המגזר היהודי לבין המגזר הערבי. במגזר היהודי יש שיעור אולי הגבוה ביותר בעולם של ביקורים בגני טרום-חובה בגילים שלוש עד חמש. אני רוצה רק להגיד לכם שאני עצמי לא ידעתי על כך, אלא רק מאז נכנסתי לתפקידי כשר החינוך, עד כמה מדינת ישראל מתקדמת בעניין הזה. כשאנחנו נפגשים עם שרי חינוך של מדינות אחרות, הם פשוט מתקשים להאמין שיש לנו סבסוד של גני-ילדים טרום-חובה. היתה כאן משלחת של מנהלים מארצות-הברית, היו כאן שרים ממדינות אירופה, והם אמרו שהם עדיין לא הגיעו לכך.

אבל דברייך, חברת הכנסת גוז'נסקי, הם נכונים. קיים פער גדול בין המגזר היהודי לבין המגזר הערבי. אכן, בשנה או בשנתיים האחרונות משרד החינוך עוסק בנושא הזה. אני אציין רק על קצה המזלג את הדברים שעשינו, ואני מסכים שאין בהם די.

קודם כול, עשינו פעולות הדרכה והשתלמות לגננות במגזר הערבי, במטרה להשוות את איכות הפעילות החינוכית-הלימודית בגנים אלה לזו שבגנים במגזר היהודי. פעולות אלה אכן נשאו פרי, ובשנה שעברה אירחה העיר נצרת כינוס חינוכי ראשון לגני-הילדים במגזר הערבי, מלווה בתערוכה.

התחלנו בהכנסה הדרגתית של התוכניות השונות הקיימות במגזר היהודי לגני-הילדים במגזר הערבי, לרבות שילוב גננות טיפוליות, לרבות נושאים של חינוך לתיאטרון, לקונצרטים, למוסיקה וכיוצא באלה.

כל התוכניות החדשות שנכנסו בשנתיים האחרונות לגני-הילדים במגזר היהודי, למשל נושא המחשוב, יושמו אוטומטית בגני-הילדים במגזר הערבי.

הקמנו לאחרונה יחידה לתוכניות לימודים במגזר. כל התוכניות החדשות מתורגמות מייד לערבית, והיחידה עוסקת גם בפיתוח תוכניות מיוחדות וייחודיות למגזר על-פי צרכיו. סליחה, זה לא הוקם

לאחרונה, זה קיים במשרד. מה שעשינו לאחרונה הוא, שנתנו משרת תקן לאחד המשכילים הערבים שנקלט במסגרת הפיקוח על גני-הילדים ועל החינוך בגיל הרך במגזר הערבי.

שיעורי הלמידה בגן טרום-חובה, כפי שציינה חברת הכנסת גוז'נסקי, הם נמוכים, אם כי לפי הנתונים שלנו הם יותר גבוהים מהנתונים שהיא מסרה, כיוון שאני חושב שכבר היתה עלייה מאז דוח מבקר המדינה. הנתונים שלנו הם: 53% מקרב גילאי ארבע ו-25% מקרב גילאי שלוש – נמוך ולא מספיק.

יש כאן גם בעיה. הגנים האלה מוקמים על-ידי הרשות המקומית. גם בכנס של ראשי רשויות מקומיות וגם בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת – יושב כאן חבר הכנסת האשם מחאמיד, ששמע אותי מדבר על כך – פנינו לראשי השלטון המקומי במגזר הערבי ואמרנו: תלכו לכיוון הזה, נעזור לכם. הרי אנחנו עוזרים להם בדרכים שונות ומגוונות. לא נוכל לקחת את הדבר הזה כולו תחת חסותנו; לא נוכל. אנחנו הולכים לפי מפת אזורי פיתוח, הכוללת היום בפעם הראשונה יישובים ערביים. הוספנו לטיפול הנקודתי שני כפרים ערביים: ג'סר-א-זרקא וביר-אל-מכסור, וכבר יש לנו היום כמה יישובים ערביים שנמצאים ברשימה הזאת של אזורי פיתוח. לא נוכל ללכת לכלל המגזר הערבי, רק בהדרגה, כפי שאנחנו הולכים במגזר היהודי.

אנחנו חושבים, שעל-ידי דרבון, תדרוך ועזרה של המשרד, נשכנע את הרשויות המקומיות הערביות להגדיל את מספר גני-הילדים.

אני רק רוצה לומר דבר אחד: לא הכול זה הממשלה, יש גם עניין של הקהילה ושל ההורים, יש גם נורמות שמקשות עלינו בעניין זה, בעיקר אצל נשים לא עובדות, שאינן רוצות להוציא מהבית ילדים בגיל הרך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל הניסיון – – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

נכון, במקום שנעשתה פעולה מקובצת, מרוכזת, עם הדרכה, בשיתוף פעולה עם ההורים, יש תוצאות, אבל אנחנו רוצים לעשות את זה ביחד עם ראשי השלטון המקומי כולו, ואנחנו גם חושבים, שבעזרת התפקיד המיוחד הזה של משכיל או משכילה ערבים בריכוז הנושא הזה נגיע להישגים יותר גדולים.

אני אומר בכל מפגש שלי עם ערביי ישראל: הממשלה, צריך לתבוע ממנה שתעשה הרבה יותר, על בסיס של שוויון, אבל, גם במגזר היהודי ההישגים הגדולים היו בגלל התובענות של הקהילה, של השלטון המקומי ושל ציבור ההורים, ואנחנו דורשים גם אותה מעורבות מציבור ההורים במגזר הערבי.

השאלה שהעלתה חברת הכנסת גוז'נסקי היא שאלה חשובה ונכבדה, שראוי לטפל בה. לשם כך אני מבקש ומציע להעביר זאת לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, דקה מן המקום. אתה ביקשת להציע להסיר את הנושא מסדר-היום. לאחר מכן נעבור להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ההצעה האחרת לא נועדה, חלילה, להסיר את הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי מסדר-היום, ההיפך הוא הנכון. אני חושב שהיא טענה בבחירת המסלול. הפנייה שלה בהצעה לסדר-היום היתה צריכה להיות לשרת העבודה והרווחה, ואני פונה לשר החינוך והתרבות, על אף העובדה שהוא השיב על ההצעה, להימנע מהפרוצדורה של העברת הנושא לוועדת הכנסת וכיוצא בזה, ולהעביר את הנושא לוועדה שיש לה כלים להתערב איכשהו בעניין, וזו ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, ועדת הכנסת תחליט אחר כך באיזו ועדה יידון הנושא.

מה רצית להציע, חבר הכנסת לס?

יורם לס (העבודה):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו מצביעים על העברת הנושא לוועדת הכנסת, שתחליט אם הוא יידון בוועדת החינוך והתרבות או בוועדת העבודה והרווחה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של תשעה, ללא מתנגדים וללא נמנעים, סוכם שההצעה לסדר-היום בנושא החשוב של מעונות היום וגני-הילדים תועבר לדיון בוועדה.

הצעות לסדר-היום

דברי ראש הממשלה כלפי השרה שולמית אלוני

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אני רוצה להגיד שיש לנו תקדים בנוהל סדר-היום. קיבלתי עכשיו הנחיה מהיושב-ראש שאנחנו ממשיכים בדיון על החינוך, אבל בגלל סדר-יום אישי, שלא מאפשר לחבר הכנסת זאבי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא בגלל זה, הנימוק אינו נכון, בגלל זה שאתם שיבשתם את כל סדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זאבי סיכם עם היושב-ראש, והוא ישמיע עתה את דבריו בנושא: דברי ראש הממשלה כלפי השרה שולמית אלוני, ולאחר מכן יהיו לנו עוד שני נושאים בתחום החינוך.

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה, עם כל הכבוד, אני לפני חבר הכנסת זאבי ברשימה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מצטערת. חבר הכנסת טמקין, נא לגשת ללשכת היושב-ראש. אנחנו ממשיכים עכשיו בסדר-היום כפי שהודעת.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת.

רון נחמן (הליכוד):

אל תצטערי, תשמעי את מה שיש לי לומר.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת, חברי הכנסת, אני אמרתי מי קיבל את ההחלטה.

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת להיכנס ללשכתו של היושב-ראש.

רון נחמן (הליכוד):

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסכים שאתה תהיה לפני, אבל אני לא מסכים שישבשו את סדר-היום.

קריאות:

רפאל פנחסי (ש"ס):

בנימין טמקין (מרצ):

אפשר לעשות הפסקה ולהבהיר את העניין הזה.

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מתחילה בחבר הכנסת זאבי, ופנייתכם תועבר ללשכת היושב-ראש לבדיקה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גם לנו יש דברים אחרים לעשות.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק, ופנייתכם מועברת לבדיקה בלשכת היושב-ראש. שמענו את הנימוקים. הנושא מועבר לבדיקה.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל זה עניין שאי-אפשר לתקן אותו אחרי בדיקה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. אני אומרת לכם שבודקים את פנייתכם. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא יכול לדבר יחד אתו.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להתחיל. הצעות לסדר-היום מס' 3110, 3131, 3166 ו-3174. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לפני כשבועיים ראש הממשלה את שרת התקשורת בכך שאפשרה לימין להשתלט על רשות השידור ופסק בשל כך שהיא נכשלה בתפקידה.

בלהט הוויכוח הזה הסביר ראש הממשלה: "משום שאת מאפשרת לטלוויזיה לצלם ולהקרין בלי סוף את ההפגנות נגדי מצד מתנגדי ההסכם עם אש"ף". דוגמה נוספת: "דוברי הימין, אנשי 'גוש אמונים' וח"כים מהאופוזיציה מופיעים בטלוויזיה הרבה יותר מאשר אנשי הקואליציה".

ובכן, אני נמנה עם האופוזיציה, ואני מתנגד להסכם עם אש"ף, וכמעט אינני זוכה להיות מוזמן להופיע בטלוויזיה או לדבר ברדיו. ייתכן שהעברית שלי איננה טובה דיה ואיננה משתווה בעילגותה לכמה משרי הממשלה, ואולי יש סיבות אחרות להחרמתי. אם כך ואם כך, נזכרים בי ברשות השידור כאשר נדמה להם בפעם החמישית שנתגלתה מחלוקת בסיעתי, ואז הם מבקשים לחגוג ומבקשים תגובה: עוד מחלוקת, עוד גידופים, עוד דם, והריר נוטף בהנאה מפיהם.

דומני שאני מכיר את אזורי עזה ויריחו מהיותי אלוף פיקוד המרכז, ודומני שאני יודע את דרכי המלחמה בטרור מהיותי יועצו של ראש הממשלה רבין למלחמה בטרור, ודומני שאני מכיר את השומרון מהיותי היום תושב השומרון, ודומני שאני יודע את ירושלים מהיותי דור חמישי לבני ירושלים, ודומני שאני מכיר את צה"ל מהיותי חייל בו מאז ייסודו ועד לתפקיד ראש אג"ם במטכ"ל, ודומני שאני מכיר את קהיליית המודיעין והביטחון מהיותי המתאם שלהם בתפקידי במשרד ראש הממשלה.

אבל חרף כל אלה לא הוזמנתי ולו פעם אחת להעיר הערה, לחוות דעה, לבקר או להציע. כאשר פניתי על כך למנהלי רשות השידור וציינתי תוכנית חדשותית שאינני מצליח לחדור אליה, היתה התשובה המנומקת של מנהלת התוכנית, כי זה "בשל שיקולים מקצועיים", וכך הופכת החרמה לשיקולים מקצועיים.

זה כשבוע אוסר צה"ל בפקודת שר הביטחון את הסיקור העיתונאי של "מבצע מכפיל". זה שבועות מספר אין מסקרים את ההפגנות והעצרות בכל הצמתים והכיכרות ברחבי הארץ. כאשר תמהנו בזמננו כיצד מסוקרת כל הפגנות של שלוש נשים בשחור, נענינו כי "זכות הציבור לדעת". אכן, עיקרון יפה וצודק, וחבל שהוא חד-צדדי.

יש כעת ימים שמתקיימות בהם 80 הפגנות באותה עת. אזרחי ישראל יוצאים משאננותם, עוזבים בית ומשפחה ויוצאים אל הכביש לצעוק, לזעוק, להתריע, להשפיע. עומדים שם יהודים מכל שדרות החברה: פועלים קשי-יום לצדם של אקדמאים, אמהות לצדם של תלמידים, יוגבים לצדם של חיילים משוחררים, תלמידי ישיבה לצדם של חברי קיבוצים. הם עומדים תחת שמש קופחת או בגשם זלעפות, הם באים בעצמם וחוזרים בכוחם שלהם; התגמול שלהם הוא צפירות האהדה וקריאות

העידוד של היושבים בכלי הרכב. וכך יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, בתקווה ובאמונה שתעבור ממשלת הזדון מן הארץ ועצתה תופר.

זה אולי "לא מזיז" לראש הממשלה, אבל זה מזיז לעם ישראל, ואם רשות השידור של ישראל היא בשביל העם בישראל – חובתה לכסות ולסקר זאת. על המעט והמזער שהיא הביאה יצא קצפו של ראש הממשלה, ושרת התקשורת ננזפה, ורשות השידור קיבלה הנחיות, וצה"ל קיבל פקודות, והעיתונאים גורשו או נעצרו, ואנחנו עדיין מתקשטים בנוצות של "מעוז הדמוקרטיה במזרח התיכון".

חדשות מטעם, ידיעות מצונזרות פוליטית, איפול והרחקה של עיתונאים מהפגנות, אלה הם מאפיינים של משטרים טוטליטריים של האתמול. בקואליציה של רבין-אלוני-זיאד יש גם גורמים ליברליים, שידעו לצעוק אתמול-שלושום על חופש המידע וזכות הציבור לדעת. איפה הם? למה נדם קולם? תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת זאבי, גם על העמידה בזמן. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש לשמור על מסגרת הזמן, מכיוון שסדר-יומנו טרם תם והוא עדיין עמוס.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי נדרש היום לנושא הזה של הביקורת שהטיח, או כאילו הטיח ראש הממשלה –

דוד מגן (הליכוד):

הטיח, הטיח.

בנימין טמקין (מרצ):

– – בשרת התקשורת, לולא ניחשתי, וניחשתי נכון, שאנשי מחנה הימין –

רון נחמן (הליכוד):

המחנה הלאומי.

בנימין טמקין (מרצ):

— — — ינסו לנצל את הדברים שיוחסו לראש הממשלה — — —

רון נחמן (הליכוד):

המחנה הלאומי.

היו"ר י' עזרן:

תסלח לי, הימין על-פי ההלכה היהודית — — —

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת רון נחמן — — —

היו"ר י' עזרן:

תסלח לי, זה יותר חשוב. ימין השם עושה חיל.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת נחמן, אתה צודק, אתה צודק. המחנה הלאומני.

רון נחמן (הליכוד):

בסדר, הלאומני. אני לא מבין, אמרתי משהו בוטה?

בנימין טמקין (מרצ):

תן לי פעם אחת לדבר בלי מקהלה. הזמן על חשבונך.

דוד מגן (הליכוד):

— — — למה הוא מגדיר את חבר הכנסת פנחסי כאיש ימין? הוא בחור טוב, למה לקלל אותו?

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר ואומר, שלא התכוונתי לרב פנחסי, והוא יודע שלא התכוונתי לרב פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

סיימתם? תודה.

דוד מגן (הליכוד):

זה היה במקום הודעה אישית.

בנימין טמקין (מרצ):

אמרתי, שאילולא נחשתי שאנשי הימין ינסו לנצל את המקרה הזה על מנת להראות מחדש את הצביעות שבביקורת שלהם כלפי ראש הממשלה, במקרה הזה, ושרת התקשורת. אחרי הכול, מי המציא אותן מדבקות שראינו מודבקות על המכוניות, על התקשורת העוינת, נוסח "העם נגד תקשורת עוינת"?

רון נחמן (הליכוד):

נכון, נכון, העם נגד.

בנימין טמקין (מרצ):

מי המציא את הדיבורים על המאפיה השמאלנית שהשתלטה כביכול על התקשורת? מי לחץ כל הזמן על התקשורת לשנות שמות, כמו למשל לא להגיד אף פעם "השטחים המוחזקים על-ידי מדינת ישראל" ובמקום זה לומר כל פעם מחדש "יהודה ושומרון"?

רון נחמן (הליכוד):

זה מהתנ"ך.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה נעשה כך על-פי הנחיה של היועץ המשפטי לממשלה. אתה פשוט לא יודע זאת.

בנימין טמקין (מרצ):

ובזמנו – – – חבר הכנסת יהלום, אני יודע שאתה הליווי המתמיד שלי כאשר אני עולה על הדוכן. תן לי פעם אחת לדבר בלי מקהלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש לך חוסר ידיעה. זו הנחיה של היועץ המשפטי לממשלה, והעיתונאים עוברים עליה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני יכול להמשיך? אני מבקש מאדוני היושב-ראש לאפשר לי להמשיך.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהלום, נתתי לאדוני לדבר, לא הפרעתי לך. תן לו להמשיך.

בנימין טמקין (מרצ):

ובכל זאת – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ביבי, אני מבין שאיחרת, שלום לך. מה שלומך?

היו"ר י' עזרן:

כל מי שנכנס, אדוני צריך להתווכח אתו? זה על חשבונך, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

בלי להתייחס ברגע זה לצביעות הזאת של הימין, אני רוצה לומר כמה מלים על הערכים של חופש העיתונות ועל הערכים של זכות הציבור לדעת. אני רוצה לומר לראש הממשלה, שאם האמירה שמייחסים לו בקשר לשרת התקשורת אומנם נאמרה כך על-ידו – –

שאול יהלום (מפד"ל):

נאמרה, נאמרה.

בנימין טמקין (מרצ):

– – היא מצטרפת לכמה התבטאויות של ראש הממשלה, שמראות שהוא עדיין לא הפנים מספיק כמה מהיסודות של משטר דמוקרטי במדינת ישראל.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי שמדבר...

בנימין טמקין (מרצ):

מי שמתבטא על האגודה לזכויות האזרח כעל "אגודה לזכויות החמאס", ומי שמתבטא שיש מקומות שיש להם מזל כי אין להם אולי בג"ץ ואין להם "בצלם", ומי שאומר ששרת התקשורת לא שולטת מספיק באמצעי התקשורת, ושהם נשלטים על-ידי הימין, לא הפנים כמה ערכים, שחשוב שכל מדינת ישראל וכל אזרח במדינת ישראל יפנימו אותם.

זה שידוע מזמן שבימין לא הפנימו את הערכים האלה, וידוע שלא הפנימו אותם – לא הפנימו את שוויון ערך האדם ואת שוויון ערך העמים, ולא הפנימו את זכות הציבור לדעת ואת זכות הציבור לבקר – לא מצדיק את זה שגם ראש הממשלה – – –

רון נחמן (הליכוד):

מאיפה ההתנשאות הזאת?

בנימין טמקין (מרצ):

– – – לא מצדיק את זה שגם לראש הממשלה יש לפעמים ביטויים שמראים שגם הוא לא הפנים אותם ערכים, ולדעתי חשוב לומר את הדבר הזה באופן ברור.

אנשים שואלים לפעמים: מה ההבדל ביניכם לבין אנשי מפלגת העבודה? – ההבדל, בין היתר, הוא בכך שאנחנו מפנימים את הערכים האלה כערכים יסודיים של החברה.

מי שהיה צריך עוד הוכחה להבדלים האלה, קיבל אותה בוועידה האחרונה של מפלגת העבודה, שבה קיבלו החלטה שמשמעותה: שלילת הזכות של הציבור לבחור באיזה ארגון ובאיזו קופת-חולים הוא רוצה להיות חבר. עובדה היא שמפלגת העבודה מזלזלת בזכות הציבור לבחור את קופת-החולים ובזכות הציבור לבחור אם הוא רוצה להיות חבר באיגוד מקצועי או לא, ועובדה היא שמפלגת העבודה נשמעים ביטויים כאלה, ולפעמים אפילו מראש הממשלה, וזה ההבדל.

צריך לומר לכל אזרחי מדינת ישראל, שעל כולנו להפנים את הערכים היסודיים של זכות הציבור לדעת וזכות התקשורת לפרסם.

שאול יהלום (מפד"ל):

כמו שאתם הפנמתם.

בנימין טמקין (מרצ):

כמו שאנחנו הפנמנו, חבר הכנסת יהלום, זו עובדה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בנימין טמקין (מרצ):

עובדה היא שמבקרים את שרת התקשורת, השייכת למפלגת מרצ, על כך שהיא לא עושה מאמצים להתערב בתכנים ובמסר בתקשורת, מאמצים שהם בלתי רצויים מבחינה דמוקרטית. הלוואי שאתם הייתם לומדים עוד הפעם את השיעור הזה של שולמית אלוני בקשר לזכויות האדם, לזכויות האזרח ולחופש התקשורת.

אני רוצה לומר, שאין שחר לכל ההאשמות שהתקשורת נופלת פעם לידי הימין ופעם לידי השמאל. התקשורת מבצעת את פעולתה, והיא איננה לא בידי הימין ולא בידי השמאל. עם זאת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת בשביל לומר משהו לתקשורת, לאו דווקא בכיוון של שליטה של הימין או של השמאל אלא בכיוון אחר לחלוטין.

אני רוצה לספר על ניסיון אישי שלי השבוע בכנסת. הקדשתי חודשיים להכנת הדיון הראשון שהיה בכנסת אי-פעם – אני אומר את זה באחריות – על הנושא של נערות במצוקה בישראל. התגלו מספרים נוראים ועובדות קשות ביותר לגבי הזלזול וההזנחה הפושעת שהיו במשך השנים בטיפול בנערות במצוקה. חוץ מ"גלי צה"ל", שבאו לדיון ואמרו שם כמה מלים על העניין, שום עיתון לא מצא לנכון לכסות אפילו במלה אחת את הדיון שהיה פה, בכנסת. באותו שבוע – אני מעיד על עצמי, לא על חבר כנסת אחר – היה פה דיון פשוט מבזה, סליחה, וחבר כנסת אחד קרא לחבר כנסת אחר "מפגר", ביטוי של גנאי ועלבון שמעליב רק אותו עצמו. אני כתבתי מכתב לוועדת האתיקה והתלוננתי על כך שחבר כנסת ביזה פה את כל הכנסת, ביזה את המפגרים ופגע במשפחותיהם. בדיווח על הביטוי "מפגר" כל העיתונים היו מלאים, זה אפילו הוזכר בטלוויזיה, וגם אני נהניתי מן העניין הזה.

זה אומר משהו גם לגבי חובתה של התקשורת להעמיק לפעמים בנושאים שהם הנושאים המרכזיים, כדי שהציבור שרואה אותנו לא יחשוב שכולנו עוסקים רק בפגיעה אישית ובביטויים מעליבים האחד כלפי השני.

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה לא שמת מדבקה "התקשורת עוינת"?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, ביום שאני אצטרף למחנה שלך אדביק כל מיני מדבקות: שלום עם הגולן, גשם בלי טיפות מים, כל מיני דברים שהם גאוניים באותה מידה, ואולי אדביק גם מדבקה "התקשורת עוינת". התקשורת איננה עוינת, התקשורת היא הראי שמראה אותך ואת המחנה שלך על הערכים שלכם ואותי ואת המחנה שלי על הערכים שלנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת מאיר שטרית.

שאול יהלום (מפד"ל):

עכשיו צריך להיות חבר הכנסת גונן שגב.

היו"ר י' עזרן:

עבר זמנו. קראתי לו והוא לא הופיע.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי רק מתחיל זמנו.

היו"ר י' עזרן:

נכון. הכוונה היא שעבר תורו. על איזה זמן אתה מדבר – לפני התאונה בצומת הלא-מרומזר או אחריה? בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנצל מראש על איכות הקול שלי, כי רק היום קמתי ממחלה, אבל חשבתי שחשוב לבוא כדי להביע את דעתי בסוגיה המונחת בפנינו ולא רציתי לוותר על זכותי להעלותה.

אני מוכרח לומר, שאין דבר שמתמיה אותי כל כך כמו הנזיפה של ראש הממשלה בשרת התקשורת על כך שהטלוויזיה הכללית, הערוץ הראשון, חשוד ביתר ימניות. מה זאת אומרת? אם הוא נזף בשרת התקשורת, הוא כאילו רואה בשרת התקשורת העורכת של הטלוויזיה ואומר לשרה הפנאטית, הימנית הזאת, שולמית אלוני: את חשודה בכך שאת עורכת את הטלוויזיה כך שישדרו רק את הימין ורק את הפגנות הימין. הרי זה מטורף.

אם הוא חושב כך על השרה אלוני, אני מציע לו שיעביר את השרה הפנאטית, הימנית, הסופר-קיצונית הזו מתפקידה וימנה במקומה איזה שמאלן ידוע, כמו רפול אולי, או את יעד – יש עכשיו סיעה חדשה בכנסת – אחד מאנשי צומת.

היו"ר י' עזרן:

לא שמעתי כלל שהיתה נזיפה. היתה נזיפה או הערה?

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, זה היה בממשלה בעת הדיון על תקציב רשות השידור, והוא אמר מה שאמר.

היו"ר י' עזרן:

מה הוא אמר?

שאל יהלום (מפד"ל):

שרת התקשורת נכשלה בתפקידה, באשר הטלוויזיה ורשות השידור משתוללות ועושות כל מה שהן יכולות כדי להראות את הימין – – –

היו"ר י' עזרן:

זה אולי עם שיפוץ של חבר הכנסת יהלום. הוא אמר "משתוללות"?

שאל יהלום (מפד"ל):

אתמול הוא שלח את היועץ המשפטי לוועדה לביקורת המדינה והוא חזר בו מהדברים.

היו"ר י' עזרן:

אני שמח שהוא חזר בו. תודה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שום שר לא יכול היה ולא יכול היום לכפות את עמדתו ודעתו על רשות השידור. זאת אילוזה ששר יכול לכפות דבר כזה.

היו"ר י' עזרן:

רבתי, אתם רוצים לעזור לו לדבר כמה שפחות?

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני, הזמן הזה לא על חשבוני?

היו"ר י' עזרן:

לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חושב, שמי שראוי לנזיפה בעניין הזה הוא דווקא ראש הממשלה ולא שולמית אלוני. אני מתפלא על גישתו לעניין הזה. דבר אחד אפשר לומר לזכותו, שזאת הוכחה כי הוא כנראה צופה בטלוויזיה הכללית וב"מבט לחדשות".

אני תמה: ממתי הטלוויזיה אמורה להיות כלי שרת בידי שלטון? ממתי הממשלה אמורה לערוך את החדשות בטלוויזיה? זה היה בעבר, בתקופה של בן-גוריון, אבל כבר עברו הימים האלה. גם בתקופת שלטון הליכוד תמיד הממשלה האשימה את התקשורת על כך שהיא תוקפת את הממשלה. אבל מה הפלא? תפקידה של התקשורת הוא להיות כלב השמירה של הדמוקרטיה ושל הממשלה, תפקידה לחשוף את הנגעים, את הפגעים ואת מעשי הממשלה ומחדליה, לא לספר חדשות טובות לציבור.

אם ראש הממשלה לא מבין את זה, ואולי מעדיף להיות באופוזיציה ולקבל ביטוי טוב יותר בתקשורת – אנחנו מוכנים להתחלף, יעביר את השלטון לליכוד, אנחנו מוכנים לספוג את הביקורת של הטלוויזיה

ושל התקשורת ולקבל מנה של צוננים יום-יום, והוא יישאר באופוזיציה ויקבל את אהדת הקהל. אני מוכרח לומר, שנעלמה ממני החוכמה המרובה בעמדה של ראש הממשלה.

אינני חבר בסיעת מרצ, אבל בהחלט לא מוצא חן בעיני שהשרה אלוני, במיוחד השרה אלוני, נפגעת על-ידי ראש הממשלה מסיבות שונות פעם אחר פעם. זה התחיל בהדחתה מתפקיד שרת החינוך, ולצדדי אני מרצ שתקו.

רן כהן (מרצ):

או... אני הליכוד צעקו או אני מרצ?

מאיר שטרית (הליכוד):

הבעתי את דעתי זו גם בעבר, כאשר הוציאו אותה. אני יכול להראות לך את זה מצוטט בתקשורת.

בנימין טמקין (מרצ):

שאל את חבר הכנסת יהלום, הוא הרי "הגן" עליה לאורך כל הדרך.

מאיר שטרית (הליכוד):

אינני מסכים עם דעותיה של שולמית אלוני, אבל אני חושב שהיא עשתה עבודה טובה במשרד כשרת החינוך ושזו היתה שטות להחליף אותה באמצע כהונתה בגלל תביעה של מישהו. אני חושב שהיא לא זכתה לגיבוי שלכם בעניין הזה, אבל זו בעיה שלכם, מה אכפת לי, אני לא נכנס לתוך סיעת מרצ.

הדבר השני הוא, שבימים אלה ראש הממשלה לוקח מתחת חסותה את תחנות הרדיו הפרטיות. הגשתי בשבוע שעבר הצעה לסדר-היום, שהועברה למליאה, על כך שהוא לוקח את הנושא הזה מתחת חסותה ומעביר את הנושא של תחנות הרדיו הפרטיות לערוץ השני. מה הקשר? למה הרדיו הוא לא באחריות משרד התקשורת?

שרת התקשורת ש' אלוני:

ימי מפא"י העליזים.

מאיר שטרית (הליכוד):

מותר לעשות הכול ככול מכול, למה אי-אפשר לעשות סדר בבלגן? אני לא יכול להבין את ההיגיון שבגישה או בתפיסה הזאת.

לכן אני רוצה לומר לראש הממשלה: הנזיפה שלך איננה במקומה. אני מציע שתחזור בך ממנה. זו לא רק פגיעה בשולמית אלוני, זו גם פגיעה בעובדי הטלוויזיה הכללית, שהם אמונים על תפקידם ויש ביניהם אנשים מוכשרים ביותר. אני מכיר מקרוב את חלקם, כי הייתי פעם חבר הוועד המנהל, יחד עם ידידי אריאל ויינשטיין, במשך שתי קדנציות, לפני הרבה שנים. אני מכיר חלק רב מהאנשים שנמצאים שם. יש שם אנשים מוכשרים, שעושים עבודתם נאמנה. לא תמיד אני מסכים אתם, אבל זו בדיוק הבעיה. התקשורת לא חייבת להסכים לא אתי ולא עם ראש הממשלה, היא חייבת לנסות ולהביא לידי ביטוי בצורה אובייקטיבית את האירועים ואת ההתרחשויות.

הגיעו הדברים לידי כך, שהיום גם אוסרים על הטלוויזיה והרדיו לסקר את "מבצע מכפיל". זה גם נשמע לי מטורף. מה זאת אומרת, צנזורה ממלכתית על תחנות רדיו? מה חושבים, שאם לא מסקרים אותם בטלוויזיה הכללית, אז רשתות אחרות בעולם לא מסקרות אותם?

העולם הפך להיות כפר. כל בן אדם עם מצלמת וידאו קטנה יכול לצלם כל אירוע ולהעביר אותו כמעט לכל העולם בו-זמנית. לכן אני לא יכול להבין את ההיגיון שבניסיון לערוך את רשות השידור ואת הטלוויזיה הכללית.

לכן תרפה מזה, אדוני ראש הממשלה. תן אפשרות לשרת התקשורת לעשות את פעולתה. אני חושב שהיא עושה אותה נכון בזה שהיא איננה מתערבת בעריכה של הטלוויזיה. כך צריך לנהוג שר התקשורת. שר התקשורת, תפקידו לקדם את האמצעים שיש בידי רשות השידור, לדאוג לפיתוח האמצעים, לקידום רשות השידור והטלוויזיה לעידן חדש, כמו שמקובל בעולם, ולא להתערב בעריכה היומיומית של רשות השידור.

יכול להיות שכיוון שאני שייך לליכוד, זה נשמע כאילו אני מגן על הטלוויזיה משום שהיא מסקרת את הימין, כהגנה על שרת התקשורת. לא כך הדבר. אני מדבר על העיקרון שבעניין. גם כשממשלת הליכוד היתה בשלטון ולא מעט מחברי תקפו לא אחת את התקשורת, אני לא הייתי שבע רצון מההתקפות על התקשורת, כי אני חושב שתפקידם וחובתם של אמצעי התקשורת להביא לידי ביטוי בצורה מאוזנת ואובייקטיבית את ההתרחשויות.

אני מקווה ומבקש להעביר את הצעתי זו לוועדה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתה לא יכול לבקש – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

בסדר, אני לא מבקש שום דבר.

דוד מגן (הליכוד):

אתה צריך לבקש דיון במליאה.

מאיר שטרית (הליכוד):

בסדר. אני חושב שצריך לקבוע כללים, עד איפה מותר לראש הממשלה להתערב ובמה אסור לו להתערב, ובעניין הזה אסור לו מכול וכול לשים אפילו אצבע ולנגוע בזה אפילו במקל מרחוק, כי ההתערבות לא תצלח. זה לא מביא לו שום תועלת, רק נזק לממשלה שלו ולשרת התקשורת שלו, שהיא שרה טובה. מספיק הוא חיסל אתמול שר אחד, לא צריך לחסל עוד שר. EASY, פרה, פרה.

היו"ר י' עזרן:

אפשר לשאול אותך שאלה אחת?

מאיר שטרית (הליכוד):

בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

האם אדוני חושב שהסיקור של הטלוויזיה הוא מפני אהדת הימין, או מפני שרוצים להראות שהימין פרוע ומשתולל? אל תחשוב שזה כל כך פשוט. אני שואל, מה המטרה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חושב, שגם אילו אתה היית בנעליים של עורך החדשות בטלוויזיה, והיית יושב בישיבת הבוקר כדי לקבוע מה אתה מסקר באותו יום לחדשות, ואתה שומע שבמקום אחד מתנחלים מקימים מאחז חדש, ובמקום שני יש הפגנות בכל צומתי הרחובות, אתה לא יכול להתעלם מזה. גם אם עמדותיך מנוגדות לחלוטין לעמדות הימין, אתה לא יכול להתנגד לסיקור של זה.

היו"ר י' עזרן:

מה המגמה?

מאיר שטרית (הליכוד):

האם המגמה מאחורי זה היא מגמה מפותלת, להראות את הימין בהשתוללותו – אני לא נבהל מזה. כל עוד יראו את הימין בפעולתו, במה שהוא עושה, ולא ישימו אותו מתחת לשטיח כמו שעשיו מנסים להסתיר את "מבצע מכפיל", ולא נותנים לסקר אותו, זה ודאי הרבה יותר רע מאשר להראות את האירועים בביצועם. הימין יכול לא לשחק לידיים שלהם. הרי הימין לא חייב להשתולל ולהופיע כמתפרע. הוא יכול להופיע בהפגנות מכובדות, להילחם על דעותיו, להשמיע את דעותיו ולשכנע את הציבור, זה תפקידו. הוא לא חייב לשחק לידיים של התקשורת באותה מידה שאתה חושב שאפשר לעשות משהו מפותל ולעשות היפכא מסתברא.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת הרב פנחסי, בבקשה; אחרון הדוברים בנושא הזה, כמובן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה למחות על צורת סדר-היום של הישיבות; על כך שהיינו צריכים ללכת ולמחות בפני היושב-ראש על שהחליט להקדים חבר כנסת אחד בשעה וסדר-היום שובש. אני חושב שגם לחברי הכנסת יש מחויבויות אחרות והם צריכים לדעת מראש את סדר-היום, כדי שיוכלו להיערך בהתאם.

היו"ר י' עזרן:

אבל חברי כנסת גם מחויבים לשבת במליאה שמונה שעות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הבנתי שהיתה בעיה עם השרה שולמית אלוני, שלא יכלה להגיע בזמן. אחרי שהיא הגיעה אמרו שרוצים להמשיך בסעיפים שנוגעים לחינוך.

בנימין טמקין (מרצ):

זה לא מצדיק את הקפיצה של חבר כנסת אחד. העדיפו חבר כנסת אחד שהיה בסוף התור והקדימו אותו. אין לזה שום הצדקה.

היו"ר י' עזרן:

הרי זה הנושא, שמעדיפים את הימין. לכן העדיפו את חבר הכנסת רחבעם זאבי.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל כאן לא תקשורת.

היו"ר י' עזרן:

זה לפני כל התקשורת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היושב-ראש החליט שהוא יהיה ראשון, ינאם וילך, ואנחנו נחכה לסוף. יגמרו את כל סדר-היום של שר החינוך, בעוד שעתיים, ואחר כך השרה אלוני תגיע לתת לנו תשובות. לכן מחינו, ולשמחתנו נענינו חלקית. אבל אני חושב שלהבא סדר-היום צריך להיות מסודר.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראש הממשלה מר יצחק רבין השמיע דברי ביקורת על תפקודה של שרת התקשורת, כשהרקע לדברי הביקורת שלו הוא אופי השידורים ברשות השידור.

כמו בסיפור הידוע, שבו אמר הרב לכל אחד שהוא צודק, דומני שכאן אפשר לומר בשינוי: ראש הממשלה צודק בעובדות אבל טועה במסקנות – העובדות כלפי "קול ישראל", לא כלפי תפקודה של השרה.

אכן יפה ענתה והשיבה שרת התקשורת, באומרה כי היא לא תסתום פיות. היא הרי האחרונה שתעשה זאת. יישמע לכם אולי מוזר שאני עומד פה ומגן על השרה אלוני, אבל אי-אפשר שלא לכבד את תגובתה כפי שהובאה בעיתון. עד כאן, מורי ורבותי.

אדוני היושב-ראש, לגבי הפרסום שהיה בעיתון, פרסום שלא הוסיף כבוד לא לראש הממשלה, לא לשרת התקשורת ולא לרשות השידור.

דוד מגן (הליכוד):

למה לשרת התקשורת? זה כן הוסיף לה כבוד.

היו"ר י' עזרן:

רגע, תן לו לומר את דברו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

המחלוקת בין שרים לראש ממשלה מוסיפה כבוד, לדעתך?

בנימין טמקין (מרצ):

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל, כיוון שעלה הנושא, לא נוכל שלא להתייחס אליו, ועניין השידורים ב"קול ישראל", הן ברדיו והן בטלוויזיה, בעיקר בערוץ השני, מחייב ומצדיק דיון.

רק היום קראנו בעיתון על תלונת ההסתדרות בגין הפרת כללי האיזון בשידורי הרדיו והטלוויזיה. כמעט מדי יום מושמעות טענות קשות. רווחת איזו תחושה של חוסר אחריות וקלות ראש ודעת ברשות השידור, שוב, בעיקר בטלוויזיה ובערוץ השני.

ראש הממשלה זעם על צילומי הפגנות הימין, לדעתו ביתר הרחבה ויותר ממה שמצדיק השיקול המקצועי. למען האמת, תמיד השלטון מרגיש שהטלוויזיה נגדו, כך כאשר שלט הימין וכך היום. כנגד זה, בהחלט ייתכן שהצדק עם ראש הממשלה. בכל מקרה, הטענה הזו מצדיקה בדיקה והסקת מסקנות.

רבתי חברי הכנסת, יש בעיה עקרונית היום בערוצי הטלוויזיה, והיא היא שורש הבעיה. כוונתי לתחרות הקשה בין הערוצים ובינם לטלוויזיה בכבלים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

התחרות היא בעיה או ברכה? התחרות היא ברכה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הרי אני הייתי שר התקשורת, שדחף את התחרות. אבל אני רוצה תיכף להסביר במה אני חושב שקשה התחרות ביניהם. הם יורדים לרמה שלדעתי לא צריך שתהיה. התחרות גורמת לירידה למכנה המשותף הנמוך ביותר, גורמת להקרנת תוכניות זולות, תחרות שמביאה לחיפוש סקופים בכל מחיר, גם במחיר הרס אנשים, ביזוי אידיאליים, הפרת כללים אתיים ותוכניות קלוקלות.

יש, לצערנו, הידרדרות מוסרית וערכית, ואם זו תימשך, חס ושלום, השלכותיה תהיינה הרוות אסון. ועל זה נאמר: אוי לעיניים שכך רואות.

כנציג ציבור של אלפי אנשים דתיים, מסורתיים וחרדים, אני רואה חובה כאן למחות מחאה נמרצת על יחס רשות השידור והטלוויזיה והערוץ השני כלפי קודשי ישראל וכלפי הציבור הדתי הרחב. בשידורים ניתן פתחון-פה לכל מי שחורץ לשון נגד קודשי ישראל, שידורים לא מאוזנים בעליל, שידורים שהם לפעמים על גבול האנטישמיות.

איני רוצה לבוא פה ולמנות מקרים רבים, איני רוצה גם מעל במה זו לנקוב בשמות של אנשים ותוכניות. אם הנושא יוברר בפורום מצומצם יותר, אעשה זאת, בלי נדר. אזכיר רק מקרה אחד, בפרשת קבורת חייל יהודי ליד קברו של סגן-אלוף ירקוני, התקשורת חגגה, הסיתה – הזדמנות לתקוף את ההלכה היהודית ונגד הדתיים. איך ייתכן, להילחם יחד אפשר ולהיקבר זה לצד זה יהודי ולא-יהודי אי-אפשר? היו כאלה, אפילו שרים, שדרשו לפטר את הרב הראשי לצה"ל על החלטה זו. עד שבא חבר הכנסת אורי אור ושפך אור על העניין, שהחלטה היתה של שר הביטחון וראש הממשלה, שדווקא כשסגן-אלוף ירקוני נפטר ממחלה ולא במסגרת שירותו הצבאי, בהתחשבות מיוחדת בו הוחלט לאפשר לקבור אותו בבית-קברות צבאי, והם ביקשו לקבור אותו על-פי טקסי העדה המוסלמית, ואז פתחו שורה חדשה.

לצערי, כל הזדמנות שאפשר לתקוף את ההלכה והדתיים – זו "מצווה", והתקשורת עושה את זה בגדול.

במאמר מוסגר: מה קורה להתחייבות הערוץ השני? הם הבטיחו להקדיש זמן שידור לתוכניות דתיות ומסורתיות. למה זה לא מבוצע בפועל?

אדוני היושב-ראש, לדעתי, הנושא מצדיק דיון, כאמור, בעיקר מול ונוכח הטענות שהעליתי, ואבקש לקיים עליו דיון במליאה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרון:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת רפאל פנחסי. בבקשה, גברתי השרה תתייחס לכל המציעים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת פנחסי, אני שמעתי את הביקורת שלך על הערוץ השני. אף שהדעת מחייבת שבמדינה דמוקרטית כל הערוצים יהיו מרוכזים תחת שר אחד, שהוא מחלק את התדרים ואת הספקטרום ולא מתערב בשידורים, מפלגת העבודה חשבה שאסור למסור את כל הערוצים לשר אחד, בייחוד שאינו של המפלגה. כי לפי שיטתה של מפלגת העבודה, מי שאחראי פרלמנטרית הוא כנראה גם עורך ראשי. לכן, החלק הזה של הערוץ השני, שיש לך תלונות כלפיו, שייך לשר שמעון שטרית, והוא האיש שיכול ורוצה וישמח להתערב שם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

השרה יודעת שאם יש לחבר כנסת הזדמנות להביע את דעתו הוא משתמש בה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

ואני ניצלתי את ההזדמנות שאתה ניצלת לצורך אותו עניין.

רבותי, עברו הימים שבהם היו הרדיו והטלוויזיה המדורה של השבט, שכולם יושבים מסביב למדורה וראש השבט מכתוב. כשהיה ערוץ אחד, מדינה קטנה, עולם סגור, אז החזיקו את כלי התקשורת אצל ראש הממשלה, לא היתה רשות שידור מסודרת והם הכתיבו. כל מי שלא ראה אז טלוויזיה בערב – למחרת בבוקר לא ידע על מה מדברים.

אין עוד המדורה של השבט. יש תקשורת, יש תחרות בתקשורת, ויש רשת ציבורית אחת שחובה עלינו לשמור אותה מכל משמר – בכוונה אני משתמשת בביטוי "ציבורית" ולא "ממלכתית", שמא המלה "ממלכתית" תהיה נרדפת ל"ממשלתית" – שהיא צריכה לשרת את הציבור. עלינו לעמוד על המשמר שיהיו לה מנגנונים פנימיים לשקלול ולבקרה עצמית של שמירת איזון כזה או אחר, מפני שאי-אפשר כל יום שהכול יהיה מאוזן, אבל שיהיו לה מנגנונים פנימיים לשקלול, ושהיא לא תהיה תלויה ב-RATING של התחרות, מפני שאם היא תהיה תלויה ב-RATING של התחרות, אז תוכניות כמו למשל מוסיקה, או תוכניות דת, או תוכניות של "מבט שני" – לעולם לא יראו אותן. על כן יש להקפיד בשמירת האופי הציבורי של רשות השידור.

אם יש פגמים בחוק מבחינת האיזון, אם כי מעולם, לפי מיטב זיכרוני, לא פעלה הרשות בצורה הרמונית ונכונה כמו בתקופה האחרונה, שאין מריבות פנימיות לא בין המועצה לבין הוועד המנהל ולא בין המנהלים בינם לבין עצמם, וזו פעם ראשונה שהדברים מתנהלים כראוי; יש שם ועדה שמדי בוקר חוזרת ומבקרת את עצמה האם הם חרגו לכאן או לכאן, כיצד לאזן ובמה הם טעו.

בנימין טמקין (מרצ):

למה התקשורת לא מפרסמת את העובדה הזאת?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אז אני, כמי שצריכה להיות להם לפה במקום הזה ולשמור שיהיה חוק נכון ויהיה איזון נכון, מבחינת דרכי הבקרה ולא מבחינת ההתערבות, אומרת שהדברים עשויים כראוי, גם כאשר יש שם טעויות. שהרי גם בעיתון הטוב ביותר, הנפלא ביותר, כאשר אתה צריך לספק חדשות, קורה שיש טעות, ומתקנים אותה למחרת בדרך זו או אחרת, ולדעתי פועלים נכון.

יש לממשלות רצון להופיע הרבה בתקשורת, מפני שהן השולטות. ואין לממשלה סובלנות מספקת לשמיעת האופוזיציה. לאופוזיציה יש כלי אחד: להראות את עצם קיומה. ולעתים עושים גימיקים ולעתים הגימיקים מצליחים. ראש הממשלה זעם על כך ששידורו למעשה הצגה מבוזמת. אני לא ראתי את ההצגה. והזעם הנוסף עלי הוא, שאני לא יושבת וצופה בטלוויזיה. אני גם עובדת ועוסקת עוד בכמה דברים וגם קוראת ספר. היה מבויס. אז קורה לפעמים דבר מבויס, ועושים גימיקים. אי-אפשר לבוא בטענות לאופוזיציה, שרוצה להעביר את דברה, שדברה לא יישמע.

הממשלה רוצה שדברה יישמע. היא חושבת שלא די בכך שמופיע פעם ראש הממשלה. לא קרה, בשום מדינה, שראש ממשלה הרוצה לומר את דברו – שלא נתנו לו להופיע. אז יש ראש ממשלה, ויש שר החוץ שגם הוא לא מרוצה מהשידורים. ויש עוד שרים שמופיעים.

יש לממשלה הרגשה שקולה לא נשמע מספיק? תקבע הממשלה דובר משלה, וכאשר יש דברים שבהם יש צורך בתגובת ממשלה כממשלה, יפנו לדובר, כמו בכל משרד ובכל עסק ובכל מערכת אחרת, אם הממשלה סבורה שתגובה של שר זה או שר אחר או פקיד זה אינה מספקת אותה.

אני הצעתי לראש הממשלה – זה טוב לציבור, זה טוב לעניין, זה טוב לממשלה, שיהיה לה דובר משלה. אבל בין הכעס על תוכנית כזו או אחרת לבין היצר להחזיר אותנו לימי השבט היושב מסביב למדורה, וראש השבט יכתוב – זה דבר שאינו מתקבל על הדעת.

צדק חבר הכנסת בני טמקין, שרבים מאתנו בבית הזה עדיין לא הפנימו את הערך של דמוקרטיה, את הדבר הבסיסי – שהדמוקרטיה בנויה על איזונים וריסונים, ושכל מה שמותר לי להגיד מותר גם לאחר להגיד. אני גם יכול שלא להקשיב. אפשר לסובב את הכפתור. אבל אם אתה שומע וזה מרגיז אותך – זה נאמר כדי שירגיז אותך לפעמים. זה לא נורא, גם אתה אומר ועושה דברים שאינם לטעמו של זולתך.

בהקשר זה יש לי ויכוח עם מפלגת העבודה ועם התפיסה שלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי יש לך נתונים על זמן מסך של קואליציה ואופוזיציה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אין נתונים כאלה, וגם אי-אפשר לעשות אותם. כשאתה רואה אירועים – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

בחדשות, "מבט לחדשות".

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני יכולה לבקש לעשות – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בחוק נאמר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני לא חושבת שזה טוב לעשות איזון כזה. אני חושבת שזה לא נכון. מדוע זה לא נכון? מפני שאתה יכול לעשות את זה רק אם אתה לוקח פרק זמן ארוך. מדוע? בתקופה מסוימת יש לך הרבה הפגנות של ציבור מסוים, של האופוזיציה, אחרי זה יש לך רגיעה. אם אתה תעשה את זה בתקופת המהומות, שהן חדשות – והרי יש ייצור של חדשות, וחדשות אתה לא יכול לעשות לפי מפתח כזה או אחר. מה אתה צריך לעשות?

מאיר שטרית (הליכוד):

שרת התקשורת ש' אלוני:

בצדק נהגה הטלוויזיה, ופה היתה גם כן תרעומת של שרים אחרים, שעל תגובות של הממשלה נתנו לבנימין נתניהו להגיב. מדוע? מפני שהוא דובר המפלגה האופוזיציונית הגדולה, ובצדק נתנו לו להגיב.

אם לממשלה יש הרגשה שלא נותנים לה להגיב, שהיא תקבע לעצמה דובר, שהוא יהיה האיש, שאם יש צורך בתגובה מהסוג הזה, תהיה התגובה.

יש לי יכוח עם מפלגת העבודה. הוויכוח הזה הוא חלק מהוויכוח הכללי שיש לנו עכשיו בהתייחסות שלהם לפרלמנטריזם בכלל ולרשויות השונות. וכנראה הם עדיין צריכים, כפי שאמר ידידי חבר הכנסת בני טמקין, להפנים כמה עקרונות ולהבין שהשר הממונה על רשות השידור, או על הכבלים, או על הרדיו האזורי, איננו הופך את הרדיו האזורי לכלי למפלגה שלו, או לבחירות לפריימריס, אלא הוא צריך לעמוד על המשמר שאומנם יפעל בהתאם לתנאי הזיכיון, לא להכתיב את התכנים אלא לעמוד על המשמר שיפעל בהתאם לתנאי הזיכיון ולא מעבר לכך, ושיהיה לו שירות נכון, ושלא יהיה פירטי.

לצורך העניין הזה של דברי ראש הממשלה, אני חייבת לצטט. אתמול כבר הובא הדבר הזה לוועדה לענייני ביקורת המדינה, ובשמו של ראש הממשלה הופיע היועץ המשפטי של משרד ראש הממשלה, הולנדר, והוא מסר בשמו של ראש הממשלה, שהביקורת שנמתחה התייחסה לכמה תוכניות שהיה בהן שיקול דעת מוטעה, ואמרתי לכם אילו – היו שני מקרים של ביום – ושברך כלל הוא חושב שהטלוויזיה הישראלית, או רשות השידור, פועלת באופן מקצועי ודעתו נוחה ממנה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא הוסיף שהוא מתנצל.

שרת התקשורת ש' אלוני:

כן, והוא מתנצל על הדברים.

לאור הדברים שהוא כבר אמר בוועדת הכנסת ולאור העמדה, שאני מקווה שאנחנו תמימי דעים בה, שהרשות היא רשות ציבורית ואין אנחנו צריכים, לא שר ולא חבר הכנסת, להתערב בתכנים ובעריכה, ואני מבטיחה, ככל שאני נמצאת שם, לעמוד על המשמר שכך יהיו הדברים ושנצליח לחזק את הרשות הציבורית גם בשטחים הנוספים האחרים על מנת שלא תרד לאותה רמה שעליה אתה דיברת, חבר הכנסת פנחסי, ושאני כאזרחית שותפה אתך בהערכה שכמה דברים שם חרפה לציבור לראות אותם, וכבר דנו על כך – אני מציעה להסתפק בתשובתי. ואנחנו, יש לנו כלים נוספים לעמוד על המשמר על מנת שהרשות הציבורית הזאת תישאר בלתי תלויה, מאוזנת, ותייצג את הציבור כולו.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה לגבי הרדיו האזורי?

שרת התקשורת ש' אלוני:

זה לא הנושא כאן. אני חושבת שההצעה שהיתה להוציא אותו ממשדד התקשורת היא הצעה גרועה, לא נכונה, מפני שהיא תביא לקונפליקטים עצומים, כי את חלוקת התדרים והבדיקה צריך לעשות משרד התקשורת, ובתכנים אני מציעה לראש הממשלה ולחברי מפלגתו להבין שאסור להם להתערב. ועל כן, להעביר את זה מרשות לרשות כדי שזה יהיה נכס של מפלגת העבודה, כמו הנכסים הנוספים, אולי ועידת מפלגת העבודה עוד תחליט על כך, זה דבר שגוי ואני חושבת שאסור לעשות זאת.

אני מבקשת שהחברים יסתפקו בתשובתי. ובעניין הערוץ השני, אני מציעה לך שתביא הצעה. אין לי ספק שהשר שמעון שטרית יהיה מאושר להופיע ולדבר על תפקידו שם ועל מה שקורה שם לפני מליאת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

את רואה מה קורה עם השר שטרית והערוץ השני. כמה אפשר לשדר אותו? יום קודם ראית מה שקרה ב"פופוליטיקה"? בחיי, אני לא יודע מה קורה שם.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שטרית, אתה מסתפק בדברי השרה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אם חברים אחרים מסכימים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בני טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

אני – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אז תגיד: כן. גם חבר הכנסת שטרית – כן.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להוריד את אחת ההצעות.

היו"ר י' עזרן:

אתה לא יכול, אדוני, לא נרשמת.

שרת התקשורת ש' אלוני:

חבר הכנסת פנחסי, אני מבקשת ממך, תגיד משהו, שאתה מסתפק בדברי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

כן, חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט, גם בנאומי אמרתי, הכוונה שלי – אני לא מסתפק בדברי תשובתה של שרת התקשורת. לא שיש לי משהו אישי נגד השרה. היא מתפקדת בסדר, ואמרתי זאת. אבל יש נושאים שלא רציתי להרחיב בהם פה וצריך לדון עליהם או בוועדה או במליאה. לכן אני קיצרתי בנאומי ולא הבאתי דוגמאות. ויש עכשיו הזדמנות גם כלפי רשות השידור וגם כלפי הערוץ השני, בוועדה להיכנס יותר לפרטים. לכן אני לא חושב שצריך להסתפק בדברי השרה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מבינה שאם חבר הכנסת פנחסי רוצה להעביר לוועדה, כולם רוצים, אבל אז הנושא כפי שעלה פה הוא רחב יותר וכולל את השידורים בטלוויזיה. זה מה שאני הבנתי, אבל זה לא בתחום הנושא. אבל אני לא מתנגדת.

היו"ר י' עזרון:

עכשיו יש הצעות להסיר.

חבר הכנסת שטרית מקבל את ההצעה?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת פנחסי – להעביר לוועדה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

כן.

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת בני טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר י' עזרון:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר י' עזרון:

תן לו, הוא מנצל את המכשיר הפרלמנטרי.

חבר הכנסת טמקין, אתה אומר שהוא מלווה אותך, עכשיו אתה נותן את מוסיקת הרקע?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מרשה לחבר הכנסת טמקין ללוות אותי.

רבותי, אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, לגבי דבריו של ראש הממשלה, אני מצטרף לגינוי. אבל את קמת כאן, מעל הבמה, והיית כל כך פלורליסטית והסברת שאנחנו כבר לא בשבט ואת בהחלט בעד מגוון אמצעי התקשורת, ולכן אני שואל אותך: מדוע את אומרת השכם והערב דברים כנגד ערוץ-7? כאשר היתה "אוניית השלום" של אייבי נתן, האוניות היו קדושות 20 שנה. והנה אחרי שאייבי נתן הטביע מרצונו את אונייתו, אני שמעתי אותך בריאיון מדברת נגד – ואני אומר את זה באנדרסטייטמנט – ערוץ-7. ואני פונה אלייך, במסגרת אותו פלורליזם שאת הסברת כאן מעל הבמה, להפסיק את התקפותיך על ערוץ-7. תודה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

סליחה, זו גסות רוח. אני פעם אחת אמרתי – נגד תוכנית של אדם מסוים, שהיתה בה הסתה, ופנית אל זבולון המר וביקשתי ממנו שיבהיר לאותו אדם, שאם הוא איננו רוצה שהתיק יעבור למשטרה, שיחקרו את זה, אני מבקשת ממנו – – –

קריאה:

הי"ר י' עזרן:

רגע, לא נתתי רשות דיבור, שאלת והיא הגיבה, מספיק, סיימנו. תודה רבה, גברתי השרה, אני מודה לך מאוד על ההבהרה.

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית. אחר כך, אדוני חבר הכנסת מגן, יש גם לך זכות.

דוד מגן (הליכוד):

רפאל פנחסי (ש"ס):

מה קורה פה?

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאג.

גברתי השרה, אני מוכרח לומר לך, לפני משורת הדין ובגלל מזג האוויר הסוער, עקבתי ביום שני ביום שלישי אחר התוכניות שנקראות "פופוליטיקה". תמהתי על הרכב המרואיינים. אינני מצוי ברשימת המקופחים, אבל שאלתי את עצמי, איך אתמול בתוכניתו של דן מרגלית הופיעו חמישה חברי כנסת, ארבעה מהם חברי מפלגת העבודה ואחד שר וחבר במפלגתך. יום קודם הופיעו חלק מאותם מרואיינים. חלק מחברי הכנסת והשרים הופיעו בכמה נושאים. אני מביע את פליאתי ואת תמיהתי. לא לערוץ הזה ייחלנו. אתמול, למטה מכל ביקורת, עניין האיזון לא נשמר. אני בטוח שאת מסכימה אתי, מאחר שצפית גם אתמול בערוץ השני.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הי"ר י' עזרן:

רבתי, שליחה, אי-אפשר כך, על כל הערה – דיון? חבר הכנסת דן תיכון הנכבד, בבקשה אל תיגרר עוד הפעם.

דן תיכון (הליכוד):

אני סיימתי. אני שואל אותו מה הוא מציע – שנלך על הידיים?

רפאל פנחסי (ש"ס):

--- מבחינה פורמלית להסיר ---

דן תיכון (הליכוד):

לא הרשיתי לאדוני לחזור עוד הפעם לדיון.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בני טמקין, בבקשה. אנא מכם, תתייחסו לנושא. זה לגיטימי לנצל את המכשיר הפרלמנטרי הזה של הסרת הצעות מסדר-היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי דברי טעם רבים בדבריו של חבר הכנסת בני טמקין, אבל קומם אותי – וזה לא רק בדבריו של חבר הכנסת טמקין אלא גם בדברי חברים אחרים – השימוש במושג תקשורת עוינת או לא עוינת. תקשורת כתקשורת היא אחת מאבני היסוד של דמוקרטיה, כשם שהכנסת היא אחת מאבני היסוד שלה. מי שמדבר על כנסת לא טובה או גרועה ככנסת – פוגע באבן היסוד של הדמוקרטיה. מי שמדבר על תקשורת כמקשה אחת – פוגע בתקשורת כאבן יסוד.

לכן, אני מעדיף, חבר הכנסת טמקין, שנדבר על עיתונאי טוב או לא טוב, על עיתון פוגע או לא פוגע, על תוכנית טובה או לא טובה, ונפסיק להשתמש, לבקר ולמתוח ביקורת על התקשורת.

נקודה שנייה, אני חושב שהפתרון לביקורת יכול להיות רק אחד. ביקורת תמיד תהיה. אם יהיה מגוון של כלי תקשורת ממלכתיים ופרטיים – כשם שיש לנו ברכה בכלי תקשורת רבים כתובים, כך לאחרונה יש לנו ברכה בכלי תקשורת מגוונים בתחום התקשורת האלקטרונית, ותודה לאל גם לנו יש עיתון וזה הערוץ שעכשיו עשרות אלפים מקשיבים לו.

לכן, למרות דברי הטעם של חבר הכנסת טמקין והרבה מאוד דברים שבהם אני מסכים אתו, אני מציע להוריד את הצעתו בגלל ההתקפה שלו על התקשורת.

היו"ר י' עזרון:

תודה, נימקת והסברת יפה.

עכשיו חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פנחסי. אתם מושכים את הדין הזה בלי סוף. מה אפשר לעשות, גברתי, אני משתדל להפסיק אותם.

בנימין טמקין (מרצ):

יש תקשורת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מתפלא על חברי הכנסת מגישי ההצעות, למה נזעקו. לראש הממשלה מר רבין יש שיטה בדוקה להטעות את הציבור ולעתים את עצמו. כאשר הוא רואה שרוב הציבור תומך בהישארות ובהתבססות ברמת-הגולן, הוא ממציא מין ססמה שנקראת משאל עם, שהוא עצמו יודע שלא יתבצע. כאשר כל העם מבקש חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הוא עצמו מוביל את המהלך עד הנקודה שבה הוא מפוצץ את האפשרות לחוקק את החוק הזה, אבל הוא כביכול תומך. כאשר התקשורת נוטה חסד לממשלה, הוא יודע שההגנה הטובה ביותר היא התקפה, הוא תוקף את התקשורת כאילו אינה מאוזנת ונוטה חסד לאופוזיציה. וכל העם יודע שלא כך היא. אם יש חוסר איזון בתקשורת, יש פרגון מיותר לממשלה ויש קיפוח של האופוזיציה. אבל מה, תוקפים, ואולי הציבור יחשוב שבאמת חלילה התקשורת נגד – – –

היו"ר י' עזרון:

מספיק לנאום. ולכן...

דוד מגן (הליכוד):

בקיצור נמרץ, חלק מכלי התקשורת נוטים חסד מיותר לממשלה. ראש הממשלה חי היום בחסדי התקשורת. הציבור נגד הממשלה, ואת זאת צריך להביע בתקשורת.

על כן אני חושב שחבר הכנסת פנחסי היה צנוע מאוד בדרישתו.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך.

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה מתכוון ברצינות למה שאמרת?

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני סגן השר, תורך קרב.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אין מדברים בשעת ההצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה? לאיזו ועדה?

דוד מגן (הליכוד):

לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר י' עזרן:

ועדת הכנסת תחליט.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ועדת החינוך.

היו"ר י' עזרן:

האם מסכימים שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות?

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה.

הי"ר י' עזרן:

אם כן, הנושא יעבור לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא. חשבתי שכולם הסכימו לוועדת החינוך.

מי שיצביע בעד, פירוש הדבר להעביר לוועדה. מי שיצביע נגד, פירוש הדבר להסיר את הנושא מסדר-היום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר י' עזרן:

14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה הוא יידון.

הצעת חוק העתיקות (תיקון) (ויתור על עתיקה), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

הי"ר י' עזרן:

אנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתתע"ו, הצעת חוק העתיקות (תיקון) (ויתור על עתיקה), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת רון נחמן. בבקשה. ישיב סגן שר החינוך.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק העתיקות (ויתור על עתיקה), אשר אני מעלה היום בפני הכנסת, נוגעת לשאלה של מציאת עתיקות באתרים מסוימים. זכותה של המדינה עד היום, על-פי סעיף 8 לחוק העתיקות: ויתור על זכויות המדינה (תיקון), התשמ"ט – המנהל באישור השר רשאי לוותר בכתב על בעלות המדינה בעתיקה, ומשעשה כן תחדל העתיקה להיות נכס המדינה.

חברי הכנסת, סעיף 2 לחוק העתיקות קובע, כי אם נמצאה עתיקה בישראל לאחר תחולת החוק – תהיה העתיקה והשטח עליה שייכים למדינה.

רכישת המדינה נעשית בזמן התגלותה או מציאתה של העתיקה ולא קודם לכן, שאז השטח שייך לבעליו.

מרגע מציאת העתיקה או גילוייה היא הופכת לנכס של המדינה, ובעל הקרקע אינו נעשה בעל העתיקה כלל. לפי סעיף 2(א), רוכשת המדינה לא רק עתיקה "תלושה", אלא גם את השטח שבו נמצאת העתיקה והדרוש לשמירתה.

זכות המדינה בנכס תיחשב זכות חדשה, מקורית, ולפיכך לא נתונה לפגמים, למגבלות ולשעבודים של הזכות הפרטית הקודמת.

סעיף 8 לחוק העתיקות קובע, כי המנהל, דהיינו מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים שבמשרד החינוך והתרבות, רשאי לוותר על עתיקה בכתב, ומשעשה כך – תחדל העתיקה להיות נכס המדינה. אילו היה מדובר בביטול, היתה העתיקה מוחזרת למצבה הקודם מבחינה משפטית, דהיינו חזרה לבעליה יחד עם השטח שבו נמצאה. אך לא בביטול מדובר, כי אם בויתור; וכך מזמן רכישת העתיקה על-ידי המדינה תיחשב העתיקה כנמצאת בבעלות המדינה עד לויתור.

אם היתה העתיקה בגדר מיטלטלין, ויתור המדינה הופך אותה להפקר, וכך האדם שיהיה הכי קרוב אליה בזמן הויתור יכול לזכות בה מן ההפקר ומוצאה לא יקבלה.

אשר לעתיקות שהן בגדר מקרקעין, תוצאת סעיף 8 הינה מוזרה ביותר, כיוון שתוצאתו אפסית. מכיוון שאין מקרקעי הפקר, על-פי סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, התשי"א-1951, על אף הויתור תישאר העתיקה נכס של המדינה.

נמצא אפוא, כי דברי החוק נעשים פלסטר, ואילו בעל העתיקה לא יקבלה, כפי שהצדק היה דורש. חשיבות הקניית העתיקה למדינה ברורה, כדי להגן על האינטרס הציבורי בשמירת עתיקות. אך יש להעמיד את זכות המדינה על הדרוש לפי העניין הציבורי ותו לא; יש לדאוג להקטנת הנזק לבעל המקום, אין למנוע את זכיית התופס – אם הדבר דרוש לפי העניין הציבורי, ואין לאפשר שיזכה בעתיקה אדם שלישי לרעת בעל המקום והתופס, כאשר אין המדינה מעוניינת בעתיקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

איך זה ייתכן היום במצב הזה?

רון נחמן (הליכוד):

תיכף אסביר.

סעיף 2, הקובע כי המדינה תרכוש את השטח שבו נמצאה העתיקה יחד עם העתיקה עצמה, הינו קיצוני ופוגע בזכות הבעלים, ולכן מן הראוי לקבוע בעניין הסדר שונה, וכאן בא לידי ביטוי החוק המוצע על-ידי.

הצעת חוק זו באה לקבוע, חבר הכנסת ויינשטיין, כי כאשר תוותר המדינה על עתיקה לפי סעיף 8 לחוק העתיקות, וקראתי את הסעיף האומר: "המנהל" – מנהל אגף העתיקות – "באישור השר רשאי לוותר בכתב על בעלות המדינה בעתיקה, ומשעשה כן – תחדל העתיקה להיות נכס המדינה". נניח שמצאו פסל, הלכו והחרימו שטח של דונם, והדונם הזה במקום שבונים בירושלים, שטח יקר מאוד, השטח של הדונם כולו הופך להיות רכוש המדינה. המדינה, על-פי סעיף 8, היא הבעלים עכשיו, והיא יכולה באמצעות המנהל לוותר, אבל כשהיא מוותרת היא לא מחזירה את המצב הקודם של הבעלות לתיקונו. כלומר, מי שהיה הבעלים הקודם לא חוזר להיכנס לנעלי הממשלה פעם שנייה, וזה אבסורד, כי אז יכול להיכנס בכלל גורם שלישי ולהשתלט על הקרקע, וזו הלקונה שיש בחוק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל אם הקרקע שייכת לאדם הזה, איך יכול להיכנס מישהו אחר?

רון נחמן (הליכוד):

המדינה על-פי החוק מפקיעה את הקרקע.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, זה שונה מנכס רגיל.

רון נחמן (הליכוד):

המדינה הפקיעה את זה קודם. זאת אומרת, ברגע שהיא הפקיעה, והאיש שהופקע ממנו לא חוזר לנעליו הקודמות – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

היא הכריזה על זה קודם-כול.

רון נחמן (הליכוד):

כן, היא עשתה את כל הפרוצדורה הזאת, אבל זה אבסורד, כי ארץ-ישראל מלאה באתרים ארכיאולוגיים ויש בעלויות ויש אנשים שמחזיקים בנכסים האלה. חופרים כביש, מוצאים מערות קבורה, כל מיני דברים כאלה.

היו"ר י' עזרן:

מה יהיה באמת על מערות קבורה?

רון נחמן (הליכוד):

מערות קבורה, למשל. למי נחזיר, לעצמות? למי נחזיר? יש בעיה. אני לא מתבדח, הבעיה היא – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מתבדח? אתה העלית שאלה מאוד מכובדת.

רון נחמן (הליכוד):

מאוד רצינית. לכן, חבר הכנסת ויינשטיין, אמרתי שהצעת החוק שאני מעלה היום באה לקבוע, שכאשר תוותר המדינה על עתיקה לפי סעיף 8, כלומר – הפקיעה, ומוותרת על ההפקעה, תחזור העתיקה לבעליה הקודמים, וכך ייעשה צדק.

המדינה מקבלת היום נכסים רבים, וזאת כיוון שהגדרת עתיקות הינה רחבה ביותר, ולכן מוותרת המדינה על דברים רבים כאלה. קורה היום שהיקף העתיקות הוא עצום. המדינה ואגף העתיקות אינם מסוגלים לטפל בכל האתרים הארכיאולוגיים האלה, ולכן הם מוותרים, ואז נכנסים כל אותם אבסורדים שהעליתי.

לכן יש צורך בהסדר כפי שמועלה כאן היום, המחזיר את העתיקה לבעליה יחד עם השטח שנלקח אתה ומונע מכל אדם לקחת מההפקר את העתיקה לידיו.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הכנתי את ההצעה הזאת ובדקתי את הנושא עוד לפני שהוועדות המשותפות של ישראל והערבים הפלשתינים ניהלו את המשא-ומתן לגבי שטחי יהודה ושומרון, שהם ערש היהדות. בתנ"ך לא כתוב "השטחים הכבושים", גם לא כתוב שם "הקו הירוק", גם לא כתוב שם שאלה שטחים שנכבשו ב-1967.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אבל גם לא כתוב "התנחלויות".

רון נחמן (הליכוד):

כתוב "התנחלויות". אבל שם, ואת זה אמרו לי הנוצרים, לא היהודים, לא כתוב באנגלית: OCCUPIED TERRITORIES. IN THE BIBLE לא כתוב: WEST BANK, לא כתוב THE GREEN LINE, כתוב: THE PROMISED LAND TO ISRAEL. זו הארץ המובטחת לעם ישראל. והנה אנו עומדים היום לוותר בהסכמים של האוטונומיה, וזו אחת השאלות שנכנסה לתוך מסגרת הדיונים, ועדיין לא קראתי, כי אתם לא מדווחים לכנסת, אבל לא שמעתי שנמצא פתרון לבעיית העתיקות.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת רון נחמן, האם ה-BIBLE הוא לא עתיקה שהמדינה ויתרה עליה?

רון נחמן (הליכוד):

הבית הזה, אם הוא לא עתיקה שויתרה עליה המדינה – – –

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי הבית, ה-BIBLE הוא עתיקה בת 3,600.

רון נחמן (הליכוד):

סליחה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הרב עזרן לא יודע שבאזור הזה יש מערות קבורה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

במלחמת השחרור – – –

היו"ר י' עזרן:

הטאבו הזה שקוראים לו ה-BIBLE הוא עתיק-יומין, ויש שאלה מה לעשות אתו.

רון נחמן (הליכוד):

האזור הזה שייך לאנשים פרטיים?

היו"ר י' עזרן:

קשה לי להתערב יותר מדי בדיון, ואני חושב שכבר חרגתי מסמכותי ואני לא רוצה לחרוג מהטעם הטוב. אבל אדוני ינווט את העניין וגם יואיל בטובו לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני פונה שוב, הנושא הזה הוא אקוטי ביותר. בעיקר לנוכח המשא-ומתן שמתנהל היום בוועדות השונות, עלול להיווצר מצב שאנחנו נפסיד את כל אותם אתרים שהם ערש היהדות.

היו"ר י' עזרן:

הרס היהדות.

רון נחמן (הליכוד):

ערש, בעי"ן. ערש היהדות.

היו"ר י' עזרון:

סליחה, לא שמתי לב.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את הערתך, שעל כאלה ערשות, בעי"ן, אסור שתהיינה הריסות בה"א, ושלא נשבע ארס, באל"ף, מכל מי שמתנגד להצעה שלי. תודה.

היו"ר י' עזרון:

בר-מינן, חס ושלום.

אם כן, כעת אבקש מאדוני סגן שר החינוך להתייחס לכל הפילולוגיה הזאת של ערש, הרס וארס. אולי תמצא איזה מכנה משותף.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע שהנושא הזה יקר לכולם. אני רואה שהגיעו אפילו יידי מהגליל התחתון, כמו יעקב רייך, ולכן אני בטוח שהנושא הזה חשוב לכולם, וכולם באים לכאן להקשיב קשב רב לדיון בקשר להצעת החוק שהועלתה על-ידי חבר הכנסת רון נחמן.

הצעת החוק המונחת היום בפני הכנסת בקריאה טרומית, לתיקון חוק העתיקות, מבקשת לקבוע, כי עתיקה, שהמדינה מוותרת על הבעלות בה, תשוב לבעליה ולבעלי הקרקע שבה נמצאת העתיקה, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

הצעת חוק זו מתבססת על הנחת יסוד, שלפיה עתיקה שנמצאה בקרקע שייכת לבעל הקרקע שבה נמצאה, ורק משנמצאה היא מופקעת מרשותו ועוברת לבעלות המדינה. אשר על כן, משמוותרת המדינה על הבעלות בעתיקה, על-פי סמכותה שבסעיף 9 לחוק העתיקות לכאורה אמורה העתיקה להיות מושבת לבעליה הראשונים, ולא להפוך "הפקר" כטענת חבר הכנסת רון נחמן.

אלא מאי? אין ההנחה שעליה מבסס חבר הכנסת נחמן את הצעתו הנחה נכונה. הבעלות בעתיקות אינה שייכת לבעל הקרקע, וזאת מלכתחילה. עתיקות, כבעלות ערך לאומי כללי דומות למחצבים ומשאבי טבע בעלי ערך לאומי כלכלי כללי, אשר הבעלות עליהם אינה נקבעת על-פי הבעלות בקרקע שבה נמצאו. כך במשפטנו, כקו מנחה בחוק העתיקות, וכך במשפטי מדינות אחרות ובמשפט הבין-לאומי. כלומר, העתיקה שייכת מלכתחילה למדינה, ועם מציאתה מקבלת המדינה גם את החזקה

עליה. כבעלים בעתיקה מוסמכת המדינה גם לוותר על הבעלות, וזאת למטרות הנקבעות על-ידי המדינה, כגון מסירה למוזיאון.

אמת, אין החוק מגביל את המטרות שעבורן יכולה המדינה לוותר על העתיקות, ובעניין זה הסכמתי, לבקשת ועדת השרים לחקיקה, להקים צוות שינסח תיקון לחוק, שעל-פיו יוגדרו עילות הוויתור, וייתכן שבגדרן תתאפשר גם העברת בעלות לבעל הקרקע שבה נמצאה העתיקה. ואולם, עקרון היסוד שלפיו העתיקה מלכתחילה שייכת למדינה הוא עיקרון שאל לנו לסטות ממנו בשל חשיבותן הלאומית הכוללת של העתיקות, ובאופן מיוחד במדינתנו.

אלה כל הדברים שפירטנו אותם בתמצית, כדי להסביר אחד לאחד, על-פי הצעת החוק שהציע חבר הכנסת רון נחמן. בשל כל האמור לעיל מתנגדת הממשלה להצעת החוק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, תן לי בבקשה רק לשאול את סגן השר: מה עמדתו, אדוני?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי שאנחנו מתנגדים.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני סגן השר, זו קריאה טרומית, נעכב את זה עד שהעניין ייבדק.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, מי בעד הצעתו של חבר הכנסת רון נחמן? מי נגד?

הצבעה מס' 11

6 – בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה

9 – בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק העתיקות (תיקון) (ויתור על עתיקה), התשנ"ד–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שישה בעד, תשעה נגד – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אחרי ההצבעה אתה רוצה לשכנע אותי?

אם כן, החוק, לצערי הרב, או לשמחתי – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני לא מבין את ההיגיון – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני הצבעתי אתך, תשים לב, תראה. תודה, גמרנו.

הצעות לסדר-היום
התגברות האלימות בבתי-הספר

היו"ר י' עזרון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום של כמה חברי כנסת.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, יש לי שאילתא אחת. אחרי הצעת החוק צריכה לבוא השאילתא, ואחריה – ההצעות לסדר-היום.

היו"ר י' עזרון:

זה לא כך, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

כך הוסבר לנו.

היו"ר י' עזרון:

אני מבקש לא להכביד עלי. יש סדר-יום לפני ואני מתנהל לפי מה שמונח לפני.

רבותי, אם כן, הצעות לסדר-היום מס' 3252, 3270, 3288 ו-3298, בנושא: התגברות האלימות בבתי-הספר. הצעה מס' 3252 של חבר הכנסת יגאל ביבי, במסגרת שבע דקות – בבקשה, חבר הכנסת יעלה ויבוא. נא לשמור על מסגרת הזמן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, סגן השר, בעקבות גל האלימות של נוער הפוקד אותנו לאחרונה, מינו שר המשטרה ושרת העבודה והרווחה ועדה בין-משרדית שבראשה עמד ניצב יוסי לוי. הדוח

שפורסם על-ידי הוועדה חשף מציאות קשה, המצביעה על עלייה במספר אירועי אלימות בקרב הנוער. מתברר כי השימוש בסמים נפוץ וגדל. יש היום כ-30,000 תלמידים שמשתמשים בסמים. חלק מתהליך זה מתרחש בין כותלי בית-הספר, וכמובן קיים קשר ישיר בין שתיית אלכוהול, צריכת סמים, לבין אלימות. בעיתונות דווח כי מאות שקלים נגבו כ"פרוטקשן" מנערים שארגנו מסיבות בירושלים. תלמידה ניסתה להצית את המורה שלה. לפני כחודשיים דקרו תלמידים ישראלים בני הארץ תלמיד עולה מרוסיה המתגורר בירושלים. בריונים מחכים לתלמידים מחוץ לגדר בית-הספר. תלמידים שדדו קשישה ברחוב. סכינים קפיציות, יפניות, אולרים – כל אלה נמצאים בשימוש נרחב בקרב בני נוער היוצאים לבלות. ילדים שולחים ידם בכל תחומי הפשיעה: שימוש וסחר בסמים, פריצות, חטיפות תיקים, תקיפות קשישים, אלימות קשה, שוד וגם רצח.

כל אלה הם, רבותי חברי הכנסת, סימפטומים של המחלה הממארת המקננת בחברה הישראלית, שנקראת היום אלימות בני הנוער. מטבע העולם, אנשים מתרגשים דווקא במקרים קיצוניים, שהעיתונות מספקת אותם, לצערנו, מדי יום לרוב. אבל האמת היא, שצריך לראות את הסימפטומים של המחלה, וסימפטום של מחלה, אני אומר, אפילו מתחיל ביחס של הילד להורים שלו, לחברים שלו, לסביבה שלו. הגיע הזמן שנגיד את האמת.

השאלה המרכזית היא, מה הם הערכים שעל-פיהם כדאי וצריך לחנך, ומה הן השאיפות שאליהן אנחנו רוצים שיגיעו ילדינו. אי-אפשר להסתפק באמירה כללית, שהילד יעשה מה שטוב לו. האם הערך העליון הוא ההנאה האישית וההישגיות בלבד? אם טוב לילד להשתכר, הוא משתכר? אם טוב לו לעשן, הוא מעשן? ואם זה מוביל לשוד זקנים, ל"פרוטקשן" בבית-הספר?

אני רוצה לומר לחברי הכנסת שנשארו: לא אחת שמעתי כאן בבית, מאנשי שהשמאל בעיקר, כי לאחר שיגמרו את המשא-ומתן לשלום יפתחו במלחמת תרבות. אני רואה שכבר התחלתם במלחמת התרבות. יושב-ראש המזכירות הפדגוגית, ד"ר דוד גורדון, הגיש לשר החינוך המלצה לבטל את בחינות הבגרות בתנ"ך ובתולדות ישראל, ובעצם המעוז האחרון של לימוד מורשת ישראל עומד ליפול, לאחר שכמעט לא לומדים במערכת הכללית משניות, תלמוד, דינים. האם אין זו מלחמה שקידשתם נגד התרבות שלנו?

עד היום אינני מבין מהו התחליף שאתם מציעים, לאור אילו ערכים אתם רוצים לחנך את הנוער. אני לא יודע. לסוציאליזם אתם לא מחנכים, התיישבות אתם לא עושים, עבודת אדמה כבר לא עובדים. גם בנושא שאיננו שייך לתחום הדתי למעשה, אך יש לו משמעות לאומית עמוקה, לימוד תולדות ישראל, אתם רוצים לבטל את בחינות הבגרות.

שיהיה לכם ברור, סגן השר, שיהיה ברור: עם אשר איננו מכיר את עברו, לא יכול לחיות את ההווה ולא לחלום על העתיד.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

זאת ציטטה מפיו שלי? אתה יכול לציין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו לכם פעם גדולים.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, זה במדרש, לפני אותו סופר שלך. כן, אני מבין, אתה לא חי על-פי הנדרש. רבותינו אמרו את זה כבר לפני אלפיים שנה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה לא חושב שיש קשר בין השלום לבין הערכים של החברה הישראלית?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מדבר על אלימות בני הנוער, לא על השלום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה אומר: קודם נדבר על השלום, אחר כך – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא, השמאל אמר, שאחרי שיגמור את הנושא המדיני יתחיל במלחמת תרבות. אני אומר שכבר יש מלחמת תרבות.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני חושב שמרגע שיהיה שלום זה יפסיק – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל אני לא מדבר עכשיו על השלום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

-- -- מכיוון שדיכוי של עם אחר זה בומרנג.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מדבר עכשיו על הדיכוי של העם הזה, לא של עם אחר.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

הבנתי, אבל חשוב להביא בחשבון גם את המצב הפוליטי.

היו"ר י' עזרן:

זו הזדמנות להעיר מה שהוא רוצה להעיר. מצא ברחוב לגבות את חובו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אי-יכולת או אי-רצון של בני הנוער להגדיר את זהותם היהודית נובעים מכך שהם לא למדו את הקשר בין ההיסטוריה הרחוקה של העם להווה במדינת ישראל כיום. לצערנו, לחלק גדול מהנהגת המדינה היום אין הערכים של דור המייסדים של תנועתם, בני העלייה השנייה ואחריה. הם הציבו לעצמם, בזמנם, אתגרים של בניין הארץ, קיבוץ גלויות, כיבוש השממה. אבל, יותר מזה, לדור המייסדים שלכם היתה גירסא דינקותא, היו להם שורשים שקלטו בבית אבא.

ד"ר אברהם צביון אמר בספרו "דיוקנו היהודי של ברל כצנלסון", כי ברל כאידיאולוג וכאיש חינוך אמר, כי גילוי האלימות החברתית בארץ הוא תוצאה הכרחית של התרוקנות החברה מערכים מסורתיים. הוא ניסה לתקן את המגמה הזאת על-ידי חיזוק היחס לחגי ישראל. אני מצטט מדבריו של ברל: "דור מחדש ויוצר אינו זורק אל גלי האשפה את ירושת הדורות. יש שהוא נאחז במסורת קיימת ומוסיף עליה, ויש שהוא יורד לגלי הגרוטאות וחושף נשכחות, ממרק אותן ומחזיר לתחייה מסורת קדומה שיש בה כדי להזין את נפש הדור החדש".

היו"ר י' עזרן:

ומי אמר: את הישן עד היסוד נחריבה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא ברל.

היו"ר י' עזרן:

לא? תודה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני פונה אליך, אדוני סגן שר החינוך, ובאמצעותך אל צמרת המשרד. מלווה אותי ההרגשה, שאתם אינכם חשים, לא השר ולא אתה, שהעם שקלט בשנים האחרונות עלייה מאתיופיה, מרוסיה, מתימן, מקווקז, זה העם שעדיין לא קלט בצורה חברתית ותרבותית מושלמת אפילו את העלייה של שנות ה-50.

היו"ר י' עזרן:

כמה זמן אדוני עוד רוצה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

שלוש דקות.

היו"ר י' עזרן:

לא, שלוש דקות זה הרבה. בוא נתפשר על דקה וחצי. למעשה זה שלוש דקות, כי זה כבר דקה וחצי אחרי הזמן. בבקשה.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אנחנו מברכים על התקדים.

היו"ר י' עזרן:

לפי הנושא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לפי שיטתכם, לפי היחס שלכם לעם הזה, אתם מגיעים אל התוצאות שציינתי בהתחלה. אתם מתפארים בכך שהוספתם מיליארדים למערכת החינוך, אבל היה לכם קשה להוסיף כמה מיליונים זעומים לתקציב התרבות התורנית של כלל עם ישראל. אני שמח שהוספתם תקציב, אם כי קטן מאוד, לתרבות התורנית החרדית, אבל למיליונים בישראל שמשוועים לקצת יהדות, לקצת רוחניות, לא נשארו לכם מיליונים בודדים שכל כך נחוצים? הלוואי שהייתם נותנים שלישי מה"לוטומניה" של השבוע שעבר לנושא הזה.

אבל אני רוצה לסיים בנימה אופטימית. היום הציונות הדתית, שההשגחה העליונה אולי יעדה לה תפקיד היסטורי חשוב ביותר, להיות שותפה לא רק לגאולת עם ישראל, ליישוב ארץ-ישראל, לבניין ארץ-ישראל, אלא יעדה לה את התפקיד להיות האור, הלפיד שעובר לפני המחנה, והאור הרב שפיזרנו בישיבות התורניות, בישיבות ההסדר, במדרשיות, במערכת החינוך הנפלאה שלנו, אלה הם אורות שהכו שורשים, ומהם, בעזרת השם, יצמח עם בריא בארצנו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי, אני מזמין את חבר הכנסת רפי אלול להעלות את הצעתו לסדר-היום באותו נושא. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, בעבר הלא-כל-כך רחוק יכלו האמריקנים להתקנא בנו בדבר אחד לפחות: אנחנו, בניגוד אליהם, יכולנו לשלוח את ילדינו לבתי-הספר בבטחה ובשלווה. ידענו שבחברת חבריהם לא יאונה להם כל רע, הם לא יאלצו להתמודד עם מקרי אלימות, למעט מעשי קונדס אלה או אחרים.

והנה השנה "תפסנו אמריקה". גלי אלימות של בני נוער מכים בנו מכל עבר, החל בדוגמה שזעזעה את המדינה כולה, רצח נהג המונית, וכלה בדמי חסות הנהוגים בבתי-ספר יסודיים ותיכונים. כ- 2,000 מקרי אלימות בבתי-הספר נרשמים מדי שנה – על כך מוסר הפסיכיאטר של משרד החינוך, ראובן אש.

ילדים, ואני מדגיש: ילדים, בבית-ספר יסודי ברחובות סחטו מחבריהם מאות שקלים, דברי מתיקה, כרטיסי נסיעה, ובעיקר הטילו עליהם מורא ופחד. הם קראו לזה: "חברת אבטחה ושמירה בזול". אני שמח שיש כאן ביצוע ילדים ונוער שמקשיבים לדברים האלה. החשודים, שנחקרו על-ידי קצינת נוער,

אמרו שבסך הכול הציעו שמירה. בבית-ספר בירושלים קראו לזה אחרת, אך ניצני התופעה מבצבצים מכל עבר – "איאקוזה" כחול-לבן.

אנחנו יכולים לעמוד כאן בבית-הנבחרים ולהעביר ביקורת נוקבת על מערכת החינוך. אנחנו יכולים, כמו תמיד, להאשים גם את התקשורת. אין ספק שיש לנו בסיס מוצק לעשות זאת. מערכת החינוך צריכה להסיק את המסקנות המקצועיות ולהגביר את המלחמה באלימות. גם אמצעי התקשורת יכולים שלא להתעלם ממחקרים שמוכיחים קורלציה בין פשעים שנעשו על-ידי בני הנוער לבין סרטי האלימות ששודרו בטלוויזיה.

אך גם הגורמים הללו, אם כי הם נכונים, הם דרך מילוט קלה וקצרה כדי לברוח מהמציאות.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהגיע הזמן להתייחס לתמונה הגדולה. אני לא מאמין בכפייה כדרך חינוכית. אך גם אם נצליח לכפות על אמצעי התקשורת שלא לשדר סרטי אלימות, האם נוכל לכפות על בני הנוער שלא לשכור קלטות וידאו בנושא? האם נוכל לכפות על מהדורת החדשות שלא לסקר נושאים אלימים? עד היכן נוכל באמת לשלוט על המקלט בביתו הפרטי של הילד?

אני לא מאמין בזה. אבל גם אם נצליח לשפר את מערכת החינוך בישראל, כשהדגש הוא בחינוך ולא רק בהישגים, האם בכך נפתור את הבעיה כולה? מערכת החינוך היא מערכת סגורה המבודדת את הילדים ובני הנוער מן החברה. ההשפעות של החברה לא פחותות מההשפעות של ספרי הלימוד ושיחות המחנך בבית-הספר.

ויליאם גולדינג, שזכה בפרס נובל על ספרו "בעל זבוב", השכיל לפני עשרות שנים להראות לנו את המציאות, שלפיה הילדים הם חיקוי מדויק של המבוגרים. כך שגיבוש תוכניות ופתרונות רק במסגרת החינוכית או באמצעות צנזורה על אמצעי התקשורת הוא פתרון צר וחיוור, שלא יביא לריפוי התופעה.

עלינו לשים דגש במערכת הנורמות והערכים שאנחנו מקנים לבני הנוער. ואת הערכים הללו גם אנחנו, חברי הכנסת, מקנים. האלימות המילולית המככבת כאן במליאה מוסיפה לא מעט לחינוכם של הילדים בישראל. מה אנחנו משדרים להם בזה? אנחנו משדרים להם, שרק בעזרת כוחניות, הרס ואלימות אפשר להביע את דעתנו ולהשיג את מה שאנחנו רוצים להשיג.

ומעבר להתנהגות שלנו כחברי כנסת, אנחנו תורמים תרומה גדולה עוד יותר למערכת הערכים שלנו, אנחנו מחוקקים כאן חוקים, וככל שנתעלם במערכת החוקים שלנו ובהפניית המשאבים שלנו מאותם מעוטי יכולת, נגביר את הקוטביות בחברה שלנו. קוטביות בחברה מוסיפה לא מעט לאלימות, וזה הוכח לא אחת ברחבי העולם.

ומעבר לזה, כל מי שיושב פה בבית הזה צריך להזכיר לעצמו לאיזו חברה הוא רוצה להוביל את מדינת ישראל. זה הזמן לבנות את בסיס הערכים. חוסר סובלנות, חוסר התייחסות ליוצאים-דופן, למוגבלים, לקשישים – כל אלה יוצרים חברה אינטרסנטית והישגית. חברה כזאת היא המתכון לאזרחים מתוחים יותר, אגואיסטים יותר ואלימים יותר. ולנו יש אחריות מלאה לשינוי המחריד הזה שהחברה שלנו עוברת, כי השינוי הוא לא של בני הנוער. בני הנוער הם החיקוי שלנו והם אלה שיעצבו את פני החברה בעתיד.

ארצות-הברית צעדה לכיוון ההרסני הזה בלי שתדע לאן היא צועדת. מותר לה לחברה לטעות מחוסר ידיעה, אבל אנחנו יודעים לאן טעות זו תוביל אותנו, ואם לא נקדיש לכך תשומת לב מרבית, חטאנו יהיה גדול יותר.

אשר על כן, אודה לך, אדוני סגן השר, אם אכן ינוהל דיון ממצה בוועדת החינוך והתרבות, ואת המסקנות יש להביא לכאן.

הי"ר י' עזרן:

אדוני לא יכול להציע זאת. אתה יכול להציע רק דיון במליאה, ובעצם גם לא צריך להציע. באופן נוהלי, זה הסיכום של הנאום הנכבד של אדוני חבר הכנסת. תודה.

רפאל אלול (העבודה):

תודה רבה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא מבקש דיון במליאה, והוא מציע שסגן השר יבקש דיון בוועדה.

הי"ר י' עזרן:

אפשר לבקש הרבה דברים, נכון.

חבר הכנסת פיני בדש – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה, אחרון הדוברים בנושא, ואחריו – סגן השר יתייחס לכל הדוברים והמציעים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש להדגיש בפניכם כי הצעתי, אשר הוגשה לנשיאות הכנסת ואושרה בערעור בוועדת הכנסת כהצעה דחופה לסדר-היום, מדברת על נושא אחד, ברור ומוגדר, לא במסגרת המושג הכללי של אלימות בבת-ספר, אלא תופעת ה"פרוטקשן" במערכות החינוך, ובעברית: דמי חסות במערכות החינוך. עד כמה שידוע לי, גם שותפי להצעה, חברי הכנסת יגאל ביבי ורפי אלול, הגדירו את הנושא כ"פרוטקשן", ואם נשיאות הכנסת חשבה שהיא יכולה לעדן את פני המציאות על-ידי הגדרה מתונה יותר, כאילו המלה "אלימות" ממתנת את העניין, הרי יש לי

עם מזכירות הכנסת לפחות ויכוח, ועניין הגדרת הנושא המוצע היום כהצעה דחופה לסדר-היום יידון בשבוע הבא בוועדת הכנסת, ביום שלישי. אני עומד על כך שההצעה לסדר-היום תוגדר: "פרוטקשן" במערכות החינוך, ואני יכול להוסיף סימן שאלה, אם סגן שר החינוך יאמר שאי-אפשר לחרוץ דין וצריך להציג זאת כשאלה.

חברי הכנסת, בימים האחרונים נתגלו תופעות מזעזעות של מעשי סחיטה במוסדות חינוך שונים. עוד אני נדהם ביום רביעי האחרון לרגל מעצרים של שבעה נערים הנחשדים בסחיטת כספים מתלמידים צעירים מהם באחד מבתי-הספר בירושלים, בנוסח: "מי שלא משלם חוטף מכות", כך הם מגדירים את שיטת העבודה שלהם – התבשרנו באותו יום על הקמת חברת שמירה, הפעם לא בירושלים, אלא בבית-ספר תיכון ברחובות, והמטרה המוצהרת של אותה חברת שמירה, המורכבת מתלמידי אותו בית-ספר, היא גביית דמי חסות.

חשבתי שזו תופעה משונה, באותו יום רביעי לפני שבוע, אבל למחרת, ב-26 בינואר, אני פותח את העיתון "ידיעות אחרונות" ואני קורא שם: "פרוטקשן בבית-הספר ברחובות. כולם ידעו את זה – אבל פחדו לדבר – – שני תלמידי תיכון שדדו קשישה לפני שבועיים, בעטו בנהג מונית, וכשהוא החזיר סטירה – גרמו לשלילת רשיונו. כשמנהל בית-ספר נזף בתלמיד, תבע הנער נוכחות של עורך-דין".

בעודנו עוקבים בחרדה אחר המתרחש ברחובות, מספקת לנו ירושלים, עיר הבירה שלנו, את ה"לפתן" לקראת סוף השבוע, שאמור היה להיות נינוח. אנחנו מגלים כי תלמידי המכללה למינהל בירושלים ארגנו ויזמו התקפה על תלמידי בית-חינוך ערב, עד שאחד הנערים נזקק לטיפול רפואי.

זה לא קרה לפני חודש, זה לא קרה לפני שבועיים, אדוני היושב-ראש, זה קורה בימים הללו. אחרי שכולנו גיינו את הרצח המתועב בהרצלייה, אחרי שכולנו נחרדנו בדיונים בוועדות הכנסת על מה שקורה בבתי-הספר, הנה קמה קבוצה החיה על דמי חסות וגובה את הכספים באלימות.

באותו מועד, בסוף השבוע שעבר, אני קורא כי תלמידות מבית-חינוך מגיבות על אשר נעשה להן בהתקפה על עולה חדשה. הפעם הקורבן הוא קורבן צדדי, עולה חדשה, והכול – כפי שדיברת אתי בעניין הזה, חבר הכנסת הירשזון – במסגרת הפעילות המיוחדת לכאורה שנערכה בבית-חינוך ערב, במגמה לקרב תלמידים עולים לתלמידים ותיקים. וכך, בדיוק ההיפך מכוונת המורים, התפתח סכסוך בין כמה תלמידות לבין אחת העולות, ואז הן תקפוה, תוך שהן מאיימות על מורה שניסתה להתערב כי ישרפו את שעה.

גם העיתון "כל העיר" בירושלים מבשר, בין היתר, ביום שישי האחרון: "אלימות משתוללת בבתי-הספר, תלמידים תוקפים מורים, מורים מכים תלמידים. ישראלים מתעללים ברוסים ותלמידי תיכון עורכים פרעות בבתי-ספר אחרים. ברנה קסין', למשל, משתמשים התלמידים בגז מדמיע להגנה וגם להתקפה".

התופעה חדשה לפחות בהיקפה ובחומרתה, והיא אף התפשטה וחדרה לתנועת הנוער, גם לתנועת הצופים.

הכנסת לא יכולה להתעלם מהכתובת שעל הקיר ולהשלים עם התפתחות תופעת ה"פרוטקשן" בקרב תלמידי בתי-הספר ובקרב חניכי תנועות הנוער. יש חשיבות רבה להתייחסות הכנסת למצב החמור שנחשף ברחובות, בירושלים ובמקומות אחרים. הלסדום היינו, לעמורה דמינו?

אדוני היושב-ראש, בטרם יעלה לכאן סגן שר החינוך והתרבות במגמה להשיב למציעים, אבהיר: אני יודע מה הוא סדר-היום של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, ובשונה מההרגל הקיים – אני פונה גם לחברי חבר הכנסת רפי אלול – לבדוק את שורשי הבעיה שלא בחדרי חדרים, להתייעץ עם אנשי מקצוע, עם המחנכים הדגולים שכבודם במקומו מונח, עם פסיכולוגים, עם מורים ומועצות תלמידים, את הנושא הזה יש לעקור מן השורש, ואנחנו יכולים לעקור אותו מן השורש רק באמצעות פעולות הסברה פומביות, לא בדיונים בוועדה. גם אם הנושא כאוב, גם אם הנושא גורם לשאט נפש ולבעיות רבות לכולנו ככנסת, ולכל אחד מאתנו כפרט, אנחנו חייבים להישיר מבט אל ציבור התלמידים בבתי-הספר התיכוניים וגם היסודיים, לומר את דברה של הכנסת ולדרוש מאותם תלמידים להוכיח בגרות ולעקור מהשורש את התופעות הגלותיות הללו, במובנים השלייליים שלהן. אין מקום לתופעות כאלה בקהילה הצעירה של הנערים, של התלמידים בישראל. והכנסת, בפעולות ההסברה ובכלים שיש לה, יכולה, לדעתי, לפנות ישירות לתלמידים ולשכנע אותם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גם הורים צריכים לדעת.

היו"ר י' עזרן:

הוא אמר: כל האלמנטים.

דוד מגן (הליכוד):

אני מסכים, חבר הכנסת הירשזון, שיש, כמובן, עוד גורמים משפיעים, בוודאי ההורים, וגורמים אחרים שיאזינו לדברי הכנסת במליאה וודאי יסיקו את המסקנות המתבקשות.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד מגן, שמעתי מפיו משפט שלא הבנתי. מה זה "תופעות גלותיות"? בבית-הספר שבו למד אדוני בגלות, שבו גם אני למדתי, מעולם, מעולם לא היו תופעות כאלה, אפילו צל צילן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על השאלה, כי היא מבהירה את העניין. כאשר אמרתי "תופעות גלותיות", לא התכוונתי, חלילה, שהן היו בקרב הקהילה היהודית, אלא בקרב המאפיה האמריקנית למשל.

היו"ר י' עזרון:

אם כן, אלה תופעות גוייות, ולא תופעות גלותיות. תודה.

דוד מגן (הליכוד):

תופעות נוכריות.

היו"ר ס' טריף:

אני מתכבד להזמין את סגן שר החינוך והתרבות מיכה גולדמן להשיב על ההצעות לסדר-היום בנושא: התגברות האלימות בבתי-הספר.

דוד מגן (הליכוד):

קו נטוי – "פרוטקשן" במערכות החינוך – – –

היו"ר ס' טריף:

תודה על התיקון. אני פשוט לא ראיתי את זה בסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא תיקון. זו הדרישה שלנו. אנחנו עומדים על – – –

היו"ר ס' טריף:

מאה אחוז. בבקשה, אדוני סגן השר.

יוסף עזרון (ש"ס):

אני מציע שהסוכנות תגבה את דמי ה"פרוטקשן".

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תופעת דמי החסות, או "פרוטקשן" בלעז, היא תופעה המוכרת, לצערי הרב, מחיי העולם התחתון של המבוגרים. מפעם לפעם אנו שומעים על תופעה זו בקרב בני נוער, והיא אף חודרת לבתי-הספר.

חשוב לציין, כי התופעה, שאיננה חדשה, וקרתה גם בעבר בקרב בני נוער, אינה אופיינית לכלל בתי-הספר. נראה כי היום קיימת בתקשורת בפרט ובציבוריות בכלל מודעות רבה יותר וברוכה לתופעות אלו, ועל כן הן מגיעות לידיעתנו בתדירות רבה, דבר המסייע להתמודד אתן.

מן הראוי לציין, כי מדיניות משרד החינוך והתרבות בשאלת דמי החסות, כמו לגבי צורות אחרות של אלימות, קובעת באופן חד-משמעי, כי זכותו של כל תלמיד ותלמיד לחוש ביטחון בשטח בית-הספר. המשרד מעביר זאת לבתי-הספר, וחוזר המנכ"ל המיוחד אף מנחה את בתי-הספר כיצד לנהוג. עם זאת, חשוב לציין שמדי פעם בפעם מצליחים תלמידים אלימים להגיע אל תלמידים צעירים מהם ולעסוק בסחיטה. במקרים מסוימים לוקח זמן לגלות את העניין.

כאשר מערכת בית-הספר מגלה את התופעה, היא אמורה, על-פי התקנות, לדווח למשטרת ישראל, על מנת לכפות את החוק על התלמידים.

ההתמודדות עם התופעה היא מקיפה וכוללת את כל מרכיבי העבודה החינוכית, וכן גורמים שמעבר לבית-הספר, לרבות בית ההורים.

תופעת הסחיטה האלימה מעוררת דאגה בקרב אנשי מערכת החינוך. לא פחות מעורר דאגה חששם של הקורבנות לפנות למבוגרים בבית-הספר או בבית ולדווח על כך. הדבר נובע כנראה מפחד, אך גם מנורמות מסולפות הקשורות להלשנה או לאי-הלשנה.

התופעה אינה מתחילה בבית-הספר. במקרים רבים גורמים מחוץ לבית-הספר מעורבים בעניין. אנו פועלים בתיאום עם משטרת ישראל, שירות המבחן ויחידות קידום נוער ברשויות המקומיות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ומה אתם עושים כלפי המחלה עצמה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אתי"ח.

התיאום הקיים בין המערכת לבין רשויות האכיפה מתייחס גם למקרים של דמי חסות. הוועדה שמונתה לפני כשנה ביזמת שר החינוך והתרבות, שר המשטרה ושרת העבודה והרווחה בדקה את היקף האלימות בקרב בני נוער, תחומי שיתוף הפעולה בין המשרדים ואיתור בעיות בתחומים אלה. הוועדה הגישה מסקנותיה באוקטובר האחרון לשרים הנוגעים בדבר. הנהלת משרד החינוך והתרבות אישרה ואימצה את המסקנות. הוועדה ממשיכה בעבודתה בשיתוף השרים, ואין ספק שתיתן דעתה על מציאת דרכים יעילות להתמודד עם בעיית האלימות בכלל ובעיית דמי החסות בפרט.

מעבר לאמור לעיל, אין ספק שאין להסתפק אך ורק בפעולות אדמיניסטרטיביות, ועל כן אנו מעבירים מסר ברור למחנכים וליועצים להיות מודעים לכל שינוי שחל בהתנהגות התלמידים. הם מתבקשים להפעיל תוכנית מניעה, ולעסוק בנושא החמור של הלשנה ולהציגה בצורה של אזרחות טובה וחינוך לאחריות. קיימות תוכניות למניעת אלימות, טיפוח כישורי חיים, אורח חיים בריא ואקלים בית-ספרי חיובי. תוכניות אלו נכתבו על-ידי אנשי מקצוע באגף השירות הפסיכולוגי הייעוצי, מה שנקרא שפ"י, ובבתי-ספר רבים משתמשים בהן.

מעבר לכול, עלינו ליצור מערכת שתעביר מסר ברור לתלמיד, שגם אם הוא מוסר את שמות התלמידים התוקפניים, בית-הספר והחברה מסוגלים להגן עליו ולעמוד בכך.

יש לבקש בעניין זה שיתוף פעולה של ההורים. ללא תחושה זו של ביטחון לא יהיה אפשר להתמודד עם תופעת דמי החסות.

אין אנו מתעלמים מאחריות בית-הספר והמערכת החינוכית, לצד אחריות ההורים וכל גורם אחר בחברה. אנו פועלים בעניין זה כדי להתגבר על המקרים הבודדים שבהם זה קורה ולהבטיח שכל בתי-הספר יהיו מקומות בטוחים, עם אווירה נעימה, בזכות עובדי החינוך המסורים והאכפתיים.

לכן, אני מבקש להעביר את הנושא, על-פי בקשת הדוברים, לוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני מבין שהמציעים מסכימים.

דוד מגן (הליכוד):

לא, לא. אנחנו מבקשים דיון במליאה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ויינשטיין מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת ביבי. דקה אחת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בני הנוער נפגשים כיום בבתי-ספר, בתנועות נוער, בקניונים, בבתי-קולנוע. אבל אנחנו קוראים על תופעות מיוחדות שקורות רק בין כותלי בתי-הספר, ופחות במקומות האחרים שמנתי. זאת אומרת, הבעיה קיימת בין כותלי בתי-הספר, וצריך לברר מדוע זה קורה דווקא בין כותלי בתי-הספר.

בבתי-הספר יש תלמידים ויש מורים, והאחריות משותפת. אני יודע שיש בתי-ספר ומוסדות שבהם מועסקים מורים שאינם ראויים, מורים שמעכירים את האווירה, וגם אם הם בודדים, הם משליכים על מוסדות רבים. אבל את המורים האלה אי-אפשר להזיז הצדה, אי-אפשר "לפגוע" בהם, משום שהם קבועים ויש מערכות משוריינות שמגינות עליהם, ויש צורך בשלוש חתימות, של מפקח מחוזי ועוד מפקחים, כדי להוציא מורה כזה לחופשה או כדי לברר את הדברים.

לכן, אדוני סגן השר, אני חושב שאם אנחנו דנים באלימות בין כותלי בתי-הספר, אני הייתי מציע שתשקלו ותלמדו היטב – ואני מוכן לספק לכם הרבה מידע בנדון – מה קורה בין כותלי בתי-הספר, בתחום הזה שבו נמצאים גם מורים וגם תלמידים. ואילו אנחנו מדברים רק על תלמידים ורק אותם מאשימים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברת הכנסת בלומנטל מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלול. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רציתי להתייחס לנושא האלימות בין כותלי בתי-הספר כחלק מבעיה שקיימת אצלנו, מפני שאת הערכים שאתם גדלנו אין אנו מצליחים להעביר הלאה לנוער. השאלה היא, מדוע אנחנו מגיעים למצב הזה, שהשקפות עולם וערכי יסוד, אותם סממנים ואותן מהויות שעליהם גדלנו, שמילאו את כל המצברים שלנו, איננו מצליחים להעביר הלאה לנוער. אנחנו לא היינו זקוקים לסמים או לאלכוהול ואף לא לסכינים. המוטיבציה הפנימית שלנו היתה כל כך חזקה לבניין הארץ או למטרות אחרות, לחוסן החברתי שלנו, שלא היינו זקוקים לכל מיני תמריצים קלוקלים כמו סמים ואלכוהול.

היום, משהמצב איננו כך, ואני מאשימה בכך גם את הממשלה הנוכחית, שאינה מחנכת לערכי היסוד שעליהם היתה צריכה לחנך, אלא להיפך: אם יש ערכים שאפילו הממשלה הזאת אמרה שהיא תלך עליהם – לא עבר זמן רב והיא פשוט מתקפלת ומשתפנת.

כשממשלה נותנת דוגמה כזאת לנוער אין תמה שהנוער הזה מחפש תחליפים לערכים שעליהם היה צריך להתחנך.

על כך, ולכן, באופן פרוצדורלי רציתי לבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום, אבל ודאי שההצעה, בגדול, אסור שתוסר מסדר-יומנו.

היו"ר ס' טריף:

תודה. הכול מובן. לפי הכללים, חבר הכנסת אברהם הירשזון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מגן. בבקשה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אנחנו קיימנו לפני שבועיים בבית הזה דיון בהצעה לסדר-היום שמתייחסת לאלימות בני הנוער בכלל. חבר הכנסת מגן, אני חושב שזאת טעות לקחת ולהתייחס לנושא של "פרוטקשן", סחיטה או דמי חסות רק במסגרת בתי-הספר, משום שהיריעה רחבה הרבה יותר. היריעה היא ברחוב, בפאבים, במועדונים. בני הנוער חשופים היום הרבה יותר משהיו בזמנו, חברת הכנסת בלומנטל, וצריך להילחם בנושא הזה בשיטות שונות.

עם זה, חבר הכנסת מגן, אולי באמת צריך בכל אופן לדון בנושא של אלימות בבתי-הספר כדי למנוע טיוח של הנושא על-ידי מנהלי בתי-ספר, ואולי למצות יותר את הנושא לא רק של המורה, אלא של המחנך שיראה לבני הנוער את הכיוון. לכן, אולי, במחשבה שנייה, באמת מן הראוי כן להעלות את זה לסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, חברים מתעקשים על דיון במליאה. מה עמדת אדוני?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מאחר שחבר הכנסת הירשזון העלה את הנושא לפני שבועיים, אין לי שום התנגדות לכך שגם הנושא הזה יעבור למליאה. בנושאים האלה אין עניין של אופוזיציה וקואליציה, כולנו הורים לילדים.

אני מציע לוועדת הכנסת שיאחדו את שתי ההצעות ונוכל לקיים פה דיון.

דוד מגן (הליכוד):

לא. "פרוטקשן" לחוד.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך. זה הנושא של כולנו.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אנחנו מצביעים על קיום דיון במליאה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

כולנו בעד. הנושא חשוב. עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שיתקיים דיון במליאה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. סגן שר החינוך והתרבות, אני מתכבד להזמין אותך לדו"ח כדי להשיב על שאלתך.

חינוך דתי לנער עולה

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בביטאון "על הקו", טבת התשנ"ד, היוצא לאור על-ידי ארגון הפעילים "יד לאחים", פורסמה כתבה המתארת קליטת נער מרוסיה, כבן 16, בקיבוץ חילוני, בניגוד לרצונו לקבל חינוך דתי.

ברצוני לשאול:

1. האם המקרה כפי שפורסם נכון?
2. האם תינתן ההוראה לאפשר לנער חינוך דתי במקום מתאים כרצונו, ללא כפייה?
3. מה עושה משרדך למניעת כפייה אנטי-דתית בקרב העולים החדשים על-ידי רשויות הקליטה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידוע לנו על המקרה. אם יפנה הנער למטה לקליטת עלייה במשרדנו, הוא יזכה לטיפול שיאפשר לו חינוך דתי במקום מתאים ללא כפייה.
2. הילדים המגיעים ארצה במסגרת פרויקט נעל"ה – נוער עולה לפני הורים – מופנים למוסדות חינוך בהתאם לבחירתם או לבחירת הוריהם בהסכמה חתומה. המשרד אינו מפנה את הילדים אוטומטית לחינוך ממלכתי חילוני אלא אך ורק בהתאם לבחירתם ולמצפונם של בני הנוער העולים.
3. לגבי מוסדות וגופים אחרים הקולטים בני נוער עולים, אין למשרדנו שליטה ואין אנו אחראים להפנייתם של תלמידים למוסדות חינוך על-ידי גופים ומוסדות אחרים הקולטים בני נוער עולים.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להודות לסגן שר החינוך והתרבות.

הצעת חוק להסדר הימורים בספורט (הוראת שעה), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים: הצעת חוק קנ"ו, הצעת חוק להסדר הימורים בספורט (הוראת שעה), התשנ"ב-1992, מאת חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה, אדוני.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יצר לב האדם רע מנעוריו. אחד היצרים הרעים הוא יצר ההימורים. אבל כיוון שיצר זה קיים, לימדונו חכמים שאין להיאבק בו על-ידי עקירתו מן השורש אלא על-ידי עידונו בשתי דרכים: אחת – הגבלות, שנייה – הפניית הכסף של ההימורים לצרכים חיוביים.

אחד התחומים שעומדים בתחום ההימורים וגורפים סכומים אדירים הוא הספורטוטו. מעבר לשאלות היהודיות וההלכתיות שעומדות בכך צריך לדעת לאן מיועד הכסף, שמגיע כיום לסדר גודל של למעלה מ-100 מיליון שקל. בעיקרו הוא הולך לאגודות ספורט לצורך רכישת שחקנים, לצורך הוצאת כספים בהיקפים אדירים, והנתונים מצויים בידי.

הצעתי פשוטה בתכלית. מכיוון שהרצון להמר גם בספורטוטו נובע בעיקרו מעצם רצון ההימורים, 50% מן הסכום המיועד לכך אכן ילכו לצורכי ספורט, תוך הקפדה והבחנה שילכו לצורכי ספורט חיוביים, מגרשי ספורט וכדומה; ו-50% ממנו ילכו לצורכי בריאות חיוניים.

יש דברים קורעי לב בתחום מערכת הבריאות שנופלים בין הכיסאות; בכללם אנשים שנדרשים לעתים לצאת לחוץ-לארץ כשההוצאות הן גדולות, ואנחנו עדים בתקשורת לחיפוש אחר כסף, ולעתים אפילו הסתלקותם של אנשים מארץ החיים כתוצאה מהעדר כסף, מכשירים מיוחדים שחסרים בבתי-חולים וכדומה.

הצעתי פשוטה. ועדה שימנה שר הבריאות, אפשר בראשות שופט, תהיה זו שתקבע את הצרכים על-פי שיקולים אובייקטיביים. שוו בנפשכם, 50 מיליון שקל נוספים יכולים להציל הרבה חיי אדם, והספורט לא ייפגע.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה טרומית, ואני חושב שבכך נהיה לברכה לאלה שאכן זקוקים לכסף הזה ואף להצלת חיים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת חנן פורת. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק להסדר הימורים בספורט (הוראת שעה), מטעם חבר הכנסת חנן פורת, מס' קנ"ו.

הצעת החוק המונחת היום על שולחן הכנסת לקראת קריאה טרומית עניינה השימוש הנעשה בכספי ההימורים בספורט. על-פי הצעת החוק, ישמשו מחצית מהכנסותיה של המועצה לקידום ולפיתוח תרבות הגוף, החינוך הגופני והספורט בישראל, ומחציתן השנייה – "למשימות חיוניות בתחום שירותי הבריאות, כפי שתקבע ועדה ציבורית שתמונה על-ידי שר הבריאות".

כלומר, על-פי הצעתו של חבר הכנסת פורת ישמשו כספי ההימורים לסיוע בקיום משימות הממשלה בתחום חינוכי לתחום הספורט. אומנם, לטענתו של חבר הכנסת פורת לא ניתן להפריד בין שירותי בריאות וגוף בריא לבין תרבות הגוף והחינוך הגופני, אך, בכל הכבוד, אני מבקש לשכנע את חברי הכנסת, כי טיעון זה יביאנו לידי אבסורד ועירוב תחומים מסוכן.

יש לזכור, כי הימורים ככלל אינם מותרים אלא אם הם מוסדרים על-פי חוק. ההכנסות מהימורים בספורט אינן בגדר הכנסות המדינה ממסים המוטלים על האזרחים, לצורך מילוי חובותיה של המדינה כלפיהם, אלא הן מעין אגרה במשק סגור בתחום שהרצון להמר בו הוסדר על-ידי המדינה. "אגרה" זו משמשת כיום, על כן, למטרותיו של אותו משק סגור ולמטרות אלו בלבד.

כל הרחבה של העניינים שלשמם מותר השימוש בכספי הסדר ההימורים משמעה – שימוש בכספים אלה ככספי משלם המסים. ומדוע דווקא לשירותי בריאות? מדוע לא להשתמש בכספי ההימורים להקמת מסלולי הכשרה מקצועית נוספים במשרד העבודה, שהרי בלא הבטחת תעסוקה וקיום בכבוד לא ניתן לקיים ספורט תחרותי ומקצועני המשתף את הציבור כאוהד ומהמר.

ככלל, קבלת הצעתו של חבר הכנסת פורת משמעה למעשה עירוב מין בשאינו מינו – מחד גיסא, כספי משלם המסים הנגבים באופן פרוגרסיבי ובכפוף לשיקולי צדק שונים למטרות המוגדרות ומיועדות בתקציב המדינה, על-פי סדר העדיפויות שנקבע על-ידי הממשלה ומאושר על-ידי הכנסת; ומאידך גיסא, כספים מציבור כלשהו המעוניין בתחום מסוים ומוכן להשקיע בו סכומי כסף אשר סכומם הכולל בלתי ידוע ועל כן אינו הולם שימוש על-ידי המדינה למטרות כלליות המחייבות תכנון רב-שנתי, לא כל שכן כשהן חיוניות, כהצעת חבר הכנסת פורת.

חבר הכנסת פורת, אני רוצה להוסיף ולומר, שאנחנו מחפשים דרכים נוספות כדי לתת תשובות בנושאים שהממשלה קבעה בהם עדיפות, והיא קבעה סדר עדיפויות – לקדם את החינוך, לקדם את התרבות, להשקיע בתשתיות, להשקיע במגורים, לקלוט את העלייה ומשימות נוספות חשובות. היום, באמצעות שני כלים שמסייעים לממשלה, מפעל הפיס והמועצה להסדר הימורים, אנחנו רואים דרך לפתרון ולהשגת אותם נושאים שגם חבר הכנסת חנן פורת מחפש דרכים לסייע להם.

הקמנו ועדה ציבורית, שבה לוקחים חלק נציגי משרדים הנוגעים בדבר. אנחנו מחפשים דרכים להשלמות, ואני מקווה שהקמת המועצה להסדרי הימורים בסוסים, שמקום מושבה האחד יהיה במזכרת-בתיא והשני באזור פרדס-חנה, תתרום לציבור עוד כ-200 מיליון שקל, כדי שנוכל לתת פתרונות כפי שהציע חבר הכנסת חנן פורת.

אני מבקש לדחות את הצעת החוק של חבר הכנסת פורת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש להעלות את הצעת החוק שלי לקריאה טרומית, ונוכל לדון בוועדה בדיוק על הצרכים החיוניים בתחומי הבריאות שנושקים לצורכי הספורט. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

לאיזו ועדה הוא מציע להעביר את הצעת החוק?

היו"ר ס' טריף:

הוא הציע להעביר לוועדת החינוך והתרבות, שמטפלת בנושא הספורט.

אנחנו ניגש להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק להסדר הימורים בספורט (הוראת שעה), התשנ"ב–1992, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 10, נגד – 13. אני קובע שהצעת החוק לא עברה.

הצעה לסדר-היום

שנה לפעילות הכנסת – ציפיות וכישלונות

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת דוד מגן, להצעה אחרונה היום לסדר-היום, מס' 3142: 45 שנה לפעילות הכנסת – ציפיות וכישלונות. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, היום כ"א בשבט התשנ"ד. מה עניין כ"א לט"ו בשבט, הרי את מועד יום הולדתה ה-45 של הכנסת ציינו לפני כשבוע? אלא שלאחר שנשיאות הכנסת קבעה דיון, הייתי אומר חגיגי, וצמצמה אותו לאספקט של עריכת חשבון הנפש ביחסי הגומלין שבין הכנסת לבין בית-המשפט העליון, או בית-הדין הגבוה לצדק, חשבתי להמשיך את היוזמה שנקטתי לפני כשבועיים, כאשר פניתי ליושב-ראש הכנסת, ולבקש לנצל את ההזדמנות של מלאות 45 שנה לכנסת, ליתר דיוק היום אנחנו חוגגים מלאות 45 שנה ועוד שישה ימים, מכורח האילוצים של סדר-היום של הכנסת – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין שר מטעם הממשלה שישמע? היו פה שלושה שרים עכשיו.

היו"ר ס' טריף:

זה לא נושא לממשלה, אדוני. אנחנו בהחלט מכבדים את חבר הכנסת מגן, וכולנו ביחד שומעים את דבריו.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת הירשזון, לממשלה לא ינעם לשמוע את אשר אני עומד לומר, ואני אומר זאת בכוונה לחברי הכנסת במסגרת עריכת חשבון הנפש בינינו לבין עצמנו. אני מודה, לא רציתי לקלקל בשבוע שעבר את האווירה החגיגית, ואני קורא לכנסת לערוך חשבון נפש נוקב בינה לבין עצמה.

בדברי ליושב-ראש, בהציעי את ההצעה לסדר-היום, קבעתי, ואני מצטט: לקראת ציון יום הולדתה של הכנסת בט"ו בשבט התשנ"ד, ראוי כי בסמוך לאותו מועד נקדיש דיון מיוחד לעריכת חשבון נפש פרלמנטרי. זאת עת מתאימה להרהר בקול על מעמדה של הכנסת בעיני הציבור ובעיני הרשויות האחרות, להצביע על הישגיה במגמה לחקוקם ולהצביע על כישלונותיה במטרה למונעם בעתיד. דיון כזה יתרום תרומה של ממש לעיבוד נכון של הלקחים, במגמה לחזק את מעמדה של הכנסת כרשות מחוקקת וכגורם המפקח על הרשות המבצעת, במקביל לשיפור דרכי עבודתה. זאת המטרה הראשית של הדיון.

כנסת ישראל קנתה לה מעמד של בכורה בחיים הציבוריים, הפוליטיים והקונסטיטוציוניים בעם, במדינה ובחברה. ספר החוקים הישראלי הוא בלי ספק מהמתקדמים ביותר בעולם, כמעט בכל תחומי החיים, אף כי מלאכת החקיקה, הן של חוקי-היסוד והן של חוקים אחרים, נמצאת בעיצומה ועדיין רחוקה ממימוש מלא.

אפשר בהחלט לקבוע בוודאות, כי הכנסת עמדה במבחן המשטר הדמוקרטי בישראל. היא הוכיחה את איתנותה של הדמוקרטיה הישראלית, את חוזקה מול כל שיטות המשטר האחרות ואת היותה מייצגת העם כולו על כל רבדיו, חוגיו וקבוצותיו, אם כי בעניין הזה הכנסת הזו מנסה לשפר זאת באמצעות רפורמה בשיטת הבחירות לכנסת והפיכתה לשיטה מעורבת אזורית ויחסית.

תפקידה העיקרי של הכנסת הוא לחוקק חוקים ולפקח על ביצועם ואכיפתם על-ידי הממשלה. דומני כי בנושא זה אין עוררין על כך, שלפחות ברמה התיאורטית מיטיבה הכנסת לפעול כגוף שלטוני העומד מעל הממשלה. אמרתי ברמה התיאורטית, משום שלאחרונה חל כרסום נוסף במצב זה. ההתערבות הגוברת והולכת של בית-המשפט העליון, בשבתו כבית-דין גבוה לצדק, בעבודת הכנסת, כבר נדונה בהרחבה בשבוע שעבר.

משהו משתבש בדגם המסורתי, המחייב, ההכרחי של הרשות המחוקקת, הרשות המבצעת והרשות השופטת. כאשר רשות אחת או שתיים מהן מגלות חולשה, טבעי שבאה הרשות השלישית, במקרה זה השופטת, וקובעת הלכות משלה. זה אומנם נותן ביטחון אישי וציבורי רב יותר לאוכלוסייה ולאזרחים, אך מחליש ומרפה את ידי המחוקקים והמבצעים.

הכנסת אינה מהווה דוגמה חינוכית לציבור בכלל ולבני הנוער בפרט. מהפכת תקשורת מביאה לבתינו את דיוני מליאת הכנסת וועדותיה בשידור חי ומידי. אני מודה, אינני חש בנוח במצב חדש זה, לא חלילה משום שצריך להסתיר מהעם את המתרחש בכנסת, אלא דווקא משום שחובה לפתוח את

הכנסת לפני הציבור, אך באופן שבו מתקיימים לעתים הדיונים, אין הדיונים וצורת ניהולם מוסיפים כבוד לכנסת. העם רואה ושומע את הקולות. חברי הכנסת חייבים להיות ערים לכך בכל רגע ורגע של פעילות וחייבים להיות חרדים מפני התופעות החדשות המדרדרות את מעמד הכנסת בעיני עצמה, בעיני הממשלה ובעיני העם.

ונורית האזהרה נראתה בכל מה שקשור ביחסים בין שתי הרשויות, הרשות המבצעת והרשות המחוקקת, כבר בקיץ האחרון.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר, כי ב-7 ביולי פניתי ליושב-ראש הכנסת וכתבתי במסגרת הצעה, שבסופו של דבר לא הגיעה לידי דיון: "עוד בטרם מלאה שנה לממשלה הנוכחית, נראה שהיא קורסת מול חובותיה כלפי הכנסת. ברוב הדיונים במליאה נראה שולחן הממשלה מיותר. שרים רבים מאחרים להופיע לדיונים, וחלקם גורמים לשיבושים ניכרים בעבודת הכנסת. סדר-היום של הכנסת משתנה בתדירות גבוהה, בטענות כי השרים עסוקים בנושאים אחרים, כאילו חובתם כלפי הכנסת נמצאת בתחתית רשימת העדיפויות שלהם. התחושה היא כי הכנסת מהווה מטרד לממשלה והממשלה מנסה להתחמק ולא להיפגש עם 'המטרד'. אפשר היה להבין תקלה ואפילו מערכת תקלות. אולם כשזלזול מופגן זה מוליד גם תופעה של התעלמות מהחלטות הכנסת ואי-קיום ההחלטות, צריכה הכנסת להזדעק ולערוך דיון מעמיק בתופעה החמורה הזאת".

חברי הכנסת, את זאת אמרתי והתרעתי כבר ביולי, ואני חייב להודות שהיו חברים רבים מהקואליציה ומהאופוזיציה שהתריעו על התופעה הזאת. אבל כנראה ההתרעה הזאת נפלה על אוזניים ערלות.

אני רוצה להדגיש את הדברים במיוחד באוזני יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת פרופסור שבח וייס, משום שכאשר נדרשתי לנושא הזה, המונח היום על שולחן הכנסת, פתחתי את ספרו, "הכנסת; תפקודה ותפוקתה", אשר יצא לאור בהתשל"ז, ושם הוא קובע וכותב, כמובן לפני שהיה בכנסת: "הממשלה היא מעין צאצא של הכנסת שגדל והיה ליצור עצמאי בעל כוח כביר, המקניט לא פעם את יוצרו".

מי שקרא אתמול את עיתון "הארץ" יכול היה לראות את מאמרו של זאב סגל, שמזכיר את הציטוט הזה של הגולם שקם על יוצרו, בשפתו של פרופסור שבח וייס. זאב סגל מוסיף – הוא מתייחס למשיכת חוק ביטוח בריאות ממלכתי מהכנסת ביום שני על-ידי הממשלה – ואומר: "אתמול היה יושב-ראש הכנסת וייס" – ואני מוסיף: מחבר הספר – "עד להקנת הכנסת על-ידי הממשלה שחזרה בה מהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי והוכיחה שמהו חולה בפרלמנטריזם הישראלי".

ומול התופעה הזאת, החדשה בממדיה, שהממשלה בזה לכנסת, הממשלה הזאת, הממשלה הנוכחית, באופן ובצורה חסרי תקדים – אני מרשה לעצמי להעיר בעניין הזה, כי הייתי תקופה מסוימת, כשנתיים-וחצי, חבר ממשלה; אדוני היושב-ראש, אני מעיד בפני הכנסת: בכל פעם שנדרשתי לעניינים הקשורים לכנסת, הגעתי למשכן בדחילו ורחימו, מתוך הענקת מעמד של כבוד והתייחסות לכנסת כאל ריבון וכרשות-על, כרשות שמפקחת על הממשלה.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת מגן, במה היא גרועה יותר מהממשלה הקודמת?

היו"ר י' עזרן:

הוא אמר שהוא היה מגיע בדחילו ורחימו, אולי בגלל זה הוא לא נשאר הרבה זמן בממשלה. כנראה צריך להשתמש בדרכים אחרות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מי שיקרא את הפרוטוקול עלול לחשוב שאמרת את הדברים ברצינות. אני משוכנע שזה היה בהומור.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. הם מכירים אותי.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת סאלח טריף, אם אתה מוכן לקבל עדות אישית שלי כשר לשעבר, אני מוכן לדבר רק בשמי ולומר לך, בכל פעם שהגישו הצעה דחופה לסדר-היום או שאילתא, או הצעת חוק, במשרד הכלכלה והתכנון היה צריך להתייחס לעניין. זה קדם לכל דבר אחר. זה שיבש את העבודה במשרד, פחות או יותר, אבל קדם לכל דבר אחר. ההתייחסות לכנסת כמוסד, כרשות, היתה התייחסות כמעט מקודשת.

סאלח טריף (העבודה):

אתה, אדוני, כן, אבל – –

דוד מגן (הליכוד):

אנחנו מתקדמים היום, בעידן המודרני. חבר הכנסת סאלח טריף, אני חרד למעמדך, לכוח השפעתך ולזכויות המוקנות לך לפי החוק כחבר כנסת, שלא יזלזלו בך. ברוב הדיונים חברי הממשלה לא נמצאים כאן.

הואיל והזמן מוגבל, ואני מאמין שבסופו של דבר נגיע לדין מלא, שכולם יוכלו להשתתף בו, בחרתי להשתמש רק בדוגמה אחת – חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הזכרתי את חודש יולי. אני רוצה לצטט עוד תזכיר שכתבתי ב-12 ביולי להנהלת סיעת הליכוד, עם העתק ליושב-ראש הכנסת. כבר אז ראיתי מה מצפה לנו בנושא חוק ביטוח בריאות, לא מעצם תוכנו וכוונותיו של החוק אלא כיצד הממשלה מתייחסת אל הכנסת בהקשר של חוק כל כך חשוב, בנושא שענייני כל העם נשואות אליו.

כתבתי כך: "לאחרונה נראה, כי הממשלה ככלל וחלק ניכר מחבריה בפרט מזלזלים בכנסת וכושר הפעילות של חבר הכנסת הנמנה עם שורות האופוזיציה הולך ונפגם. מציאות זאת מחייבת תגובה הולמת מצד יושב-ראש הכנסת, אשר יעמוד על זכויותיהם של חברי כנסת מהאופוזיציה ויילחם בשמם כנגד המגמות החדשות והמסוכנות של הממשלה. מסמך זה יועבר ליושב-ראש הכנסת, ואין טעם להלאותו באזכור כל התקלות וכל השגיאות. די יהיה בהעלאת דוגמאות משבוע הדיונים האחרון, שבוע בו החלטתי להגיש הצעה לסדר כמצורף. בשבוע הנדון הועלתה לדין הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי". כל זה, חבר הכנסת סאלח טריף, מדובר ב-12 ביולי. הדיון, אני רוצה להזכיר לך, נקטע כמה פעמים ללא היגיון וללא הסבר.

ואני מזכיר זאת גם לחברי הכנסת. כמה ימים דנו בעניין הזה בקריאה ראשונה והיו הפסקות בלתי מוסברות והיו שיבושים שחברי הכנסת ותיקים לפחות כמוני לא ראו בעבר. "סדרי הדיון" – אני ממשיך בציטוט – "נראו בעיני כחלק ממלחמת ההתשה כלפי המבקשים להשתתף בדיון, ומלחמה זו הניבה תוצאות: רבים מחברי הכנסת שלא הצליחו להבין מה תהיינה ההפתעות בנוהלי הדיון ויתרו על זכות הדיבור. אף אני הייתי בין אלו ש'נשברו' ויתרו תוך מחאה על זכות הדיבור וההכרעה. עד היום לא ניתן הסבר משכנע לנהלים התמוהים שנקבעו לסדרי הדיון בהצעה הנ"ל". זה היה בקריאה הראשונה.

ומי שזוכר את מה שקרה שלשום, ראינו כיצד עבודה שלמה ומאומצת של הכנסת כולה, של ועדת העבודה והרווחה – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

50 ישיבות רק של הוועדה המשותפת לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, 50 ישיבות של יום ולילה – באה הממשלה ומזלזלת.

היו"ר י' עזרן:

הכנסת היא בת 45 שנה. קשה מאוד להוציא אותה לפנסיה מוקדמת, נכון? יש לה לפחות, אם היא ממין זכר, עד גיל 65, ואם היא ממין נקבה – עד גיל 60. מה לעשות? קשה להוציא את הכנסת לפנסיה עכשיו בגיל מוקדם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אפשר לחוקק חוק מיוחד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהגענו, ככנסת, לשפל חסר תקדים. הצבעתי על הקיץ האחרון כקיץ שכל מי שנשא את עיניו בו ראה את הכתובת רשומה על הקיר. השבוע הגענו למימוש של שלטון המיעוט, אני מדבר שוב, כדוגמה, על חוק ביטוח בריאות ממלכתי. יש למישהו ספק שיש רוב עצום בעם שתומך בחוק הזה? יש למישהו ספק שיש רוב גדול בכנסת שתומך בחוק הזה? אבל עובדה היא, שהמיעוט מצליח ליצור מצב ולנתב את הכנסת ולתמרן את העניינים כך, שאי-אפשר לחוקק את החוק הזה. זהו בפירוש שלטון של המיעוט. הכנסת לא יכולה להשלים עם מצב כזה.

היו"ר י' עזרני:

יש הצעות חוק פרטיות.

דוד מגן (הליכוד):

יש הצעות חוק פרטיות. אדוני היושב-ראש, הואיל ואין כאן איש ממרצ, אני לא רוצה להקניט. אבל אמרתי זאת בקריאת ביניים אתמול. חברי מרצ, למשל, ששותפים בקואליציה, יתמכו בחוק. הם אומרים שהם תומכים בחוק וילכו שלובי זרוע עם הליכוד. אני מודיע לך, מתוך הניסיון העגום בשנה וחצי האחרונה, כל זאת עד שהם יבואו עם המשפט הגואל ויאמרו שהשלום – במרכאות בעיני, ובלי מרכאות בעיניהם – חשוב יותר מחוק ביטוח בריאות ממלכתי. המשמעת הקואליציונית תעבוד. המיעוט יכפה את דעתו על הרוב. זה, כמובן, מצב בלתי נסבל.

כמובן, חברי הכנסת, כאשר ייערך הדיון, וכל חברי הכנסת יוכלו להשתתף בו, ואני מקווה שהיושב-ראש בכבודו ובעצמו יהיה נוכח, נדבר ונדון בעניין נוכחות הממשלה בדיונים במליאה, בעניין תיקון חוק חסינות חברי הכנסת, נדמה לי תיקון מס' 16, אשר עבר אתמול, שאומר שחברי הכנסת, שהם חברי הממשלה, רשאים להיעדר ממשכן הכנסת יותר מאשר חברי הכנסת האחרים. אני קראתי לזה אתמול: פתח לחוק הנורבגי. חבר הממשלה, אולי מלבד שרת העבודה והרווחה, שר האוצר ושר המשפטים, לא נדרש להשקיע בכנסת מעבר לשעתיים וחצי-שלוש שעות בשבוע. זאת השקעה כל כך קשה, שחברי הממשלה לא יכולים לעמוד בה? הם אינם יכולים להיות כאן כחברי הרשות המבצעת, כדי לשמוע את דברי הרשות המחוקקת?

אני חושב, שהנהוג של ביטול שרירותי של סעיפים המופיעים בסדר-היום חייב לעבור מן העולם. חברי הכנסת לא מצליחים לשאול שאילתות בעל-פה, יותר נכון – להיות נוכחים כאשר השר משיב על שאילתא, כי סדר-היום נע כסייסמוגרף בלתי יציב כל הזמן. קשה לעקוב אחריו.

אינני רוצה לנקוט מלות ביקורת קשות, אבל לעתים אני רואה, כי נשיאות הכנסת, או חלק ממרכיביה, מגלים סממנים של התבטלות בפני הממשלה, וזוהי תופעה לא טובה.

גם כאשר קם חבר הכנסת – ולא אנקוב בשמו – בשבוע שעבר, כשהיו נוכחים פה שלושה-ארבעה חברי הכנסת, ומדבר על הצעה לסדר-היום ואומר לחברי הכנסת: אני לא מדבר אליכם, אני מתעלם מקיומכם, אני מתעלם מקיומה של הכנסת, אני מדבר אל תלמידי ביצע – איש לא קם, איש לא פצה פה ולא צפצף. יכול להיות שהאווירה הקשה הזאת והשפל שאליו נקלענו תרמו לאווירה שחבר הכנסת יוכל לומר דבר כזה ללא תגובה. אנה אנו באים?

אדוני היושב-ראש, יש בידי כ-28 מקובצי החלטות של הכנסת השלוש-עשרה. אני מזכיר, היו לנו דיונים בערך ב-30 סעיפים, וב-28 מהם קיבלנו מקבצים של החלטות. דנו, למשל, באכיפת החוק במערכת המשפט, בהעסקת ילדים בניגוד לחוק, בממדי העוני, בהגברת העבריינות בקרב הנוער, בכספי ההסתדרות, בסמים כבעיה, בהחמרה בחוק ובהקלה בעונש, בטרגדיות של התעללות מינית, בביטוח רפואי ל-100,000 ילדים, בהתגברות העבריינות בקרב בני הנוער. בכל נושא מהנושאים הללו קיבלנו סדרת החלטות.

בחרתי לנקוט דוגמה אחת – ביטוח בריאות ממלכתי. ואני רוצה להזכיר, לא מזמן, בסיכום הדיון, על דעת כל סיעות הבית, הגשתי הצעת החלטה בנושא ביטוח בריאות ממלכתי ל-100,000 ילדים חסרי שירותים רפואיים. המתדיינים כאן, בכנסת, הצביעו על הטרגדיות ועל הנזקים הפיסיים והנפשיים הנגרמים לאותם ילדים שאינם מקבלים טיפול רפואי.

היו"ר י' עזרן:

100,000 על סמך מה?

דוד מגן (הליכוד):

שר הבריאות אומר 80,000, והמועצה לשלום הילד מדברת על 100,000 ילדים.

אני לא רוצה, גם אינני יכול מבחינה טכנית, לקרוא עכשיו סדרה של 250 החלטות שהכנסת קיבלה מעבר לחוקים, מעבר להנחיות, מעבר להסכמות, החלטות הכנסת שהממשלה צריכה לקיים ולדווח על ביצוען. בחרתי נושא, אקרא את ההחלטות ואתם תקבעו אם הממשלה נקפה אצבע לקיום ההחלטות של הכנסת.

כתוב: "הכנסת קוראת לכל חבריה לפעול – וכל זה מ-13 בדצמבר 1993 – להשלמת תהליך חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אשר ייכנס לתוקף לא יאוחר מ-1 בינואר 1994"; "הכנסת דוחה את הניסיונות הנעשים על-ידי גורמים שונים בהסתדרות הכללית לדחות ולעכב את תהליך החקיקה"; "הכנסת קוראת לשר האוצר להימנע בעתיד מהבעת נכונות לדחות את החקיקה מעבר לשנת 1993, אפילו ביום אחד"; "הכנסת מעלה על נס את הרפורמות הנעשות על-ידי קופת-חולים 'מכבי' וקופת-חולים לאומית, אשר הודיעו על הענקת ביטוח רפואי על חשבון לילדים חסרי ביטוח, הנמנים עם משפחות שמצב הכלכלי קשה"; "הכנסת קוראת לכל שאר הקופות לערוך רפורמות כנ"ל לאלתר".

אילו רציתי להיות ציני, הייתי אומר, שהממשלה קיימה את הכול, כי ברגע שמשכה חזרה את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אין עניין של לוח זמנים ואין שאלה מתי צריך להשלים חקיקת החוק הזה.

נוכח התופעה של הידרדרות היחסים בין הרשות המבצעת, הממשלה, ובין הרשות המחוקקת, הכנסת השלוש-עשרה, נוכח הזלזול במעמדה של הכנסת, נוכח הסכנה של החלשתה של הכנסת במידה חסרת תקדים, אני חושב שאנחנו צריכים לשאוף לעריכת דיון בנושא וכל אחד מחברי הכנסת וחברי הממשלה יוכלו להשתתף בו, לערוך חשבון-נפש ולראות אם אנחנו עונים על הציפיות שחברי האספה המכוננת קבעו וציפו מכנסת ישראל; להפיק לקחים ולשפר את צורת העבודה בין שתי הרשויות הללו, הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. ואם ניטיב לעשות זאת, כל דימויה השפל של הכנסת היום בעיני הציבור יתוקן, ואם הוא יתוקן, בסופו של דבר תבוא רווחה לכלל הציבור בכל תחומי החיים שהכנסת מטפלת בהם.

אני מבקש מחברי הכנסת, ידידי הנכבדים, אשר מתמידים ונמצאים כאן, להסכים לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת, וכמובן עיתוי הדיון יתואם עם היושב-ראש, ואני מקווה, עם השר המקשר בממשלה, הכול כדי לתקן ולשפר.

הי"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת הירשזון מציע להעביר לוועדה. בבקשה, במסגרת דקה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מבקש לברך את חבר הכנסת מגן על שהעלה הצעה חשובה זו על סדר-היום.

אדוני היושב-ראש, ממשלה זו בראשות מפלגת העבודה הבטיחה שינוי בסדר העדיפויות, והנה – למרבית התמיהה, שינוי סדר העדיפויות הוא בזלזול הולך ומתמשך בבית-המחוקקים. לפני שבוע, אדוני היושב-ראש, אתה היית יושב-ראש הישיבה, כאשר אני העליתי הצעה לסדר-היום, והשר שהיה צריך להשיב ישב במזנון כאשר אני העליתי את ההצעה. הוא נכנס ואפילו לא ידע על מה אני דיברתי. זה היה בנושא השתלת איברים. אתה היית היושב-ראש.

הנה היום, שלושה שרים נכנסו בהולים להצבעה, אף אחד לא נשאר אפילו להקשיב להצעה על חשיבות בית-המחוקקים. אנחנו חשופים לתקשורת, אדוני היושב-ראש. והכנסת איננה יכולה לסבול עוד מהזלזול ההולך ומתמשך בקיומה.

לכן אני חושב, שצריך לקיים דיון מקיף בנושא ולהעביר אותו לוועדה. אם חבר הכנסת מגן יעמוד על כך, אני מוכן להציע – – –

היו"ר י' עזרון:

לא, לא, אדוני יכול להציע רק להעביר לוועדה. לאיזו ועדה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני הייתי מציע להעביר את זה לוועדת החינוך.

היו"ר י' עזרון:

תודה. לחבר הכנסת סאלח טריף יש הצעה להסיר את ההצעה. זה לגיטימי לנצל את המכשיר הפרלמנטרי הזה, אבל לא להפוך את זה לנאומים.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להסיר רק מטעמים פרוצדורליים, לא לקחת ברצינות את העניין, משום שאני כבר רוצה לומר, שאני מזדהה עם חלק גדול מהדברים שחבר הכנסת מגן אכן הצביע עליהם, ובצדק רב. אבל אני בהחלט לא מסכים עם ידידי חבר הכנסת דוד מגן, וגם אתך, חבר הכנסת הירשזון, שכבודה של הכנסת הוא עניין לאופוזיציה או לקואליציה; הוא עניין של כולנו.

הממשלה הזאת לא שונה הרבה מקודמתה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה תתפלא, היא הרבה יותר גרועה.

סאלח טריף (העבודה):

תרשי לי. אני חושב שטוב יהיה אם אכן נדון על מעמדה של הכנסת. ואתה ציינת דברים בהתנהגותה של הממשלה – וזאת ממשלה שאני תומך בה – שאני חושב שאכן לא מחמיאים לה. בעניין חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אני בהחלט מסכים אתך.

נשאלת כאן השאלה – איך אנחנו, חברי הכנסת, עומדים בדברינו? איך אנחנו, חברי הכנסת, כשאנחנו באים להצביע על תקציב המדינה, גם לוקחים ברצינות בעיות קשות כמו זו שהצבעת עליה? ואי-אפשר לבוא לממשלה ולהגיד שהכנסת העלתה בעיה מסוימת והממשלה לא פתרה. אתה היית

חבר ממשלה, אדוני. לא כל בעיה שמועלית כאן ניתנת לפתרון על-ידי הממשלה. יש תקציב מדינה –

--

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת הנכבד, אנא, ולכן?

סאלח טריף (העבודה):

אדוני, אני מייד מסיים.

ולכן, אני חושב, שלמרות הצעתי להסיר, אני בהחלט אתמוך בקיום דיון רציני וממזה בנושא מעמדה של הכנסת.

היו"ר י' עזרון:

דבר והיפוכו תוך כדי דיבור.

יש לך תמיכה מאוד מוסרית מחברת הכנסת נעמי בלומנטל, שטוענת שהממשלה הזאת הרבה יותר גרועה. זאת אומרת, גם הראשונה לא היתה כל כך טובה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת עמדה רשמית של ש"ס, או שלך אישית?

היו"ר י' עזרון:

חס וחלילה, אני רק תרגמתי מה שאת אומרת, רציתי להבין, כי היה עומק בדברים שלך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אחרי ששמעתי את דברי חבר הכנסת סאלח טריף, אני מסיר את הצעתי ומסכים לדיון במליאה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזו התפתחות מהפכנית.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מהפך.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

רבותי, אם כן, יש לנו כעת הצעה להסיר והצעה לדון במליאת הכנסת על יום הולדת הכנסת, תפקידה, ייעודה – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא. 45 שנה לכנסת – ציפיות וכישלונות. כך ההגדרה.

היו"ר י' עזרן:

יפה, ציפיות וכישלונות.

אם כן, רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא הזה יידון במליאה, כמובן בתיאום עם נשיאות הכנסת לגבי מועד הדיון.

אני נועל את הישיבה לשבוע זה.

הישיבה הבאה תיפתח, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ו בשבט, 7 בפברואר למניינם, בשעה 16:00.
תודה ושבת שלום.

הישיבה ננעלה בשעה: 17:42.